Opetushallitus

Lausuntopyyntö

14.08.2026 OPH-4549-2026 ja OPH-4548-2026

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset

Johdanto

Opetushallitus pyytää lausuntoja lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksia koskevista luonnoksista. Niitä koskeva lausuntokierros alkaa 14.8.2026 ja päättyy 11.9.2026.

Opetushallitus on laatinut luonnoksen lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi ja tehnyt muutoksia kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Molemmat perusteet koskevat aikuisia maahanmuuttajia. Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden laadinnassa on hyödynnetty vuonna 2012 laadittuja maahanmuuttajien lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita ja vuonna 2017 laadittua vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositusta. Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden laadinta ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset perustuvat Petteri Orpon hallitusohjelman mukaiseen kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistukseen.

Opetushallitus julkaisee perustemääräykset lokakuun lopussa 2026. Koulutuspalvelun tuottajat laativat perusteiden pohjalta suunnitelman lukutaitokoulutuksen toteuttamisesta ja päivittävät paikalliset kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmat. Opetussuunnitelmien perusteiden mukaiset paikalliset opetussuunnitelmat tulevat voimaan 1.1.2027.

Tausta

Perustetyön taustalla on pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukainen kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistus. Muutokset perustuvat eduskunnan hyväksymään hallituksen esitykseen HE 74/2026 vp, ja lakimuutokset tulevat voimaan 1.1.2027. Lukutaitokoulutuksen järjestäminen siirtyy työvoimaviranomaisen vastuulle, ja kotoutumiskoulutusta järjestetään jatkossa vain työvoimakoulutuksena. Kotoutumiskoulutuksessa mahdollistetaan koko- tai osa-aikatyön tekeminen koulutuksen rinnalla siten, että kotoutumiskoulutuksen yhdistäminen joustavasti työhön tai yrittäjyyteen on mahdollista.

Tavoitteet

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistusuudistuksen tavoitteena on kehittää kotoutumisen alkuvaiheen palveluja nykyistä kannustavammiksi ja velvoittavammiksi sekä vahvistaa maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan. Lukutaitokoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutuja-asiakkaan suomen tai ruotsin kielen, luku- ja kirjoitustaidon sekä muun työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan osaamisen kehittymistä. Kotoutumiskoulutuksen uudistamisen tavoitteena on vahvistaa sen joustavia toteutustapoja ja tätä kautta edistää maahanmuuttajien työllistymistä, työsuhteiden jatkuvuutta ja kotoutumista.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteista ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksista luvuittain. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset on merkitty luonnokseen sinisellä värillä ja poistettavat kohdat yliviivattu. Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet on kokonaisuudessaan uutta tekstiä. Asiakirjojen viimeistelyvaiheessa tarkastetaan myös tekstien kieliasu, joten lausunnon antajat voivat keskittyä luonnosten sisältöön.

Aikataulu

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteita ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksia koskevat lausunnot pyydetään antamaan lausuntopalvelu.fi:ssä 14.8.–11.9.2026 välisenä aikana.

Valmistelijat

opetusneuvos Katri Kuukka katri.kuukka(a)oph.fi
undervisningsråd Sonja Hyvönen sonja.hyvonen(a)oph.fi (på svenska)

Liitteet:

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet.pdf

Lukutaitokoulutuksen arviointilomake.pdf

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet.pdf

Jakelu:

Aikuislukioliitto ry
Ammattiopisto Lappia

Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
Arrfman
Axxell Utbildning Ab
Bildningsalliansen r.f.
Borgå folkakademi Ab
Careeria
Edukai Oy
Edunova Ab
Edusalo
EduSavo Oy
Ekami
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Espoo
Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO
Faktia
Galimatias Oy
Helsingin aikuisopisto
Helsinki
Hollola
Hyria
Hämeenlinna
Iisalmi
Joensuu
Jyränkölän Setlementti
Jyväskylä
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia
Jämsä
Järvenpää
Kainuun opisto
Kajaani
Kansalaisopistojen liitto KoL ry
Kerava
Kirkkonummi
Kittilä
Kokkola
Kotka
Koulutuskeskus Salpaus
Koulutuskuntayhtymä Osao
Koulutuskuntayhtymä Tavastia
Kouvola
Kuntaliitto
Kuopio
Kymppi
Lahti
Lappeenranta
Lohja
Luksia
Länsirannikon Koulutus Oy WinNova
Mikkeli
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Opintokeskukset ry
Oulu
Oy EduVamia Ab
Pietarsaari
Pori
Porvoo
Porvoon kansalaisopisto
PSK-Aikuisopisto
Raahe
Raasepori
Rauma
Riihimäki
Rovala-opisto
Rovaniemi
Saimaan ammattiopisto Sampo
Salo
Sastamala
Savonlinna
Sedu Education Oy
Seinäjoki
Silta-Valmennusyhdistys ry
Sisäministeriö
Sivistysala ry
Sodankylä
Sosiaali- ja terveysministeriö
Spring House Oy
Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry
Suomen kesäyliopistot ry
Suomen kielen ja kirjallisuuden opettajat ry
Suomen Pakolaisapu ry
Suupohjan kuntayhtymä
Taitotalo
Tampere
Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK
Tornio
Turku
Turun AKK
Turun TAITO-Koulutus Oy
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus)
Työn ja talouden tutkimus LABORE
Vaasa
Vantaa
Vapaa Sivistystyö ry
Varkaus
Ylivieska
Äänekoski

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet

Anna palautetta ja muutosehdotuksia lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin.

1 Johdanto

Valitse sopiva vaihtoehto.

- ○ Kuvaus on riittävä.
- ○ Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

2 Lukutaitokoulutuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Valitse sopiva vaihtoehto.

- ○ Kuvaus on riittävä.
- ○ Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

3 Koulutuksen kohderyhmät

Valitse sopiva vaihtoehto.

- ○ Kuvaus on riittävä.
- ○ Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

4 Koulutuksen laajuus ja kesto

Valitse sopiva vaihtoehto.

- ○ Kuvaus on riittävä.
- ○ Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

5 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat

Valitse sopiva vaihtoehto.

- ○ Kuvaus on riittävä.
- ○ Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

6 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

Valitse sopiva vaihtoehto.

- Kuvaus on riittävä.
- Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

7 Koulutuksen toteuttaminen

Valitse sopiva vaihtoehto.

- Kuvaus on riittävä.
- Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

8 Ohjaus ja oppimisen tuki

Valitse sopiva vaihtoehto.

- Kuvaus on riittävä.
- Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

9 Arviointi lukutaitokoululutuksessa

Valitse sopiva vaihtoehto.

- Kuvaus on riittävä.
- Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

10 Lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja sisällöt

Valitse sopiva vaihtoehto.

- Kuvaus on riittävä.
- Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

Arviointilomake

Anna palautetta lukutaitokoulutuksen arviointilomakkeesta.

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset

Anna palautetta ja muutosehdotuksia kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksiin.

1 Johdanto

Valitse sopiva vaihtoehto.

- o Kuvaus on riittävä.
- o Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

2 Kotoutumiskoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

Valitse sopiva vaihtoehto.

- o Kuvaus on riittävä.
- o Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

3 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Valitse sopiva vaihtoehto.

- o Kuvaus on riittävä.
- o Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

4 Koulutuksen laajuus ja sisältö

Valitse sopiva vaihtoehto.

- o Kuvaus on riittävä.
- o Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

5 Arviointi kotoutumiskoulutuksessa

Valitse sopiva vaihtoehto.

- o Kuvaus on riittävä.
- o Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

6 Kotoutumiskoulutuksen osa-alueiden keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Valitse sopiva vaihtoehto.

- o Kuvaus on riittävä.
- o Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

7 Ohjaus ja oppimisen tuki

Valitse sopiva vaihtoehto.

- ○ Kuvaus on riittävä.
- ○ Kuvausta tulee täydentää/muuttaa seuraavasti:

Kuukka Katri
Opetushallitus

Kuukka Katri
Opetushallitus

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2026

Sisällys

1 Johdanto 2
2 Lukutaitokoulutuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet 3
3 Koulutuksen kohderyhmät 4
4 Koulutuksen laajuus ja kesto 4
5 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat 5
5.1 Laaja-alainen osaaminen lukutaitokoulutuksessa 6
5.2 Monilukutaito lukutaitokoulutuksen lähtökohtana 6
5.3 Lukutaidon kehittyminen 6
5.4 Opiskelijan lähtötason arviointi 7
5.5 Yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa 8
6 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma 9
7 Koulutuksen toteuttaminen 10
7.1 Toimintakulttuuri 10
7.2 Oppimisympäristöt ja työtavat 11
8 Ohjaus ja oppimisen tuki 12
8.1 Ohjaus lukutaitokoulutuksessa 12
8.2 Oppimisen tuki 14
8.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma 14
9 Arviointi lukutaitokoulutuksessa 15
9.1 Arviointi lukutaitokoulutuksen aikana 16
9.2 Arviointi lukutaitokoulutuksen päättyessä 16
9.3 Lukutaitokoulutuksen päätteeksi annettava todistus 17
10 Lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja sisällöt 18

LUONNOS

1 Johdanto

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023, jäljempänä kotoutumislaki) mukaan lukutaitokoulutus on tarkoitettu niille kotoutuja-asiakkaille, joilla on heikko luku- ja kirjoitustaito ja jotka eivät ole oppivelvollisia. Lukutaitokoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutuja-asiakkaan suomen tai ruotsin kielen, luku- ja kirjoitustaidon sekä muun työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan osaamisen kehittymistä. Lukutaitokoulutus sisältää suomen tai ruotsin kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta ja opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä perustaitoja ja valmiuksia.[1]

Lukutaitokoulutuksen arvoperusta rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yksilöllisyyden ja aktiivisen kansalaisuuden tukemisen varaan. Koulutuksen lähtökohtana oleva monilukutaito on jokaisen suomalaisen yhteiskunnan jäsenen perustaito.

Työvoimaviranomainen vastaa siitä, että sen toimialueella on tarjolla suomen- ja ruotsinkielistä lukutaitokoulutusta sen toimialueella asuvien kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen ja työllistymisen tarpeita vastaavasti. Työvoimaviranomaisen tai kotoutumislaissa tarkoitetun palveluntuottajan on toteutettava lukutaitokoulutus työvoimakoulutuksena, josta säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023).[2]

Opetushallitus määrää lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta.[3] Näissä perusteissa koulutuspalvelun tuottajan koulutuksen toteuttamista koskevasta suunnitelmasta käytetään nimitystä koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma. Koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan näissä perusteissa koulutuksen käytännössä toteuttavaa oppilaitosta tai organisaatiota.

Lukutaitokoulutuksen osalta seurataan vähintään koulutuksessa saavutettua kielitaitoa, työllistymistä sekä siirtymistä ja ohjausta työllistymistä ja kotoutumista edistäviin palveluihin.[4] Tätä seurantaa tekee Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus osana kotoutumisen edistämisen tuloksellisuuden ja toimivuuden seuraamista ja arviointia.

[1] Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 26 a §.
[2] Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 27 §.
[3] Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 26 a §.
[4] Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 26 a §.

2 Lukutaitokoulutuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Lukutaitokoulutuksen tehtävänä on opiskelijan monilukutaidon kehittäminen. Tavoitteena on, että opiskelija oppii suomen tai ruotsin kielen luku- ja kirjoitustaidon perusteet sekä saa sellaiset kielelliset ja muut valmiudet, joiden avulla hänen on mahdollista jatkaa opiskelua ja työllistymisvalmiuksiensa parantamista esimerkiksi kotoutumiskoulutuksessa, aikuisten perusopetuksessa, muussa työllistymistä ja kotoutumista edistävässä palvelussa tai kolmannen sektorin tarjoamassa toiminnassa.

Toimiakseen suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä opiskelija tarvitsee kielitaidon lisäksi yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä perustaitoja ja valmiuksia. Tällaisia ovat numeeriset ja matemaattiset taidot, digitaaliset taidot ja suomalaiseen arkeen liittyvä osaaminen sekä perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta, kulttuurista ja työelämästä.

Lukutaitokoulutus voi osaltaan ehkäistä vähäisen tai puutteellisen koulutustaustan omaavien maahanmuuttajien hyväksikäyttöä suomalaisilla työmarkkinoilla. Hyväksikäyttö kohdistuu usein ulkomaalaisiin työntekijöihin, jotka eivät tunne oikeuksiaan eivätkä osaa hakea apua työssä esiintyvien väärinkäytösten ja ongelmatilanteiden selvittämiseen. Lukutaitokoulutuksessa saatavat kielelliset ja muut valmiudet voivat vähentää maahanmuuttajien hyväksikäytön riskiä.

Opiskelijalle tarkoituksenmukaiset lukutaitokoulutuksen tavoitteet määritellään koulutuksen alkaessa ja niitä arvioidaan ja täsmennetään opintojen edetessä. Opetus on toiminnallista, tarkoituksenmukaista ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyvää. Opiskelu tukee opiskelijan opiskeluvalmiuksien kehittymistä, itsetuntoa ja itsetuntemusta sekä aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi tulemista.

Koulutuksessa huomioidaan opiskelijoiden vähäisen tai puutteellisen koulunkäyntitaustan mahdolliset vaikutukset opiskelutaitoihin ja oppimiseen. Lisäksi huomioidaan haasteet siirtymisessä ensisijaisesti suullisen perinteen varaan rakentuvasta elinpiiristä tekstipainotteiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetusta eriytetään opiskelijoiden yksilöllisten valmiuksien, tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti, ja koulutuksen toteuttamisessa huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus.

Lukutaitokoulutus perustuu näkemykseen opiskelijasta aktiivisena toimijana, joka rakentaa oppimistaan aiempien kokemustensa varaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetus on kokonaisvaltaista, tavoitteellista ja sidoksissa arjen merkityksellisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppiminen rakentuu opiskelijan aiempien taitojen, tietojen ja kokemusten varaan. Lukutaitokoulutuksen opiskelijoilla nämä taidot, tiedot ja kokemukset voivat olla hyvin vaihtelevia liittyen erilaisiin elämän- ja koulutushistorioihin. Opetuksessa edetään vaiheittain kohti kielen rakenteiden tietoista tarkastelua ja koulutuksessa tarvittavan abstraktin tiedon hallintaa. Lukutaitokoulutuksessa keskeistä on

tukea opiskelijaa tunnistamaan ja hyödyntämään omaa osaamistaan sekä rakentamaan uusia tietoja ja taitoja suhteessa aiemmin opittuihin tietoihin ja taitoihin. Samalla opiskelija kehittää ajattelutaitoaan ja oppimaan oppimisen taitojaan sekä kykyään ohjata omaa toimintaansa yhä itsenäisemmin.

3 Koulutuksen kohderyhmät

Lukutaitokoulutuksen kohderyhmänä ovat henkilöt, jotka tarvitsevat luku- ja kirjoitustaidon koulutusta sekä suomen tai ruotsin kielen ja viestintätaitojen opetusta ja jotka eivät ole oppivelvollisia.

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa. Opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää koulutuksen järjestävä työvoimaviranomainen. Työvoimaviranomaisen tukena voi toimia valintaryhmä, johon voi kuulua koulutuksen järjestäjän edustaja ja muita asiantuntijoita. Työvoimaviranomainen hyödyntää opiskelijavalinnoissa kotoutumislain mukaista osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia sekä sen osana mahdollisesti toteutettua kielitaidon lähtötasoarviointia. Koulutukseen mahdollisesti valittavien pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien kohdalla työvoimaviranomainen hyödyntää opiskelijavalinnassa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaisessa alkuhaastattelussa arvioitua palvelutarvetta.

Lukutaitokoulutuksen järjestämisessä ja opiskelijavalinnoissa on huomioitava, että myös työvoimakoulutuksena järjestettävässä kotoutumiskoulutuksessa on mahdollista vahvistaa latinalaisten kirjaimiston osaamista. Tällöin edellytyksenä on, että opiskelijalla on sellaiset opiskeluvalmiudet ja osaaminen, että lyhyehkö koulutusmoduuli latinalaisen kirjaimiston hallitsemiseksi riittää opinnoissa etenemiseen ja että kotoutumiskoulutus on muutoin hänelle tarkoituksenmukaisin koulutusmuoto.

4 Koulutuksen laajuus ja kesto

Lukutaitokoulutuksen laajuus on 50 opintopistettä ja kesto lähtökohtaisesti yksi vuosi. Yksi opintopiste vastaa noin 27 tuntia opiskelijan työpanosta, johon sisältyy riittävä määrä opetusta opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin nähden sekä opiskelijan itsenäistä työtä opetustuntien ulkopuolella. Yhden opintopisteen suorittamisen vaatima työmäärä voi vaihdella opiskelijan kielellisten ja koulutuksellisten valmiuksien mukaan.

Koulutuksen laajuus ja kesto voivat vaihdella opiskelijan lukutaidon tason ja muiden valmiuksien sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Koulutuksen toteutustavoissa ja esimerkiksi opetuksen päivittäisessä tai viikoittaisessa tuntimäärässä

huomioidaan opiskeluun tottumattomien opiskelijoiden tarpeet. Koulutukseen varataan lisäksi tukiresurssia, joka kohdennetaan tukiopetukseen ja/tai ohjaukseen.

Koulutus voidaan jakaa moduuleihin esimerkiksi siten, että opiskelijat, joilla on alkava lukutaito, suorittavat useamman moduulin eli pidemmän koulutuksen kuin opiskelijat, joilla on jo kehittyvä lukutaito (ks. luku 5.3 Lukutaidon kehittyminen). Opiskelijat, joiden lukutaito on jo vahvempi, voivat suorittaa koulutusta lyhyemmän ajan eli esimerkiksi vain koulutuksen viimeisen moduulin. Opiskelijoiden etenemistä ja tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan koko koulutuksen ajan. Tarvittaessa selvitetään yhteistyössä työvoimaviranomaisen kanssa mahdollisuuksia koulutuksen osan kertaamiseen ja toisaalta mahdollisuuksiin siirtyä joustavasti eteenpäin esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen.

Lukutaitokoulutuksen opiskelijoiden oppimis- ja opiskeluvalmiuksien ja elämäntilanteiden moninaisuus edellyttää koulutukselta joustavia rakenteita ja opetusjärjestelyjä sekä yksilöllistä ohjausta. Lukutaitokoulutuksen opetusryhmien käynnistäminen tai yksittäisten opiskelijoiden opiskelijaksi ottaminen on suositeltavaa toteuttaa joustavasti ympäri vuoden ilman sidonnaisuutta lukuvuoteen. Näin varmistetaan koulutuksen saavutettavuus ja mahdollisuus koulutuksen aloittamiseen opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen rakenne, mahdolliset moduulit sekä erilaisten opiskelijoiden ohjaaminen koulutuksen moduuleihin (ks. myös luku 6).

Niillä alueilla, joissa omia lukutaitokoulutuksen opetusryhmiä ei voida muodostaa, lukutaitokoulutus voidaan toteuttaa myös kotoutumiskoulutuksessa siten, että lukutaitokoulutusta tarvitsevia opiskelijoita opetetaan eriytetysti kotoutumiskoulutuksen ryhmissä lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Tällöin koulutuksen järjestäjä kuvaa koulutuksen järjestämisen kummankin koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa.

5 Koulutuksen järjestämisen lähtökohdat

Lukutaitokoulutuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijan monilukutaidon kehittäminen. Koulutuksessa tuetaan opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Keskeistä on myös ymmärrys koulutuksen kohderyhmän kielellisestä, kulttuurisesta ja koulutustaustan heterogeenisyydestä. Tätä ymmärrystä edesauttaa opiskelijan kielellisten ja muiden valmiuksien lähtötason arviointi koulutuksen alkaessa. Yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa vahvistaa opiskelijoiden yksilöllisten tavoitteiden saavuttamista ja oppimisen tuen vaikuttavuutta lukutaitokoulutuksessa.

5.1 Laaja-alainen osaaminen lukutaitokoulutuksessa

Lukutaitokoulutuksessa laaja-alainen osaaminen nähdään taitoina, joita opiskelija tarvitsee arjessa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa toimimiseen. Laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijan kasvua, hyvinvointia ja aktiivista osallistumista demokraattiseen yhteiskuntaan sekä kestävää elämäntapaa. Laaja-alainen osaaminen on osa kaikkea oppimista. Lukutaitokoulutuksessa keskeisiä laaja-alaisen osaamisen alueita ovat laajaan tekstikäsitykseen perustuvan monilukutaidon lisäksi oppimisen taidot ja opiskelutaidot, hyvinvointitaidot, ympäristötaidot ja kulttuuriset taidot. Niitä tuetaan lukutaitokoulutuksessa sekä monilukutaidon tavoitealueiden opetuksessa että toimintakulttuurin ja koulutuksen yleisten tavoitteiden toteuttamisessa.

5.2 Monilukutaito lukutaitokoulutuksen lähtökohtana

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tunnistamisen, lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitykseen: teksteihin kuuluvat kuvat, videot, graafit, uutiset, mainokset, sosiaalinen media, digitaaliset sisällöt ja myös tekoälyn avulla tuotetut tekstit perinteisten kirjoitettujen tekstien lisäksi. Monilukutaitoon kuuluu monia lukutaitoja, esimerkiksi kuvanlukutaito, medialukutaito ja numeerinen lukutaito. Monilukutaitoon sisältyy taito tarkastella tekstien sisältöä kriittisesti eli arvioida niiden luotettavuutta, alkuperää ja ilmaisukeinoja. Siihen kuuluu myös tekstin kontekstin ymmärtäminen: teksti kytkeytyy aina tilanteeseen, tavoitteeseen ja ympäristöön. Opiskelijat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita ympärillään olevaa yhteiskuntaa ja vahvistaakseen osallisuuttaan siinä.

Näissä opetussuunnitelman perusteissa monilukutaito on jaettu seuraaviin tavoitealueisiin: vuorovaikutustilanteissa toimiminen, tekstien lukeminen ja tulkitseminen, kirjoittamisen tekniset taidot ja tekstien tuottaminen, digitaaliset taidot sekä numeeriset ja matemaattiset taidot. Monilukutaidon kehittämisessä lukutaitokoulutuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri työtapoja ja monipuolisia oppimisympäristöjä.

5.3 Lukutaidon kehittyminen

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa lukutaidon kehittyminen nähdään monilukutaidon edistymisen prosessina. Prosessi etenee eri elämänalueilla osana opiskelijan kielitaidon kehittymistä. Koska lukutaidon kehittyminen on yksilöllinen prosessi ja opiskelijoiden koulutukselliset taustat vaihtelevia, muodostavat lukutaitokoulutukseen osallistuvat opiskelijat heterogeenisen ryhmän.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu lukutaitokoulutuksen opiskelijoiden luku- ja kirjoitustaidon kehittymisen vaiheita.

Lukutaidon vaihe	Vaiheelle ominaista
Alkava lukutaito	Opiskelijalla ei ole ollut mahdollisuutta opiskeluun kotimaassaan tai muualla lukutaidon saavuttamiseksi, ja hän aloittaa lukutaidon opiskelun aikuisiällä.
Kehittyvä lukutaito	Opiskelijalla on teknistä luku- ja kirjoitustaitoa jollakin kirjoitusjärjestelmällä, mutta etenkin lukutaidon sujuvuus, tarkkuus, nopeus ja luetun ymmärtäminen sekä kirjoitustaidon sujuvuus ja tarkkuus kaipaavat vielä harjoitusta.
Lukutaito ei-aakkosellisella kirjoitusjärjestelmällä	Opiskelijalla on tekninen ja ainakin joltain osin myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito sellaisella kielellä, jossa käytetään muuta kuin aakkosellista kirjoitusjärjestelmää (esim. mandariinikiina). Taito voi olla saavutettu jollakin muulla kielellä kuin oppijan ensikielellä (kieli, johon yksilö on ensimmäiseksi sosiaalistunut), kuten opetuskielellä, maan valtakielellä tai muulla opitulla kielellä.
Lukutaito ei-latinalaisella kirjaimistolla	Opiskelijalla on tekninen ja ainakin joltain osin myös funktionaalinen luku- ja kirjoitustaito ei-latinalaisella kirjaimistolla (esim. arabia, venäjä, thai, kreikka, korea). Taito voi olla saavutettu jollakin muulla kuin opiskelijan ensikielellä, esim. opetuskielellä, maan valtakielellä tai muulla opitulla kielellä.

5.4 Opiskelijan lähtötason arviointi

Ennen lukutaitokoulutusta opiskelijalle on tehty kotoutumislain mukainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, jossa on selvitetty opiskelijan osaaminen, työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä koulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden tarpeet. Arvioinnin aikana on selvitetty myös opiskelijan tavoitteet, tarkoituksenmukainen kotoutumiskieli, aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito, työllistymisen ja kotoutumisen edellytyksiin vaikuttava työ- ja toimintakyky sekä muut työllistymiseen ja kotoutumiseen merkittävästi vaikuttavat tekijät.[5] Osana osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia voidaan tehdä erillinen kielitaidon lähtötason arviointi, jonka osana voidaan arvioida myös opiskelijan lukutaitoa. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin pohjalta työvoimaviranomainen tai kunta on yhdessä kotoutuja-asiakkaan kanssa laatinut

[5] Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, HE 74/2026 vp:ssä ehdotettu 14 §.

kotoutumissuunnitelman, jossa sovitaan osallistumisesta lukutaitokoulutukseen. Työvoimaviranomainen tekee opiskelijavalinnat lukutaitokoulutukseen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja mahdollisen erillisen kielitaidon lähtötason arvioinnin perusteella. Koulutukseen mahdollisesti valittavien pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien kohdalla työvoimaviranomainen hyödyntää opiskelijavalinnassa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaisessa alkuhaastattelussa arvioitua palvelutarvetta.

Lukutaitokoulutuksen alussa opiskelijalle voidaan tehdä tarkempi lukutaidon ja kielitaidon arviointi, jonka avulla opiskelija voidaan ohjata sopivaan lukutaitokoulutuksen moduuliin tai opetusryhmään. Arvioinnissa hyödynnetään osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista tai työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaisesta alkuhaastattelusta saatuja tietoja. Arvioinnissa voidaan selvittää opiskelijan suomen tai ruotsin kielen suullista taitoa, kirjainten tunnistusta ja lukemista, hienomotoriikan hallintaa, tekstin jäljentämistä, sanelusta kirjoittamista sekä numeerisia ja digitaalisia taitoja. Lisäksi voidaan selvittää opiskelijan muita opiskeluvalmiuksia ja -taitoja, opiskelumotivaatiota, muistamis- ja omaksumiskykyä sekä koulutustaustaa, työhistoriaa ja muuta osaamista. Arvioinnin yhteydessä pyritään selvittämään myös opiskelijan muuta osaamista (esimerkiksi ensikielen tai jonkin muun kielen lukutaito) ja mahdollisesti työn kautta hankittuja taitoja.

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista ja lukutaitokoulutuksen alussa tehtävästä tarkemmasta arvioinnista saatua tietoa hyödynnetään opiskelijan yksilöllisen ohjaamisen tarpeiden tunnistamisessa ja tuen suunnittelussa sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa (ks. luku 8.3). Arvioinnin yhteydessä tai muutoin koulutuksen alkuvaiheessa kerrotaan opiskelijalle koulutuksen tavoitteista, sisällöstä ja etenemisestä sekä oletettavasta opiskeluajasta.

5.5 Yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa

Lukutaitokoulutuksen järjestäjä tekee yhteistyötä koulutuksen järjestämisestä vastaavan työvoimaviranomaisen, kunnan, muiden viranomaisten (mm. sosiaali- ja terveyspalvelut), muiden koulutuksen järjestäjien ja muiden tahojen kanssa opiskelijan tarpeiden mukaan.

Yhteistyön tavoitteena on edistää opiskelijoiden tutustumista eri toimijoihin (esimerkiksi julkiset palvelut, lukutaitokoulutuksen jälkeisiä koulutusmahdollisuuksia tarjoavat koulutuksen järjestäjät, mahdolliset työnantajat ja ammatilliset verkostot, kolmas sektori) sekä omaan lähiympäristöön, paikkakuntaan ja asuinseutuun. Yhteistyön tavoitteena on tukea ja ohjata opiskelijaa hänen opinnoissaan ja pyrkiä vahvistamaan hänen myönteistä ja samalla realistista identiteettiään oppijana. Yhteistyötahoina voivat

toimia tahot, jotka tarjoavat mahdollisuuksia tutustua suomen- tai ruotsinkielisiin kieliyhteisöihin ja harjoitella kieltä heidän kanssaan. Myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien omien järjestöjen ja verkostojen kanssa voidaan tehdä yhteistyötä. Yhteistyö auttaa opiskelijoita löytämään autenttisia tilanteita opitun kielitaidon käyttämiseen ja uuden oppimiseen. Lisäksi se monipuolistaa opintotarjontaa, oppimisympäristöjä ja työtapoja.

Lukutaitokoulutuksen yhteistyöhön voi kuulua esimerkiksi tutustumiskäyntejä ohjaus-, neuvonta- ja palvelupisteissä, muiden koulutuksen järjestäjillä, yrityksissä ja työpaikoilla sekä osallistumista kolmannen sektorin toimintaan. Opiskelijaryhmissä voi käydä vierailijoita, kuten esimerkiksi lukutaitokoulutuksen ja sen jälkeisten koulutusten läpikäyneitä ja kotoutuneita henkilöitä. Näitä tilaisuuksia voidaan tarjota monikielisinä ja räätälöidä eri opiskelijaryhmille.

Koulutuksen järjestäjän yhteistyö työvoimaviranomaisen kanssa on olennaista opiskelijan opintojen etenemisen seurannassa sekä tilanteissa, joissa opiskelijan tulisi kerrata osa koulutuksesta tai siirtyä nopeammin eteenpäin seuraaviin koulutusmuotoihin.

Yhteistyön mallit ja käytänteet kuvataan koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa.

6 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet on tarkoitettu työvoimakoulutuksena järjestetyn lukutaitokoulutuksen toteuttamiseen. Koulutuksen järjestäjä laatii koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman näiden lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti paikallisin ja alueellisin painotuksin. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- koulutuksen järjestämisen lähtökohdat ja kohderyhmän kuvaus
- koulutuksen laajuus ja kesto
- koulutuksen joustava järjestämistapa ja rakenne, kuten esimerkiksi koulutuksen jakaminen moduuleihin
- kuvaus toimintakulttuurista, oppimisympäristöstä ja työtavoista
- menettelytavat opiskelijan kieli- ja lukutaidon lähtötason ja olemassa olevan osaamisen selvittämiseksi ja tiedon dokumentoimiseksi
- opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta
- koulutuksen yleiset tavoitteet ja suomen tai ruotsin monilukutaidon tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- ohjauksen tavoitteet, opiskelijan tukeminen ja tuen järjestäminen sekä kuvaus ohjaukseen osallistuvien henkilöiden tehtävistä

- opiskelijan oppimisen arviointi, arvioinnin muodot ja käytännöt opiskelun aikana ja koulutuksen päättyessä sekä palautteen antamisen muodot ja käytännöt
- todistus ja siihen merkittävät tiedot koulutuksen päätyttyä
- yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa

Lisäksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla lakisääteiset tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jotka voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

7 Koulutuksen toteuttaminen

Tuloksellisen ja vaikuttavan lukutaitokoulutuksen toteuttamisen edellytyksenä ovat eettisesti kestävä ja hyvin johdettu toimintakulttuuri, monipuoliset oppimisympäristöt sekä työtavat, jotka edistävät opiskelijan oppimista, hyvinvointia ja osallisuutta. Järjestämisessä huomioidaan kuntien ja työvoimaviranomaisten välinen yhteistyö sekä koulutuksen mahdolliset verkkototeutukset ja muut alueellisen toteuttamisen näkökulmat.

7.1 Toimintakulttuuri

Lukutaitokoulutuksen toimintakulttuuri tukee koulutuksen tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista. Toimintakulttuurilla tarkoitetaan yhteisön toimintatapoja, käyttäytymismalleja sekä arvoja ja periaatteita. Toimintakulttuuri muodostuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja sen kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta sekä
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Lukutaitokoulutukselle ominaista on opiskelijoiden kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus. Lukutaitokoulutuksen toimintakulttuuri tukee opiskelijaa toimimaan rakentavasti kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjältä yhteisön monimuotoisuuden tiedostamista, opetus- ja ohjaustyötä tekevien ja opiskelijoiden omien ennakkoluulojen ja -oletusten tiedostamista ja yhdenvertaisuutta tukeviin toimintatapoihin ja käytänteisiin sitoutumista.

Lukutaitokoulutuksessa keskeistä on kielitietoinen toimintakulttuuri. Se tarkoittaa arvostavaa asennetta ja kiinnostusta opiskelijoiden kieliä kohtaan, monikielisyyden

näkemistä resurssina sekä kielen ja lukutaidon merkityksen ymmärtämistä opetuksessa, oppimisessa ja vuorovaikutuksessa. Kielitietoinen toimintakulttuuri näkyy opetuksessa työtapoina, jotka vahvistavat opiskelijoiden tietorakenteita, tukevat eri tiedonalojen käsitteiden oppimista ja sanavaraston laajentamista sekä erilaisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien tarkastelua. Kielitietoista toimintakulttuuria edistää myös opiskelijoiden ja opetushenkilöstön osaamien kielten tarkoituksenmukaista hyödyntämistä opetuksessa ja ohjauksessa.

Monikielisyyden näkeminen resurssina tukee myös mediaatiota lukutaitokoulutuksessa. Mediaatio sisältää sekä viestien välittämistä että viestintätilanteen eri osapuolten tukemista heidän viestimisessään. Mediaatio on viestin ymmärrettävyyden muokkaamisen lisäksi myös oman ajattelun välittämistä toiselle osapuolelle ja näiden ajatusten edelleen kehittämistä yhdessä. Lukutaitokoulutuksessa mediaatio ei rajoitu vain kieleen, vaan se on myös kulttuuristen tulkintojen välittämistä.

Toimintakulttuuria kehitetään ja arvioidaan jatkuvasti avoimessa, osallistavassa ja luottamuksellisessa vuorovaikutuksessa yhdessä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa.

7.2 Oppimisympäristöt ja työtavat

Lukutaitokoulutuksen oppimisympäristöt ja työtavat tukevat opiskelijan aikaisempiin kokemuksiin pohjautuvaa tiedon rakentumista ja auttavat häntä oppimaan ja käyttämään koulutuksen tavoitteiden saavuttamista edistäviä strategioita sekä kehittämään monilukutaitoaan. Opiskelutilojen ja -välineiden valinnalla mahdollistetaan monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käyttö. Lukutaitokoulutuksen oppimisympäristöjen ja työtapojen valinnassa huomioidaan opiskelijoiden vaihtelevat oppimis- ja opiskeluvalmiudet, digitaalisten laitteiden käyttötaidot ja opiskelijoilla käytössä olevat omat digitaaliset laitteet. Opiskelijoita perehdytetään tiedonhaun menetelmiin sekä ohjataan käyttämään digitaalisia laitteita ja palveluita, mikä voi mahdollistaa koulutuksen järjestämisen myös osittain verkko-opetuksena. Jos koulutusta järjestetään osittain verkko-opetuksena, koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia opiskelijoiden yhdenvertaisesta mahdollisuudesta osallistua opetukseen. Käytännössä tämä voi tarkoittaa opiskelijoiden digitaalisten opiskelutaitojen varmistamista sekä digitaalisten laitteiden ja riittävän käyttötuen tarjoamista opiskelijoille.

Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti koulutuksen järjestäjän oppimisympäristön ulkopuolisia autenttisia oppimisympäristöjä ja tätä kautta rohkaistaan opiskelijaa käyttämään opiskelukieltä omassa arjessaan. Myös verkko-oppimisympäristöihin tutustuminen yhdessä ja niiden hyödyntäminen voivat kannustaa opiskelijaa itseohjautuvuuteen, jonka avulla voidaan tukea myös opetuksen eriyttämistä. Opiskelijoita kannustetaan hyödyntämään koulutuksen ulkopuolisia kielenoppimismahdollisuuksia ja omia digitaalisia laitteitaan kielenoppimisen tukena.

Opetuksessa ja työtapojen valinnassa on tärkeää ottaa huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee, ja he tarvitsevat eri tavoin eri vaiheissa oppimisprosessia ja opintoja opettajaa ja vertaisryhmää opiskelunsa ohjaajana. Varsinaisten opetussisältöjen ja opiskelutaitojen lisäksi harjoitellaan oppimisympäristöissä toimimista ja opiskeluun liittyviä käytänteitä. Harjoitusta voivat vaatia esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon edellyttämien motoristen taitojen opettelu, työtavat kuten pari- ja ryhmätyöskentely, työvälineistä huolehtiminen ja koulutuksen aikataulujen noudattaminen sekä tottuminen itseohjautuvuutta tukeviin opetusmenetelmiin ja työtapoihin.

Lukutaitokoulutuksessa käytetään kielitietoisia työtapoja. Opetus etenee ohjatusta yhteisestä työskentelystä kohti itsenäisempää opiskelua. Työtavat tukevat opetuksen funktionaalisuutta: opittavat asiat kytketään opiskelijan arkeen ja merkityksellisiin viestintätilanteisiin toiminnallisesti, vuorovaikutuksellisesti ja aktiivista osallistumista tukien. Suullista kielitaitoa kehitetään ryhmässä paitsi simuloiduissa, myös autenttisissa arjen vuorovaikutustilanteissa. Sanasto ja keskeiset rakenteet integroidaan vuorovaikutteisiin harjoituksiin.

Opetuksen eriyttäminen auttaa opiskelijaa tunnistamaan vahvuuksiaan ja hyödyntämään niitä opiskelussa sekä vahvistamaan taitoja, joiden avulla hän edistyy opinnoissaan ja saavuttaa tavoitteitaan. Eriyttäminen tukee sekä opinnoissaan hitaammin että nopeammin eteneviä opiskelijoita. Eriyttämisen pedagogiset ratkaisut voivat liittyä opetuksen sisältöihin, opetusmenetelmiin, oppimateriaaleihin, digitaalisiin ja muihin oppimisympäristöihin, tehtävien määrään sekä käytettävissä olevaan aikaan.

8 Ohjaus ja oppimisen tuki

Lukutaitokoulutuksessa ohjauksella tuetaan opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua koulutuksesta. Oppimisen tuki tarkoittaa opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastaamista sekä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja.

8.1 Ohjaus lukutaitokoulutuksessa

Opiskelijan tukeminen ja ohjaus on prosessi, joka alkaa opiskelijan kohtaamisesta opintojen alkuvaiheessa, jatkuu koko opiskelun ajan ja päättyy opiskelun loppuvaiheen jatkosuunnitelmien tarkentamiseen. Ohjauksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelijoita opiskeluun, kehittää ja vahvistaa heidän opiskelutaitojaan sekä selkeyttää lukutaidon merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa toimimisen, jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelutaitoja kehittämällä opiskelija saa valmiuksia siirtyä eteenpäin seuraaviin koulutuksiin.

Koulutuksen alkuvaiheessa selvitetään opiskelijan osaamista, koulutustarpeita, opiskelun edellytyksiä, opiskelumotivaatiota ja kiinnostuksen kohteita haastatteluin ja testein. Ohjauksessa huomioidaan jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet.

Koulutuksen aikaisen ohjauksen avulla lisätään opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärrystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät.

Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjen hallintaa sekä opiskelijan elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Mikäli koulutuksen alussa tai aikana havaitaan joitakin opiskelijan fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen tilanteeseen liittyviä haasteita, hänet ohjataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sellaisen tuen piiriin, josta hän saa apua ja tukea. Opiskelija voidaan ohjata myös ennaltaehkäisevästi etsimään tukea ja apua, jotta mahdollinen koulutuksen keskeytyminen ja ongelmien kasaantuminen voidaan välttää.

Ohjauksessa korostuu opiskelijoiden motivaation sekä opiskelun tukeminen. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla opiskelijalle sekä elämänhallintaa haittaava että itsetuntoa alentava tekijä. Motivaation säilyminen vaatii siksi sekä kielellisesti että tiedollisesti opiskelijan lähtötason huomioivaa opetusta ja ohjausta sekä syventymistä hänen opiskeluhistoriaansa. Ohjauksella tuetaan opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan koulutuksen aikana. Ohjauksen tehtävänä on myös lisätä opiskelijan hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa.

Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, kiinnostuksen kohteet, harrastukset, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijoita opastetaan käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan opiskelijoiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoja koskevassa päätöksenteossa.

Eri toimijoiden yhteistyö on keskeistä varsinkin opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Lukutaitokoulutuksen järjestäjä tekee yhteistyötä erityisesti tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla esimerkiksi työvoimaviranomaisten, kuntien, hyvinvointialueen sekä eri opetuksen ja/tai koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskelun loppuvaiheessa ohjauksessa keskitytään lisääntyvässä määrin jatko-ohjaukseen yhteistyössä työvoimaviranomaisen tai muun ohjaavan tahon kanssa. Tällöin keskitytään erityisesti opiskelijan kanssa tehtävän jatkosuunnitelman laadintaan. Opiskelun aikana opiskelijan tulevaisuuden suunnitelmia on käsitelty muun muassa erilaisia ammatteja ja koulutusmahdollisuuksia pohdittaessa. Koulutuksen loppuvaiheessa ohjauksen tuloksena tulee jokaisella opiskelijalla olla konkreettiset jatkosuunnitelmat, joissa on eritelty lyhyen aikavälin tavoitteet ja kuvattu koulutus- ja/tai työllistymistavoitteet. Mikäli opiskelija ei iän tai muun syyn takia ole hakeutumassa koulutukseen tai

työelämään, tulisi hänen jatkosuunnitelmassaan kuvata, miten hän jatkossa edistää kielitaitoaan, kotoutumistaan ja yhteiskunnan jäseneksi kasvuaan.

8.2 Oppimisen tuki

Oppimisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan opiskelijan ja opetusryhmän erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen tuella pyritään ehkäisemään ennalta oppimisen vaikeutumista, tukemaan opiskelijaa haasteellisten asioiden omaksumisessa ja ehkäisemään koulutuksen keskeyttämistä. Oppimisen tukea järjestetään opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen.

Oppimisen vaikeuksien tunnistaminen on keskeistä opetuksen suunnittelun ja annettavan tuen kannalta. Kielellisiä vaikeuksia puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä esimerkiksi työvoimaviranomaisten, kuntien ja hyvinvointialueen kanssa.

8.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Jokaiselle lukutaitokoulutukseen osallistuvalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Suunnitelman tavoitteena on tukea opiskelijaa tavoitteiden saavuttamisessa ja kehittää hänen aktiivista toimijuuttaan. Suunnitelma auttaa opiskelijaa sitoutumaan opintoihin ja koulutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Suunnitelma toimii myös opettajien työvälineenä opiskelijan ohjaamisessa ja opintopolun suunnittelussa. Suunnitelman avulla lukutaitokoulutuksen aikainen ohjaus tulee näkyväksi ja opiskelu tavoitteellisemmaksi.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tulee perustua lähtötason arvioinnissa saatuihin tietoihin opiskelijan valmiuksista sekä hänen omiin tavoitteisiinsa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä huomioidaan opiskelijalle mahdollisesti kunnan työvoimaviranomaisessa tai kunnan kotoutumispalveluissa tehty osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi sekä kotoutumissuunnitelma.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta aloitetaan opiskelun alkuvaiheessa, ja siinä tarkennetaan opiskelijan henkilökohtaiset opiskelutavoitteet ja koulutuksen laajuus. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laaditaan yhdessä opiskelijan, koulutuksen järjestäjän ja tarvittaessa työvoimaviranomaisen edustajan kanssa. Opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman avulla pyritään kullekin opiskelijalle rakentamaan jo koulutuksen alkuvaiheessa sopivin opiskelumuoto ja -rytmi.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa pyritään tuomaan esiin opiskelijan vahvuudet ja tuen tarpeet sekä hänen kiinnostuksensa kohteet. Opiskelijan aikaisemmin hankittu osaaminen pyritään tekemään näkyväksi ja häntä tuetaan osaamisen sanoittamisessa. Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen voi jatkossa tukea opiskelijan työllistymistä tai sopivan koulutusalan löytämistä.

Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan opiskelijan

- yksilölliset tavoitteet ja sisällöt lukutaitokoulutuksessa
- ohjauksen ja tuen tarpeen kuvaus sekä ohjauksen ja tuen järjestäminen
- aiempi koulutus, työkokemus ja tiedot ammattitaidosta
- muut opiskeluun mahdollisesti vaikuttavat taustatekijät
- suomen tai ruotsin kielen taidon sekä luku- ja kirjoitustaidon kuvaus
- numeeristen ja matemaattisten taitojen kuvaus
- digitaalisten taitojen kuvaus
- opiskeluvalmiuksien kuvaus
- koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät suunnitelmat

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista arvioidaan ja seurataan säännöllisesti koko opiskelun ajan yhdessä opiskelijan kanssa esimerkiksi arviointikeskusteluissa. Suunnitelmaan tehdään tarvittaessa muutoksia esimerkiksi lisäämällä opiskelun tukea, mikäli opiskelijalla ilmenee oppimisen vaikeuksia, tai toisaalta ohjaamalla opiskelija seuraavaan koulutukseen, mikäli hänellä on valmiudet siihen. Ohjauksen ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman päivittämisen avulla pyritään osaltaan ehkäisemään tilanteita, joissa opiskelijan opinnot eivät etene ja toisaalta tilanteita, joissa opiskelija jatkaa lukutaitokoulutuksessa, vaikka hänellä olisi jo valmiudet siirtyä muihin koulutuksiin tai palveluihin.

9 Arviointi lukutaitokoulutuksessa

Lukutaitokoulutuksessa arvioinnin tarkoituksena on tukea opiskelijaa muodostamaan käsitys omasta oppimisestaan antamalla hänelle palautetta opituista taidoista sekä tehdä näkyväksi, mitä taitoja hänen tulee vielä kehittää ja harjoitella. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arvioinnin tulee olla jatkuvaa, monipuolista ja kannustavaa, jolloin se edistää opiskelijan oppimista. Arvioinnin kokonaisuus muodostaa keskeisen osan opiskelijan oppimisprosessia, tukee hänen kotoutumistaan ja mahdollistaa tarkoituksenmukaisen jatkosuunnittelun lukutaitokoulutuksen jälkeen. Lukutaitokoulutuksen suorittamisesta ja saavutetusta osaamisesta tarvitaan arviointitietoa myös työvoimaviranomaisia varten.

9.1 Arviointi lukutaitokoulutuksen aikana

Arviointi on suunnitelmallinen prosessi, joka kestää koko koulutuksen ajan. Opiskelijan taitoja ja osaamista arvioidaan suhteessa koulutuksen tavoitteisiin ja opiskelijalle asetettuihin henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Arvioinnissa opiskelijan itse- ja vertaisarviointitaitoja vahvistetaan, jotta hän voi ottaa yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan koulutuksen edetessä.

Lukutaitokoulutuksen arvioinnissa painottuu ohjaava ja kannustava palaute, jolla tuetaan opiskelijan oppimista, motivaatiota ja osallisuutta. Arvioinnissa keskeistä on rohkaiseva ilmapiiri, vuorovaikutteisuus, oikeudenmukaisuus ja eettisyys. Opiskelijan kaiken edistymisen näkyväksi tekeminen on tärkeää, jotta hän kokee onnistumista ja sitoutuu oppimiseensa.

Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia menetelmiä, jotta opiskelija voi mahdollisimman hyvin osoittaa osaamistaan ja ylläpitää opiskelumotivaatiotaan. Myös arviointipalautteen antamisessa on tärkeä käyttää monipuolisia menetelmiä siten, että opiskelija ymmärtää arvioinnin sisällön ja hänellä on mahdollisuus esittää siihen liittyviä kysymyksiä.

Koulutuksen aikainen arviointi tuottaa opettajalle tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa häntä reflektoimaan opetusmenetelmien toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita opiskelijoiden kielitaidon ja lukutaidon edistymisessä.

9.2 Arviointi lukutaitokoulutuksen päättyessä

Koulutuksen päättyessä opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi kohdistuu opiskelijan yleiseen edistymiseen ja monilukutaidon tavoitealueiden (ks. luku 10) saavuttamiseen. Tavoitealueet arvioidaan asteikolla välttävä, tyydyttävä, hyvä.

Lukutaitokoulutuksessa saavutetun kielitaidon seuraamista ja lukutaitokoulutuksen jälkeisiin koulutuksiin ohjaamista varten opiskelijalle annettavaan todistukseen merkitään tieto siitä, onko hän saavuttanut sellaisen lukutaidon, että hän voi siirtyä lukutaitoa edellyttäviin koulutuksiin tai muihin palveluihin.

Lukutaitokoulutuksen päätteeksi opettaja voi antaa arvion opiskelijan osaamisesta kielitaidon eri osa-alueilla (puhuminen, kirjoittaminen, luetun ymmärtäminen, kuullun ymmärtäminen) eurooppalaisen kielitaidon viitekehyksen Suomessa laaditun sovelluksen mukaisella taitotasoasteikolla (liite 3, Opetushallitus 2019). Arviointi suhteutetaan opiskelijan monilukutaidon tavoitealueille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Jos

opiskelija on saavuttanut jollakin kielitaidon osa-alueella vähintään taitotason A1.1, saavutettu taitotaso merkitään todistukseen.

Jos opiskelija on saavuttanut vähintään taitotason A1.1 kaikilla neljällä kielitaidon osa-alueella, koulutuksen päätteeksi annetaan lisäksi yleisarvio opiskelijan taitotasosta. Yleisarvio muodostetaan kielitaidon osa-alueiden taitotasojen keskiarvona, ja arvioinnissa voidaan tarvittaessa painottaa opiskelijan jatkosuunnitelmien kannalta keskeisimpiä kielitaidon osa-alueita. Yleisarviota ei merkitä todistukseen, vaan sitä käytetään koulutusten ja jatkosuositusten hallinnoinnin välineenä.

9.3 Lukutaitokoulutuksen päätteeksi annettava todistus

Lukutaitokoulutuksen päättyessä opiskelijalle annetaan todistus. Todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- koulutusorganisaation nimi sekä mahdollinen oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi, syntymäaika ja mahdollinen oppijanumero
- koulutuksen nimi, laajuus, alkamis- ja päättymispäivä sekä opiskelijan suorittaman koulutuksen laajuus (opintopisteiden määrä)
- tieto siitä, miten opiskelija on saavuttanut monilukutaidon tavoitteet eri tavoitealueilla
- tieto siitä, onko opiskelija saavuttanut sellaisen lukutaidon, että hän voi siirtyä lukutaitoa edellyttävään koulutukseen
- opiskelijan saavuttama taitotasoasteikon mukainen kielitaitotaso kielen eri osa-alueilla
- todistuksen antamispäivä
- suositus seuraavaksi koulutukseksi ja mahdolliset huomiot opiskelijan tuen tarpeesta
- koulutuksen järjestäjän allekirjoitus tai sähköinen allekirjoitus
- tieto siitä, että lukutaitokoulutus on toteutettu Opetushallituksen laatimien lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (Opetushallituksen määräys OPH-XXX-2026).

Todistukseen voidaan lisäksi liittää arviointipalaute opiskelijan taitojen kehittymisestä (liite 2). Lisäksi koulutuksen järjestäjä toimittaa opiskelijalle ja työvoimaviranomaiselle jatkosuunnitelman, joka sisältää suosituksen opiskelijan seuraavasta koulutuksesta tai muusta palvelusta.

Jos opiskelija keskeyttää koulutuksen, hänelle annetaan todistus osallistumisesta lukutaitokoulutukseen. Osallistumistodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- koulutusorganisaation nimi sekä mahdollinen oppilaitoksen nimi

- opiskelijan nimi, syntymäaika ja mahdollinen oppijanumero
- koulutuksen nimi, laajuus, alkamis- ja päättymispäivä sekä opiskelijan koulutuksessa oloaika
- tieto siitä, miten opiskelija on saavuttanut monilukutaidon tavoitteet eri tavoitealueilla, mikäli opiskelijan osaamista on arvioitu
- tieto siitä, onko opiskelija saavuttanut sellaisen lukutaidon, että hän voi siirtyä lukutaitoa edellyttävään koulutukseen, mikäli tätä on arvioitu
- opiskelijan saavuttama taitotasoasteikon mukainen kielitaitotaso kielen eri osa-alueilla, mikäli tätä on arvioitu
- osallistumistodistuksen antamispäivä
- suositus seuraavaksi koulutukseksi ja mahdolliset huomiot opiskelijan tuen tarpeesta, mikäli suositus voidaan antaa
- koulutuksen järjestäjän allekirjoitus tai sähköinen allekirjoitus
- tieto siitä, että lukutaitokoulutus on toteutettu Opetushallituksen laatimien lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (Opetushallituksen määräys OPH-XXX-2026).

Jos koulutuksen järjestäjä toteuttaa vain osan lukutaitokoulutuksen kokonaisuudesta, kuten esimerkiksi tietyn moduulin, ja opiskelija siirtyy toiselle koulutuksen järjestäjälle suorittamaan koulutuksen loppuun, hänelle annetaan todistus, johon merkitään samat tiedot kuin koko koulutuksen päätteeksi annettavaan todistukseen.

10 Lukutaitokoulutuksen tavoitteet ja sisällöt

Lukutaitokoulutuksen tavoitteena on opiskelijan monilukutaidon kehittyminen. Monilukutaito perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jolla tarkoitetaan perinteisten kirjoitettujen tekstien lisäksi kuvia, videoita, graafeja, uutisia, mainoksia, sosiaalista mediaa, digitaalisia sisältöjä ja tekoälyn avulla tuotettuja tekstejä. Näissä opetussuunnitelman perusteissa monilukutaito on jaettu seuraaviin tavoitealueisiin: vuorovaikutustilanteissa toimiminen, tekstien lukeminen ja tulkitseminen, kirjoittamisen tekniset taidot ja tekstien tuottaminen, digitaaliset taidot sekä numeeriset ja matemaattiset taidot.

Opetussuunnitelman perusteissa kuvataan monilukutaidon tavoitealueiden keskeiset tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt. Ne täsmennetään koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa. Eri tavoitealueiden sisällöt limittyvät toisiinsa ja tukevat toisiaan opetuksessa: Puhuminen ja kuunteleminen vuorovaikutustilanteissa luovat pohjan lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle. Tekstien lukeminen ja tuottaminen liittyvät toisiinsa ja tukevat toisiaan. Numeeristen ja matemaattisten sekä digitaalisten taitojen vahvistaminen tukevat opiskelijan kielenoppimista, vuorovaikutusta ja itsenäistä toimimista yhteiskunnassa.

Monilukutaito

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen ja mediaatio	
Tavoitteet	Sisällöt
Opiskelija	
osaa toimia arjen vuorovaikutustilanteissa ja käyttää niissä tarkoituksenmukaisia ilmaisuja	• harjoitellaan tervehtimistä ja esittäytymistä • harjoitellaan perustietojen kertomista itsestä ja omasta lähipiiristä sekä kuulumisten vaihtoa • harjoitellaan arkielämään ja henkilökohtaisiin tarpeisiin liittyviä lyhyitä sanoja, lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia kehotuksia
osaa tunnistaa puheen pääajatuksen tutuissa tilanteissa ja seurata yksinkertaisia keskusteluja	• harjoitellaan tavallisimpia fraaseja ja kohteliaita ilmaisuja • harjoitellaan yksinkertaisia keskusteluja
osaa työskennellä itsenäisesti, toimia opiskeluryhmässä ja osallistua yhteiseen työskentelyyn	• harjoitellaan opiskelussa tarvittavia vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista, keskustelemista, avun pyytämistä ja antamista • harjoitellaan itsenäistä työskentelyä ja yhdessä työskentelyä pari- ja ryhmätehtävissä
osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	• harjoitellaan omien ajatusten ilmaisemista • harjoitellaan toimimista erilaisissa asiointi- ja palvelutilanteissa, kuten esimerkiksi kaupassa, terveydenhuollossa, viranomaispalveluissa sekä koulutukseen ja työelämään liittyvissä tilanteissa
osaa hyödyntää vuorovaikutustilanteissa erilaisia viestintävälineitä	• harjoitellaan digitaalista viestintää kuten puhelimessa asiointia, tekstiviestejä ja viestisovelluksia • harjoitellaan digitaalisten palveluiden käyttöä

LUONNOS

	• opitaan turvallisen ja vastuullisen viestinnän perusteita
Tekstien lukeminen ja tulkitseminen	
Tavoitteet	Sisällöt
Opiskelija	
osaa tunnistaa ja tuottaa äänteitä, kirjaimia, tavuja ja sanoja	• harjoitellaan äänteiden ja kirjainten erottamista, tunnistamista ja tuottamista ja niiden välisen yhteyden ymmärtämistä • harjoitellaan äänteiden ja kirjainten yhdistäminen tavuiksi ja sanoiksi • harjoitellaan isojen ja pienten kirjainten erottamista • harjoitellaan käsitteitä kirjain, äänne, tavu, sana
osaa käyttää tavuttamista uuden sanan lukemisen apuna	• harjoitellaan jakamaan tuttuja sanoja tavuiksi ja äänteiksi • harjoitellaan käyttämään tavuttamista apuna uuden sanan lukemisessa • harjoitellaan lukemaan sanoja vaiheittain hyödyntämällä toistoa ja uudelleenlukemista
osaa lukea sanoja, lauseita, virkkeitä ja lyhyitä tekstejä tutuista aiheista	• harjoitellaan lukusuuntaa ja vaiheittaista lukemista sana- ja lausetasolta edeten • harjoitellaan lukemaan lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä kuvia, asiayhteyttä ja uudelleenlukemista hyödyntäen • harjoitellaan käsitteitä lause, virke, ja teksti
osaa löytää yksinkertaisesta tekstistä yksittäistä tietoa ja tunnistaa tavallisimpia arjen tekstejä	• harjoitellaan tunnistamaan yksinkertaisesta tekstistä yksittäinen tieto • harjoitellaan löytämään tekstistä numeerista tietoa, kuten puhelinnumeroita, hintoja, painoja ja mittayksiköitä

LUONNOS

osaa lukea sanoja, lauseita ja lyhyitä tekstejä ymmärtäen niiden merkityksen	• harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita ja tulkinnan taitoja • harjoitellaan ymmärtämään lyhyitä kertovia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä • harjoitellaan käyttämään asiayhteyttä, aiheen tuntemusta ja uudelleenlukemista sekä kuvia luetun ymmärtämisen tukena
osaa käyttää tekstin ymmärtämisen tukena kuvia ja muita visuaalisia vihjeitä	• tutkitaan, mitä opetuksessa käytettävä kuva esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa • tutustutaan tavallisimpiin logoihin, symboleihin, merkkeihin ja kyltteihin
Kirjoittamisen tekniset taidot ja tekstin tuottaminen	
Tavoitteet	Sisällöt
Opiskelija	
osaa tuottaa kirjaimia käsin ja digitaalisilla välineillä	• harjoitellaan käden hienomotoriikkaa, tarkoituksenmukaista kynäotetta, kirjoitussuuntaa sekä kirjainten muotojen hahmottamista • harjoitellaan kirjoittamista isoilla ja pienillä kirjaimilla sekä käsin että digitaalisilla välineillä
ymmärtää äänne-kirjainvastaavuuden periaatteen ja kehittää teknistä kirjoitustaitoaan	• harjoitellaan kirjainten, tavujen ja tuttujen sanojen kirjoittamista sanelun, mallin ja jäljentämisen avulla
osaa kirjoittaa suomen tai ruotsin kielen keskeisiä äänteitä ja hallitsee oikeinkirjoituksen perusteita	• harjoitellaan kuulemaan, erottamaan ja kirjoittamaan suomen tai ruotsin kielen tyypillisiä äännepiirteitä • harjoitellaan soveltamaan oikeinkirjoituksen perusteita omassa kirjoittamisessa
osaa kirjoittaa arjen tarpeisiin liittyviä sanoja, fraaseja ja lyhyitä viestejä	• harjoitellaan kirjoittamaan käytännöllisiä tekstejä, täyttämään henkilötietolomakkeita, kirjoittamaan nimikirjoitus

	• harjoitellaan tuottamaan lyhyitä viestejä ja kuvasta kirjoitettuja tekstejä
osaa hyödyntää kirjoittamista opiskelun, arjen asioinnin ja muistamisen tukena	• harjoitellaan opiskeluun liittyvää kirjoittamista • harjoitellaan kirjoittamaan tiedottavia viestejä, kalenterimerkintöjä ja muita arjen asiointiin liittyviä lyhyitä tekstejä
Digitaaliset taidot	
Tavoitteet	Sisällöt
Opiskelija	
osaa digitaalisten laitteiden, palveluiden ja oppimisympäristöjen käytön perusteet	• harjoitellaan kirjautumista laitteille ja palveluihin, laitteiden peruskäyttöä, profiilin luomista ja selaimen käyttöä • harjoitellaan digitaalisten palvelujen käyttöä arjen asioinnissa ja opiskelussa, kuten tehtävien tekemisessä ja palauttamisessa • tutustutaan vahvaan tunnistautumiseen (esim. pankkitunnukset)
osaa viestiä ja toimia vuorovaikutuksessa digitaalisissa ympäristöissä	• harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia viestejä ja käyttämään sähköpostia, viestisovelluksia ja videoyhteyksiä
osaa etsiä ja käyttää tietoa digitaalisista ympäristöistä	• harjoitellaan selaimen käyttöä tiedonhankinnassa ja tiedon etsimistä digitaalisista lähteistä • harjoitellaan käyttämään löydettyä tietoa omiin tarkoituksiin
osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti digitaalisissa ympäristöissä	• harjoitellaan omien tunnusten ja omien sekä muiden henkilötietojen suojaamista • harjoitellaan toimimaan turvallisesti ja vastuullisesti digitaalisissa palveluissa • opetellaan tunnistamaan huijausviestejä ja epäasiallista sisältöä

LUONNOS

	sekä toimimaan niiden suhteen tarkoituksenmukaisesti
Numeeriset ja matemaattiset taidot	
Tavoitteet	Sisällöt
Opiskelija	
osaa tunnistaa ja käyttää lukusanoja, numeroita ja matematiikan perusmerkkejä arjen tilanteissa	• harjoitellaan lukukäsitteen ymmärtämistä sekä lukusanojen, numeroiden ja matematiikan perusmerkkien tunnistamista ja kirjoittamista • harjoitellaan niiden käyttöä (esimerkiksi puhelinnumerot, osoitteet ja aikataulut) • harjoitellaan ymmärtämään lukusanojen ja lukumäärien vastaavuutta sekä lukujonoja
osaa käyttää lukuja peruslaskutoimituksissa ja hyödyntää peruslaskutoimituksia arjen tilanteissa	• tarkastellaan lukujen käyttöä (esimerkiksi hinnat, laskut, kuitit) • harjoitellaan hintavertailujen tekemistä • tutustutaan prosentin käsitteeseen ja harjoitellaan prosenttien ymmärtämistä (esimerkiksi hinnanalennukset, tarjoukset) • harjoitellaan desimaali- ja murtolukujen tunnistamista ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämistä • harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskua ja tutustutaan kerto- ja jakolaskun perusperiaatteisiin
osaa ilmaista lukujen avulla määrää, järjestystä ja vertailua, tunnistaa keskeisimpiä mittayksiköitä ja käyttää mittavälineitä	• harjoitellaan järjestyslukuja ja yleisimpien suureiden mittayksiköiden käyttöä • harjoitellaan lukumäärien ja ominaisuuksien vertailua lukujen ja mittayksiköiden avulla • harjoitellaan viivoittimen ja muiden mittavälineiden käyttöä

LUONNOS

tunnistaa aikaan liittyviä käsitteitä ja käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti	• harjoitellaan kellonaikojen, päivämäärien ja aukioloaikojen ilmaisemista ja ymmärtämistä
osaa tulkita ja käyttää numeroilla ilmaistua tietoa digitaalisessa asioinnissa ja arjen palveluissa	• harjoitellaan teknisten apuvälineiden kuten laskimen, älypuhelimen sovellusten, pankkiautomaatin ja verkkopankin käyttöä • harjoitellaan digitaalisen kalenterin käyttöä

LUONNOS

Lukutaitokoulutuksen monilukutaidon tavoitealueiden arviointilomake

Opiskelija		**Oppilaitos**	
Opettaja		**Päivämäärä**	

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen ja mediaatio				
Tavoite	**Arvioinnin kohde**	**välttävä**	**tyydyttävä**	**hyvä**
osaa toimia arjen vuorovaikutustilanteissa ja käyttää tarkoituksenmukaisia ilmaisuja	tervehtiminen ja esittäytyminen	☐	☐	☐
	perustietojen kertominen itsestä ja lähipiiristä	☐	☐	☐
	lyhyiden sanojen, lauseiden, kysymysten ja yksinkertaisten kehotusten käyttö	☐	☐	☐
osaa tunnistaa puheen pääajatuksen tutuissa tilanteissa ja seurata yksinkertaisia keskusteluja	tavallisimpien fraasien ja kohteliaiden ilmaisujen tunnistaminen	☐	☐	☐
	yksinkertaisen keskustelun pääajatuksen seuraaminen	☐	☐	☐
osaa työskennellä itsenäisesti, toimia opiskeluryhmässä ja osallistua yhteiseen työskentelyyn	keskustelun kuunteleminen ja osallistuminen, avun pyytäminen ja antaminen	☐	☐	☐
	itsenäinen sekä pari- ja ryhmätehtävissä työskentely	☐	☐	☐
osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	omien ajatusten ymmärrettävä ilmaiseminen	☐	☐	☐
	toimiminen asiointi- ja palvelutilanteissa	☐	☐	☐
	toimiminen koulutukseen ja työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa	☐	☐	☐
osaa hyödyntää vuorovaikutustilanteissa erilaisia viestintävälineitä	asioiminen puhelimessa yksinkertaisissa tilanteissa	☐	☐	☐
	tekstiviestien ja viestisovellusten käyttö	☐	☐	☐
	digitaalisten palveluiden hyödyntäminen ja turvallisen ja vastuullisen viestinnän periaatteiden noudattaminen	☐	☐	☐
Tekstien lukeminen ja tulkitseminen				
Tavoite	**Arvioinnin kohde**	**välttävä**	**tyydyttävä**	**hyvä**
osaa tunnistaa ja tuottaa äänteitä, kirjaimia, tavuja ja sanoja	äänteiden ja kirjainten tunnistaminen ja tuottaminen	☐	☐	☐
	äänteiden ja kirjainten yhdistäminen tavuiksi ja sanoiksi	☐	☐	☐
	käsitteiden kirjain, äänne, tavu ja sana tunteminen	☐	☐	☐
osaa käyttää tavuttamista uuden sanan lukemisen apuna	tuttujen sanojen jakaminen tavuiksi ja äänteiksi	☐	☐	☐
	tavuttamisen hyödyntäminen uuden sanan lukemisessa	☐	☐	☐
	sanojen vaiheittainen lukeminen toiston ja uudelleenlukemisen avulla	☐	☐	☐
osaa lukea sanoja, lauseita, virkkeitä ja lyhyitä tekstejä tutuista aiheista	lukusuunnan hallitseminen ja eteneminen sana- ja lausetasolta tekstiin	☐	☐	☐
	lyhyiden ja yksinkertaisten tekstien lukeminen kuvia ja asiayhteyttä ja uudelleen lukemista hyödyntäen	☐	☐	☐
	käsitteiden lause, virke ja teksti tunteminen	☐	☐	☐

osaa löytää yksinkertaisesta tekstistä yksittäistä tietoa ja tunnistaa tavallisimpia arjen tekstejä	yksittäisen tiedon löytäminen yksinkertaisesta tekstistä	☐	☐	☐
	numeeristen tietojen, kuten puhelinnumeroiden ja hintojen tunnistaminen tekstistä	☐	☐	☐
osaa lukea sanoja, lauseita ja lyhyitä tekstejä ymmärtäen niiden merkityksen	tekstin ymmärtämisen strategioiden käyttäminen	☐	☐	☐
	lyhyiden kertovien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien ymmärtäminen	☐	☐	☐
	asiayhteyden, aiheen tuntemuksen, uudelleenlukemisen ja kuvien käyttäminen luetun ymmärtämisen tukena.	☐	☐	☐
osaa käyttää tekstin ymmärtämisen tukena kuvia ja muita visuaalisia vihjeitä	opetuksessa käytettävien kuvien tunnistaminen ja yhdistäminen siihen, mihin ne viittaavat todellisuudessa	☐	☐	☐
	tavallisimpien logojen, symboleiden, merkkien ja kylttien tunnistaminen	☐	☐	☐

Kirjoittamisen tekniset taidot ja tekstin tuottaminen

Tavoite	Arvioinnin kohde	välttävä	tyydyttävä	hyvä
osaa tuottaa kirjaimia käsin ja digitaalisilla välineillä	käden hienomotoriikka, kynäote ja kirjoitussuunta sekä kirjainten muotojen hahmottaminen	☐	☐	☐
	kirjoittaminen isoilla ja pienillä kirjaimilla käsin ja digitaalisilla välineillä	☐	☐	☐
ymmärtää äänne-kirjainvastaavuuden periaatteen ja kehittää teknistä kirjoitustaitoaan	äänne-kirjainvastaavuuden ymmärtäminen kirjoittamisessa	☐	☐	☐
	kirjainten, tavujen ja tuttujen sanojen kirjoittaminen sanelun, mallin ja jäljentämisen avulla	☐	☐	☐
osaa kirjoittaa suomen tai ruotsin kielen keskeisiä äänteitä ja hallitsee oikeinkirjoituksen perusteita	suomen tai ruotsin kielen tyypillisten äännepiirteiden erottaminen kirjoittamisessa	☐	☐	☐
	oikeinkirjoituksen perusteiden soveltaminen omassa kirjoittamisessa	☐	☐	☐
osaa kirjoittaa arjen tarpeisiin liittyviä sanoja, fraaseja ja lyhyitä viestejä	henkilötietolomakkeiden, muiden arjen tekstien ja nimikirjoituksen kirjoittaminen	☐	☐	☐
	lyhyiden viestien ja kuvasta kirjoitettujen tekstien tuottaminen	☐	☐	☐
osaa hyödyntää kirjoittamista opiskelun, arjen asioinnin ja muistamisen tukena	opiskeluun liittyvä kirjoittaminen	☐	☐	☐
	tiedottavien viestien, kalenterimerkintöjen ja muiden arjen asiointiin liittyvien tekstien kirjoittaminen	☐	☐	☐

Digitaaliset taidot

Tavoite	Arvioinnin kohde	välttävä	tyydyttävä	hyvä
osaa digitaalisten laitteiden, palveluiden ja oppimisympäristöjen käytön perusteet	kirjautuminen laitteille ja palveluihin sekä laitteiden käyttö perustasolla	☐	☐	☐
	digitaalisten palvelujen käyttö arjen asioinnissa ja opiskelussa	☐	☐	☐
	vahvan tunnistautumisen perusteiden hallinta	☐	☐	☐
osaa viestiä ja toimia vuorovaikutuksessa digitaalisissa ympäristöissä	yksinkertaisten digitaalisten viestien tuottaminen	☐	☐	☐
	sähköpostin, viestisovellusten ja videoyhteyksien käyttäminen	☐	☐	☐
osaa etsiä ja käyttää tietoa digitaalisista ympäristöistä	selaimen ja digitaalisten lähteiden käyttö tiedonhankinnassa	☐	☐	☐
	löydetyn tiedon käyttö omiin tarkoituksiin	☐	☐	☐

osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti digitaalisissa ympäristöissä	omien tunnusten sekä omien ja muiden henkilötietojen suojaaminen	☐	☐	☐
	toimiminen turvallisesti ja vastuullisesti digitaalisissa palveluissa	☐	☐	☐
	huijausviestien ja epäasiallisen sisällön tunnistaminen ja toimiminen niiden suhteen tarkoituksenmukaisesti	☐	☐	☐

Numeeriset ja matemaattiset taidot

Tavoite	Arvioinnin kohde	välttävä	tyydyttävä	hyvä
osaa tunnistaa ja käyttää lukusanoja, numeroita ja matematiikan perusmerkkejä arjen tilanteissa	lukukäsitteen ymmärtäminen sekä lukusanojen, numeroiden ja matematiikan perusmerkkien tunnistaminen ja kirjoittaminen	☐	☐	☐
	lukusanojen, numeroiden ja matematiikan perusmerkkien käyttö arjen tilanteissa	☐	☐	☐
	lukusanojen ja lukumäärien vastaavuuden sekä lukujonojen ymmärtäminen	☐	☐	☐
osaa käyttää lukuja peruslaskutoimituksissa ja hyödyntää peruslaskutoimituksia arjen tilanteissa	lukujen tarkastelu arjen yhteyksissä, kuten hinnoissa, laskuissa ja kuiteissa ja hintavertailujen tekeminen	☐	☐	☐
	prosenttien, desimaali- ja murtolukujen sekä kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtäminen	☐	☐	☐
	yhteen- ja vähennyslaskun hallinta sekä kerto- ja jakolaskun perusperiaatteiden tunteminen	☐	☐	☐
osaa ilmaista lukujen avulla määrää, järjestystä ja vertailua, tunnistaa keskeisimpiä mittayksiköitä ja käyttää mittavälineitä	järjestyslukujen ja yleisimpien suureiden mittayksiköiden käyttäminen	☐	☐	☐
	lukumäärien ja ominaisuuksien vertailu lukujen ja mittayksiköiden avulla	☐	☐	☐
	viivoittimen ja muiden mittavälineiden käyttö	☐	☐	☐
tunnistaa aikaan liittyviä käsitteitä ja käyttää niitä tarkoituksenmukaisesti	kellonaikojen, päivämäärien ja aukioloaikojen ilmaiseminen ja ymmärtäminen	☐	☐	☐
osaa tulkita ja käyttää numeroilla ilmaistua tietoa digitaalisessa asioinnissa ja arjen palveluissa	laskimen, älypuhelimen sovellusten, pankkiautomaatin ja verkkopankin käyttö	☐	☐	☐
	digitaalisen kalenterin käyttö	☐	☐	☐

LOPPU

Sisällys

1 Johdanto 2
1.1 Kotoutumiskoulutus lyhyesti 3
1.2 Kotoutumiskoulutuksen lainsäädännöllinen perusta 3
2 Kotoutumiskoulutuksen tehtävä ja arvoperusta 5
2.1 Koulutuksen tehtävä ja tavoitteet 5
2.2 Arvoperusta 6
3 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö 6
3.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma 6
3.2 Koulutuksen järjestäjän ohjaussuunnitelma 8
4 Koulutuksen laajuus ja toteuttaminen 8
4.1 Toimintakulttuuri, oppimisympäristöt ja työtavat 11
4.2 Yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa 13
5 Arviointi kotoutumiskoulutuksessa 13
5.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet 14
5.2 Arviointi kotoutumiskoulutuksen aikana 14
5.3 Arviointi kotoutumiskoulutuksen päättyessä 15
5.4 Todistus ja siihen merkittävät tiedot 15
6 Kotoutumiskoulutuksen osa-alueiden keskeiset tavoitteet ja sisällöt 17
6.1 Laaja-alainen osaaminen kotoutumiskoulutuksessa 18
6.2 Kieli- ja viestintäosaaminen 19
6.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen 26
6.4 Valinnaiset opinnot 34
7 Ohjaus ja oppimisen tuki 35
7.1 Ohjaus osana kotoutumiskoulutusta 35
7.2 Uraohjaus 36
7.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma 37
7.4 Osaamisen tunnistaminen 38
7.5 Oppimisen ja opiskelun tuki 39

1 Johdanto

~~Kotoutumiskoulutuksena kotoutuja-asiakkaalle, joka ei ole oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettu oppivelvollinen, järjestetään hänen kotoutumisen tavoitteisiinsa, osaamiseensa ja kotoutumisen palvelutarpeeseensa perustuen suomen tai ruotsin kielen opetusta, ammatillisten tai muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, uraohjausta tai ammatillista suunnittelua ja ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille sekä muuta opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä valmiuksia.~~

~~Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä myös työssäoppimisjakso tai työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa. Lisäksi kotoutumiskoulutuksessa tunnistetaan aikaisemmin hankittua osaamista.~~

~~Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että kotoutuja-asiakas saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon. Kotoutumiskoulutuksen osana on järjestettävä suomen tai ruotsin kielitaidon päättötestaus.~~

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutuja-asiakkaan suomen tai ruotsin kielen taidon ja muun työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavan osaamisen kehittymistä. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on tukea kotoutuja-asiakkaan työllistymistä ja kotoutumista sekä omaa vastuuta kotoutumisensa edistämisestä. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on toimivan peruskielitaidon saavuttaminen suomen tai ruotsin kielessä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 26 §.)

Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä suomen tai ruotsin kielen opetusta, ammatillisten tai muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta ja ohjausta työmarkkinoille, työllistymistä edistäviin palveluihin tai jatko-opintoihin. Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä myös opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksen on lisäksi sisällettävä työssäoppimisjakso taikka työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa sekä suomen tai ruotsin kielitaidon päättötestaus. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 26 §.)

Työvoimaviranomainen vastaa siitä, että sen toimialueella on tarjolla suomen- ja ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta toimialueella asuvien kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen ja työllistymisen tarpeita vastaavasti. Kotoutumiskoulutusta järjestetään työvoimakoulutuksena, ja se on tarkoitettu kotoutuja-asiakkaille, jotka eivät ole oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettuja oppivelvollisia. Viittomakielistä kotoutumiskoulutusta järjestetään vapaan sivistystyön koulutuksena oppilaitoksessa, jolla on ylläpitämisluvassaan koulutustehtävänä viittomakielinen kotoutumiskoulutus. (Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998, 14 §, Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 27 §.)

Opetushallitus määrää aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättötestauksen toteuttamisesta. Opetushallitus vastaa päättötestauksen kehittämisestä ja ylläpidosta huomioiden kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta. ~~Koulutuspalvelun tuottaja voi poiketa opetussuunnitelman perusteista perustellusta syystä.~~ (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, 26 §.)

1.1 Kotoutumiskoulutus lyhyesti

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää opiskelijan suomen/ruotsin kielen taidon ja muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien valmiuksien kehittymistä. Tavoitteena on tukea opiskelijan työllistymistä tai siirtymistä jatkokoulutukseen. Koulutuksella luodaan myös laajemmin edellytyksiä opiskelijoiden ~~hyvinvoinnille ja~~ yhdenvertaiselle asemalle yhteiskunnassa, vahvistetaan heidän osallisuuttaan sekä tuetaan vastuunottoa oman kotoutumisensa edistämisestä.

Koulutuksen osa-alueita ovat kieli- ja viestintäosaaminen, yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, opiskelijaa tukeva ohjaus sekä opiskelun ja oppimisen tuki. Koulutuksessa tunnistetaan opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista ja tehdään työllistymiseen tai opiskeluun johtava jatkosuunnitelma.

Laissa kotoutumisen edistämisestä kotoutumiskoulutuksen kielelliseksi tavoitteeksi on asetettu toimiva peruskielitaito, joka on usein edellytyksenä esimerkiksi jatko-opintoihin etenemiselle. Koulutuksen enimmäislaajuus on 80 opintopistettä. Koulutuksen kestossa huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset valmiudet sekä tarpeet. Koulutukseen sisältyy vähintään kahdeksan (8) opintopisteen laajuinen työssäoppimisjakso. Koulutukseen voi sisältyä myös valinnaisia opintoja. Opiskelijan oppimisen edistymistä ja osaamista arvioidaan sekä koulutuksen aikana että sen päättyessä, jolloin opiskelija saa todistukseen arviot kieli- ja viestintäosaamisestaan sekä yhteiskunta- ja työelämäosaamisestaan.

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä tekee laajaa ja monipuolista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö auttaa opiskelijoita löytämään autenttisia tilanteita opitun kielitaidon käyttämiseen ja uuden oppimiseen. Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön kautta opiskelija voi tutustua alueen työnantajiin, työllistäviin aloihin, yrittäjyyteen ja elinkeinoelämään.

~~Mikäli oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään muuta koulutusta, noudatetaan kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteita. Jos koulutuksella ei ole opetussuunnitelman perusteita, koulutuksen järjestäjä voi noudattaa näitä opetussuunnitelman perusteita.~~

1.2 Kotoutumiskoulutuksen lainsäädännöllinen perusta

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet perustuvat kotoutumisen edistämisestä annettuun lakiin ~~kotoutumisen edistämisestä~~. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä tai yrittäjyyttä, työelämävalmiuksia, toimivan peruskielitaidon saavuttamista ja muuta työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavaa osaamista, yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista sekä omaa vastuuta kotoutumisestaan ~~ja aktiivista osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken~~. Laissa säädetään erityisesti kotoutumisen alkuvaiheeseen sijoittuvista toimenpiteistä ja palveluista, joilla tuetaan kotoutumista uuteen yhteiskuntaan, edistetään työllistymistä ja osallisuutta.

Kotoutumiskoulutus on keskeinen osa kunnan ja työvoimaviranomaisen ~~kotoutumisen~~ kotoutumisohjelmaa. Ennen koulutuksen aloittamista maahanmuuttajan osaaminen, työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä ~~kieli~~koulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien ~~toimenpiteiden ja~~ palveluiden tarpeet on useimmiten arvioitu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella maahanmuuttaja ohjataan hänen tarpeitaan vastaaviin palveluihin, joista on sovittu kotoutumissuunnitelmassa.

Kotoutumiskoulutuksen näkökulmasta olennaista on osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin osana usein tehtävä kielitaidon lähtötason arviointi, jossa selvitetään tarkemmin muun muassa henkilön luku- ja kirjoitustaitoa, suomen/ruotsin kielen kirjallista ja suullista osaamista sekä opiskeluvalmiuksia. Arvioinnin pohjalta opiskelija ohjataan sopivaan kotoutumiskoulutuksen ryhmään tai muulle hänelle sopivalle koulutuspolulle. Arviointi voi vaikuttaa siihen, kuinka laajana ja millaisilla yksilöllisillä painotuksilla opiskelija kotoutumiskoulutuksen suorittaa. Osana osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia voidaan tehdä myös laajempaa opiskelijan osaamisen kartoitusta, jota hyödynnetään kotoutumiskoulutuksessa opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa henkilötietojen käsittelyä koskevat tietosuojaperiaatteet huomioon ottaen. Kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kunnalta, työvoimaviranomaiselta, Opetushallitukselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta sekä ~~ja~~ edeltäviltä palveluntuottajilta opiskelijaa koskevat koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot.

Kotoutumiskoulutusta järjestetään ~~pääsääntöisesti~~ työvoimakoulutuksena maahanmuuttajille, joiden oppivelvollisuus on päättynyt. Työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen ~~voivat osallistua~~ osallistuvat ensisijaisesti työttömät tai työttömyysuhan alaiset henkilöt. Myös työssä olevia~~at~~ ja työvoiman ulkopuolella olevia henkilöitä ~~voivat~~ voidaan ~~tietyissä tilanteissa hakeutua työvoimakoulutuksena järjestettävään~~ tietyin edellytyksin valita kotoutumiskoulutukseen. ~~Opiskelemaan voi hakeutua myös omaehtoisesti. Tällöin opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa ennen opintojen aloittamista, jos opiskelija opiskelee työttömyysetuudella.~~

Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavia opintoja sellaisille opiskelijoille, joilla on riittävät oppimisvalmiudet ja koulutustausta, ja kotoutumiskoulutus on muilta tavoitteiltaan opiskelijalle tarkoituksenmukaisin koulutus. ~~Ensisijaisesti~~ A~~a~~ikuisten maahanmuuttajien ~~luku- ja kirjoitustaidon~~lukutaitokoulutusta annetaan työvoimakoulutuksena sekä aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa ~~ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa~~. Niillä alueilla, joissa omia lukutaitokoulutuksen opetusryhmiä ei voida muodostaa, lukutaitokoulutus voidaan toteuttaa myös kotoutumiskoulutuksessa siten, että lukutaitokoulutusta tarvitsevia opiskelijoita opetetaan eriytetysti kotoutumiskoulutuksen ryhmissä lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Tällöin koulutuksen järjestäjä kuvaa koulutuksen järjestämisen kummankin koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa.

~~Aikuisten perusopetus voi kotoutumiskoulutuksen sijaan olla tarkoituksenmukainen vaihtoehto myös niille maahanmuuttajataustaisille aikuisille, jotka vähäisen peruskoulutuksensa takia tarvitsevat erityisesti luku- ja kirjoitustaitoa sekä matemaattisia valmiuksia tai jotka tarvitsevat perusopetuksen päättötodistuksen jatko-opintojaan varten.~~

~~Perusopetuksen oppimäärän suorittanut oppivelvollinen opiskelija, jolta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen/ruotsin kielen taito, voi suorittaa oppivelvollisuutta aikuisten perusopetuksessa tai kansanopistossa järjestettävässä koulutuksessa, jossa noudatetaan näitä kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuositusta 2017.~~

~~Kotoutumiskoulutuksen järjestäjät laativat tarkemmat opetus- ja ohjaustyötä kuvaavat suunnitelmat näiden perusteiden pohjalta. Mikäli oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään muuta koulutusta, kuten perusopetusta tai ammatillista koulutusta, noudatetaan kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteita. Jos koulutuksella ei ole~~

~~opetussuunnitelman perusteita, koulutuksen järjestäjä voi noudattaa näitä opetussuunnitelman perusteita.~~

2 Kotoutumiskoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1 Koulutuksen tehtävä ja tavoitteet

Kotoutumiskoulutuksen tehtävä on kehittää opiskelijan suomen/ruotsin kielen taitoa ja muita valmiuksia, jotka edistävät opiskelijan työllistymistä, omaa toimijuutta ja osallisuutta, tukevat vastuunottoa hänen omasta kotoutumisestaan sekä mahdollistavat yhdenvertaisen aseman suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumiskoulutus antaa valmiuksia opiskelijan työelämään tai jatkokoulutukseen siirtymiselle ja pyrkii osaltaan turvaamaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä yritystoiminnan syntymistä. Mikäli opiskelija työllistyy osa- tai kokoaikaisesti tai aloittaa yritystoiminnan koulutuksen aikana, voidaan koulutus joustavasti yhdistää työhän tai yrittäjyyteen.

~~Kotoutumiskoulutus on osa kotoutumisen edistämisen kokonaisuutta, joka muodostuu sekä viranomaisten ja muiden tahojen palveluista maahanmuuttajille että toimista yhteiskunnan vastaanottavuuden edistämiseksi. Kotoutumiskoulutuksen tehtävä on antaa valmiuksia opiskelijan työelämään tai jatkokoulutukseen siirtymiselle.~~

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa suomen/ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon (B1.1) voidakseen toimia jokapäiväisen elämän tilanteissa, työelämässä ja jatko-opinnoissa. Koulutuksessa opiskelija oppii tuntemaan oikeutensa ja velvollisuutensa Suomessa asuvana henkilönä, työntekijänä ja yrittäjänä. Lisäksi kotoutumiskoulutus vahvistaa opiskelijan laaja-alaista osaamista, kuten suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen tuntemusta, arjen taitoja sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa. Laaja-alainen osaaminen nivoutuu kotoutumiskoulutuksen kieli- ja viestintäosaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen osa-alueiden opetukseen ja arviointiin.

Koulutuksessa opiskellaan suomen/ruotsin kieltä ja hankitaan muita kotoutumista edistäviä valmiuksia, jotka tukevat opiskelijan pääsyä opintoihin ja työelämään sekä osallistumista yhteiskunnan toimintaan. Koulutukseen sisältyy yhteiskunta- ja työelämäopintoja sekä työssäoppimisjaksoja. Kotoutumiskoulutuksessa tunnistetaan ~~ja tunnustetaan~~ opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista sekä tarjotaan opinto- ja uraohjausta.

Opiskelijoiden oppimis- ja opiskeluvalmiuksien ja elämäntilanteiden moninaisuus edellyttävät~~ä~~ kotoutumiskoulutukselta joustavia rakenteita ja opetusjärjestelyjä sekä yksilöllistä ohjausta. Opetusta ~~on tarpeen~~ eriytetään~~tää~~ opiskelijoiden yksilöllisten valmiuksien, tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti. Koulutuksen toteuttamisessa huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus.

Kotoutumiskoulutus edistää myös opiskelijan mielen hyvinvointia ja sosiaalista kotoutumista. Koulutuksen tavoitteena on helpottaa Suomeen asettumista ja suomalaiseen yhteiskuntaan kiinnittymistä, ja se antaa opiskelijoille valmiuksia myönteiseen kanssakäymiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. ~~Suomen/ruotsin kielen oppiminen ja muu kouluttautuminen, lähiyhteisöihin ja kansalaistoimintaan osallistuminen, yhteiskunnassa vaikuttaminen ja siihen kuulumisen tunne ovat keskeisiä osallisuuden vahvistajia.~~ Koulutuksessa käsitellään arvostavasti opiskelijoiden omia kulttuurisia tapoja, perinteitä ja tottumuksia, ja niitä rohkaistaan säilyttämään Suomen lainsäädännön puitteissa.

2.2 Arvoperusta

Kotoutumiskoulutuksen arvoperusta noudattaa suomalaisen koulutusjärjestelmän arvoperustaa. Koulutus turvaa osaltaan Suomen perustuslaissa taattujen sivistyksellisten oikeuksien toteutumista sekä yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä. Kotoutumiskoulutuksen yleisenä arvolähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Sivistysihanteena on pyrkimys hyvyyteen, totuuteen ja inhimillisyyteen. Koulutus edistää demokratiaa ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Se luo edellytyksiä maahanmuuttajien hyvinvoinnille ja yhdenvertaiselle asemalle yhteiskunnassa sekä ehkäisee syrjäytymistä.

Kotoutumiskoulutuksessa keskeinen arvo on opiskelijoiden osallisuuden lisääminen yhteiskunnan eri osa-alueilla. Koulutuksessa tunnistetaan työn ja ammatin keskeinen merkitys ihmisen hyvinvoinnille, identiteetille ja osallisuudelle. Kotoutumiskoulutuksessa otetaan huomioon opiskelijaryhmän heterogeenisyys ja jokainen opiskelija yksilönä tarpeineen ja toiveineen.

Kotoutumiskoulutuksessa kaikki opetus ja ohjaus on kielitietoista: kieli ja opittava sisältö liittyvät olennaisesti yhteen. Kielen merkitys on keskeinen koulutuksen kaikissa vaiheissa. Opiskelijalle avataan koulutuksen tavoitteita ja sisältöjä sekä arvioinnin periaatteita niin, että hän ymmärtää niiden sisällön. Opetuksessa ja ohjauksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös muita kieliä. Opetuksessa huomioidaan opiskelijan kielellinen ja kulttuurinen tausta, ja siinä pyritään hyödyntämään hänen kielellisiä ja kulttuurisia resurssejaan.

Kotoutumiskoulutuksessa lisätään erilaisuuden ymmärrystä, hyväksymistä ja arvostusta. Kaikkia kotoutumiskoulutuksessa osallisena olevia kohdellaan yhdenvertaisesti ja arvostavasti. Koulutuksessa pyritään psykologiseen turvallisuuteen ja kuulluksi tulemiseen. Koulutuksessa tuodaan esiin perustuslaissa turvattuja oikeuksia henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja ymmärrystä sukupuolten ja seksuaalisuuden moninaisuudesta. Lisäksi annetaan valmiuksia tunnistaa rakenteellisia ja arkipäivän rasismin ja syrjinnän muotoja sekä pohditaan keinoja vaikuttaa niihin.

Koulutuksessa otetaan huomioon maahanmuutto- ja kotoutumisprosessin vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin ja jaksamiseen. Osana ohjausta ja opetusta edistetään fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä tunnistetaan esimerkiksi opiskeluun ja arkielämään liittyvän stressin hallintaan vaikuttavia tekijöitä. Myös opiskelijan oppimisen esteitä ja oppimisvaikeuksia pyritään tunnistamaan varhaisessa vaiheessa.

Koulutus toteutetaan tämän arvoperustan mukaisesti ja opiskelijoille tarjotaan oppimisympäristö, jossa näitä arvoja noudatetaan.

3 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Kotoutumiskoulutuksen järjestäjät laativat oman suunnitelmansa näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaan paikallisin ja alueellisin painotuksin. Koulutuksen järjestäjän omaa sSuunnitelmaa kutsutaan näissä opetussuunnitelman perusteissa opetussuunnitelmaksi.

3.1 Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään järjestäjän opetus- ja ohjaustyöstä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikallinen elinkeinorakenne ja koulutustarjonta sekä koulutuksen järjestäjän toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit.

Opetussuunnitelman toteuttamisessa hyödynnetään paikallista oppimisympäristöä, johon kuuluvat luonnon- ja kulttuuriympäristö, kulttuurikohteet, kieliolosuhteet sekä erilaisten järjestöjen tarjoamat mahdollisuudet. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun merkityksellisyyttä ja vahvistaa kotoutumiskoulutuksen yhteyksiä ympäröivään yhteiskuntaan.

Koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laadinnasta ja päivittämisestä. Opetussuunnitelman laadinnassa on suositeltavaa tehdä yhteistyötä koulutuksen henkilöstön sekä alueellisten ja paikallisten kotoutumisen edistämisestä vastaavien toimijoiden kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä muiden koulutuksen järjestäjien, alueen elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. Opetussuunnitelman laatimisessa voidaan kuulla ja hyödyntää myös opiskelijoiden näkemyksiä. Kaikille opiskelijoille annetaan mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan.

Opetussuunnitelmaa laatiessaan koulutuksen järjestäjä ottaa huomioon toiminta-alueensa kunnan ja työvoimaviranomaisen kotoutumisohjelmat ja mahdolliset muut kotoutumisen edistämistä ohjaavat strategiat sekä mahdollisen aikaisemmista kotoutumiskoulutuksista saadun palautteen. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan kotoutumiskoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko oppimisyhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin. Opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät oppimisyhteisön toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden vastuunottoa omasta opiskelustaan, hyvinvointia ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta koulutuksen järjestäjän sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa kuvataan ~~tarkennetaan seuraavat seikat:~~

- koulutuksen kohderyhmä ja järjestämisen alueelliset tai paikalliset lähtökohdat
- toimintakulttuuri, oppimisympäristöt ja työtavat
- koulutuksen osa-alueiden limittyminen ja synergia
- opiskelijoiden henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta
- opetuksen eriyttäminen
- osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja lähtötason arvioinnin huomioiminen opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa
- aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ~~ja tunnustaminen~~
- kieli- ja viestintäosaamisen, työelämä- ja yhteiskuntaosaamisen sekä tarjottavien valinnaisten opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- laaja-alaisen osaamisen sisällöt osana koulutusta
- opiskelijan ohjaus ja tuki sekä ohjaus- ja tukihenkilöstön työnjako
- opiskelijan arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt
- työelämäyhteistyö, mukaan lukien työssäoppimisjaksojen järjestäminen
- työssäkäyvien tai yritystoimintaa harjoittavien opiskelijoiden kotoutumiskoulutuksen suorittamisen tavat
- valinnaisten opintojen järjestäminen, tarvittaessa yhteistyökumppaneiden kanssa
- yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien, yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa
- verkko-opiskelun ja itsenäisen opiskelun käytänteet huomioiden päättötestin suorittaminen, joka tehdään koulutuksen järjestäjän osoittamassa toimipaikassa
- oman toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi sekä opiskelijoiden osallistaminen toiminnan kehittämiseen

Lisäksi koulutuksen järjestäjällä tulee olla seuraavat lakisääteiset suunnitelmat, jotka voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa:

- tasa-arvosuunnitelma
- yhdenvertaisuussuunnitelma

3.2 Koulutuksen järjestäjän ohjaussuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmaan sisällytetään kotoutumiskoulutukseen sisältyvää ohjausta koskeva suunnitelma, jäljempänä ohjaussuunnitelma. Ohjaussuunnitelma toimii ohjauksen toteuttamisen työvälineenä sekä tukee ohjaustyön arviointia ja kehittämistä. Hyvin laadittu ohjaussuunnitelma varmistaa ohjauksen laadun ja jatkuvuuden sekä tekee ohjaustoiminnan näkyväksi. Ohjaussuunnitelmassa otetaan huomioon koulutuksen järjestäjän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma(t).

Ohjaussuunnitelmassa kuvataan

- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestämisen muodot; ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat, aikataulut
- ohjaukselliset keinot opiskelijan oman vastuunoton kasvattamiseen kielenoppimisessa ja muussa oman kotoutumisen edistämisessä
- työssäkäyvien tai yritystoimintaa harjoittavien opiskelijoiden ohjauksen toteuttaminen
- ohjausta antavan henkilöstön tehtävät ja työnjako
- kotoutumiskoulutuksen aikainen ohjausyhteistyö ja keskeiset yhteistyötahot
- ohjaus nivelvaiheissa: yhteistyö opiskelijan koulutukseen ohjaavan tahon kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- työssäoppimisessa annettavan ohjauksen järjestäminen
- ohjaustoiminnan arvioinnin toteuttaminen

4 Koulutuksen laajuus ja toteuttaminen

Kotoutumiskoulutuksen enimmäislaajuus on 80 opintopistettä. Yksi opintopiste vastaa opiskelijan noin 27 tunnin keskimääräistä työpanosta, johon sisältyy riittävä määrä opetusta opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin nähden. Yhden opintopisteen suorittamisen vaatima työmäärä voi vaihdella riippuen opiskelijan kielellisistä ja koulutuksellisista valmiuksista. Koulutus kestää pääsääntöisesti yhden vuoden. Opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti koulutuksen laajuus ja kesto voivat vaihdella. Koulutus voi kestää pidempään, esimerkiksi jos opiskelija perustelluista syistä kertaa osan koulutuksesta tai suorittaa latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavia opintoja. Opiskelija voi osallistua kotoutumiskoulutukseen myös lyhyemmän ajan omien tavoitteidensa ja osaamistarpeidensa mukaisesti ja siirtyä joustavasti muuhun koulutukseen tai työelämään.

Jos opiskelija aloittaa kotoutumiskoulutuksen aikana osa- tai kokoaikaisen työn tai yritystoiminnan, koulutuksen kesto ja laajuus voidaan sovittaa joustavasti opiskelijan tarpeisiin.

Koulutuksen järjestäjä neuvottelee koulutuksen osan kertaamisesta ja jatkokoulutukseen siirtymisestä opiskelijan ja kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman laativan tahon kanssa. Jollekin ryhmälle voi olla tarkoituksenmukaisempaa tarjota lyhyempää koulutusta, mikäli opiskelijoiden valmiudet antavat tähän edellytyksiä. Kotoutumiskoulutuksen yksilölliseen kestoon voivat vaikuttaa myös alueen muu koulutustarjonta, muu palvelutarjonta sekä työllisyystilanne.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa suomen/ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon, joka Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen pohjalta laaditussa suomalaisessa sovelluksessa, kehittyvän kielitaidon asteikossa, vastaa taitotasoa B1.1. Koulutuksen aikana saavutettava kielitaitotaso voi kuitenkin ylittää tai alittaa tämän tavoitteen, koska opiskelijan kielitaitoprofiili on yksilöllinen ja luonteeltaan dynaaminen. Koulutuksen aikana opiskelijaa tuetaan kielitaitotavoitteen saavuttamisessa hänen yksilölliset valmiutensa huomioon ottaen ja luodaan kielitaidon kehittämiselle ja ylläpitämiselle myös pitkän aikavälin tavoitteet.

Kotoutumiskoulutus sisältää seuraavat osa-alueet, joita toteutetaan toisiaan tukevina kokonaisuuksina (kuvio 1). Niiden ohjeelliset opintopistemäärät ovat seuraavat:

kieli- ja viestintäosaaminen	40–50 opintopistettä
yhteiskunta- ja työelämäosaaminen	20–30 opintopistettä
josta työssäoppimista vähintään	8 opintopistettä
ohjaus	7 opintopistettä

Koulutukseen sisältyy yksi tai useampia työssäoppimisjaksoja, joiden yhteinen laajuus on vähintään kahdeksan (8) opintopistettä. Mikäli opiskelija on tehnyt osa- tai kokoaikaista työtä tai harjoittanut yritystoimintaa koulutuksen aikana, voidaan se katsoa kokonaan tai osittain työssäoppimisjakson suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijalle tarjotaan valinnaisia opintoja hänen henkilökohtaisten tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaan.

KUVIO 1. KOTOUTUMISKOULUTUKSEN LAAJUUS JA OSA-ALUEET

Koulutuksen järjestämisessä huomioidaan opiskelijoiden yksilölliset tarpeet sekä alueellinen koulutustarjonta ja työmarkkinatilanne. Opetusryhmiä voidaan muodostaa koulutuksen tarpeen ja opiskelijamäärän mukaan eri tavoin. Muodostamisessa huomioidaan opiskelijoiden oppimisvalmiudet ja erilainen etenemisvauhti opinnoissa.

Koulutus voidaan jakaa moduuleihin, joiden kesto voi vaihdella. Koulutusta voidaan organisoida esimerkiksi seuraavasti:

peruspolku opiskelijoille, joilla on	• perusopiskeluvalmiudet • tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla • yleensä kokemusta jonkin vieraan kielen opiskelusta • tavoitteena työllistyminen tai ammatillinen koulutus
hitaasti etenevien polku opiskelijoille, joilla on	• kehitettävää opiskeluvalmiuksissa tai oppimisen kannalta haastava elämäntilanne • tyydyttävä tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla

	• tavoitteena työllistyminen tai ammatillinen koulutus
nopeasti etenevien polku opiskelijoille, joilla on	• sujuva tekninen luku- ja kirjoitustaito latinalaisella kirjaimistolla • kokemusta vieraan kielen opiskelusta • hyvät opiskelutaidot ja valmiudet itsenäiseen ja oma-aloitteeseen opiskeluun • usein korkeakoulutus tai kokemusta akateemisesta opiskelusta • tavoitteena työllistyminen esimerkiksi akateemiseen ammattiin tai oman alan täydennyskoulutus

Kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden opintopolkujen intensiteetti, etenemisvauhti ja painotukset voivat olla erilaisia. Opetusmenetelmät, työtavat ja muut pedagogiset ratkaisut valitaan opintopolulle ja ryhmälle tarkoituksenmukaisella tavalla. Koulutuksen toteuttamisessa huomioidaan, että erilaiset opiskelijat saavuttavat kotoutumiskoulutuksen aikana erilaisia tuloksia. Hitaammin eteneville opiskelijoille tulisi pääsääntöisesti tarjota koulutusta sen enimmäislaajuudessa. Myös opiskelijoiden mahdollinen latinalaisen kirjaimiston osaamisen vahvistamisen tarve tulee ottaa huomioon koulutuksen toteuttamisessa. Latinalaisen kirjaimiston osaamisen vahvistamiseen tähtääviä opintoja voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää esimerkiksi erillisenä moduulina tai lisäopetustunteina tätä opetusta tarvitseville opiskelijoille.

Kotoutumiskoulutuksen aikana opiskelija voi tarvittaessa vaihtaa opintopolkuaan. Vaihtamisesta päätetään opiskelijan ja kouluttajan ohjauskeskustelujen perusteella ja yhteistyössä kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman laativan tahon kanssa.

Koulutuksen järjestämisessä huomioidaan opetusryhmien heterogeenisyys ja opetuksen eriyttäminen sekä koulutuksen tarvittava mukauttaminen vammaisille opiskelijoille. Joidenkin opiskelijoiden pääsyä esimerkiksi omaa ammattia vastaavaan työhön Suomessa tuetaan, kun taas toisten kohdalla korostuu kielitaidon ja perustaitojen vahvistaminen. Kaikkien opiskelijoiden koulutukseen sisältyy kuitenkin työnhaun ohjausta. Koulutusta on tarpeen mukauttaa myös esimerkiksi korkeasti koulutettujen ja pidempään Suomessa asuneiden opiskelijoiden tarpeisiin. Myös opiskelijoiden sijoittuminen koulutukseen ja työelämään kotoutumiskoulutuksen aikana ja jälkeen on yksilöllistä. Kotoutumiskoulutusta muokataan opiskelijan tarpeisiin, jos hän ~~voidaan nivoa esimerkiksi osa-aikatyöhön, jos opiskelija~~ työllistyy osa- tai kokoaikaiseen työhön tai aloittaa yritystoiminnan koulutuksen aikana. Osana kotoutumiskoulutusta voi olla myös opiskelijan aiempaan tai uuteen ammattiin orientoivaa sisältöä tai kuntouttavaa sisältöä.

Kotoutumiskoulutuksessa voidaan erityisesti kaksikielisillä alueilla tarjota toisen kotimaisen kielen opintoja valinnaisina opintoina. Opiskelijoiden tarpeiden mukaan toisen kotimaisen kielen opintoja voitaisiin sisällyttää esimerkiksi koulutuksen loppupään moduuleihin huomioiden esimerkiksi työllistymiseen ja arjen sujuvuuteen liittyvät tarpeet kaksikielisessä ympäristössä.

Koulutuksessa tunnistetaan ~~ja tunnustetaan~~ opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista. Koulutus sisältää ammatillisten ja muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, urasuunnittelua ja

ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille. Koulutukseen voidaan liittää myös kuntoutuksen tarpeen selvittämistä ja kuntoutusta.

4.1 Toimintakulttuuri, oppimisympäristöt ja työtavat

Toimintakulttuuri

Kotoutumiskoulutuksen arvoperustaa toteutetaan koulutuksen järjestäjän toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää kaikki koulutuksen järjestäjän toimintatavat, käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutuksen laatu perustuu. Toimintakulttuuri ilmenee yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla. Kotoutumiskoulutuksen erityispiirteenä on kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjältä yhteisön monimuotoisuuden tiedostamista ja sitä tukeviin toimintatapoihin ja käytänteisiin sitoutumista. Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen.

Oppivassa yhteisössä kieliä arvostetaan ja kielen merkitys opiskelijan identiteetille tiedostetaan. Myös kielen merkitys oppimisessa ymmärretään laajasti. Kotoutumiskoulutuksessa jokainen työntekijä, erityisesti opettaja on kielellinen malli ja opettamiensa osa-alueiden ja sisältökokonaisuuksien kielen opettaja. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kielivarantoaan ja rohkaistaan ilmaisemaan itseään monikielisesti ja multimodaalisesti, esimerkiksi eleiden ja ilmeiden avulla. Toimintakulttuurissa huomioidaan monikielisyys muun muassa opiskelijoille tarjottavissa tukipalveluissa sekä oppimisympäristön kielellisessä saavutettavuudessa, jolloin ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen on mahdollista myös opiskelun alkuvaiheessa.

Kotoutumiskoulutuksen sisältöjen ja taitojen oppiminen tapahtuu ensisijaisesti suomen/ruotsin kielen avulla, mutta opetuksessa ja ohjauksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös muita opiskelijoiden ja opetushenkilöstön osaamia kieliä. Koska kieli on keskeinen oppimisen väline, sitä tulee tietoisesti ja tavoitteellisesti opettaa osana kaikkia kotoutumiskoulutuksen sisältöjä.

Kielitietoinen opettaja havainnoi kieltä ja kielenkäyttöä eri tilanteissa sekä tukee kielellisten ja sisällöllisten taitojen kehittymistä limittäin. Kielitietoisessa opetuksessa kieli- ja sisältöopinnot integroidaan toisiinsa. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan opettajien yhteistyönä niin, että opiskelijat saavat kaikissa aihealueissa myös tarvitsemaansa kielellistä tukea. Kielitietoisuus merkitseekin sitä, että kielen merkitys opetuksessa, oppimisessa ja koulutuksen järjestäjän toiminnassa tunnistetaan. Keskeistä on siis kielitietoisen toimintakulttuurin vahvistaminen ja kehittäminen. Opetuksessa kielitietoisuus tarkoittaa myös sellaisia työtapoja, jotka vahvistavat opiskelijoiden tietorakenteita sekä tukevat tekstilajien tunnistamista ja sosiaalistumista erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin.

Oppimisympäristöt

Kotoutumiskoulutuksen oppimisympäristöjen ja työtapojen tulee tukea opiskelijan aikaisempiin kokemuksiin pohjautuvaa tiedon rakentumista ja auttaa häntä oppimaan ja käyttämään koulutuksen tavoitteiden saavuttamista edistäviä strategioita. Koulutuksessa korostetaan oppimisen yhteisöllisyyttä, vuorovaikutteisuutta, itseohjautuvuutta sekä verkostoissa toimimista. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti oppilaitoksen oppimisympäristön ulkopuolisia autenttisia oppimisympäristöjä ja tätä kautta rohkaistaan opiskelijaa käyttämään opiskelukieltä omassa arjessaan. Koulutuksen aikana osa- tai kokoaikaisen työn tai yritystoiminnan aloittaneita opiskelijoita tuetaan löytämään kielen oppimis- ja käyttömahdollisuuksia työympäristössään. Myös verkko-oppimisympäristöjen hyödyntäminen kannustaa opiskelijaa itseohjautuvuuteen, jonka avulla voidaan tukea opetuksen eriyttämistä.

Oppimisympäristöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne tarjoavat mahdollisuuksia opiskelijan omien konkreettisten ja realististen tavoitteiden asettamiseen. Oppimisympäristöt antavat opiskelijalle myös tilaisuuksia löytää ja kokeilla omalle oppimistyylilleen sopivia työskentelymuotoja.

Opiskelutilojen ja -välineiden valinnalla mahdollisestaan monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käyttö. Opiskelijoita perehdytetään tiedonhaun menetelmiin sekä ohjataan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa, mikä edesauttaa verkko-opetuksen hyödyntämistä koulutuksessa ~~koulutuksen järjestämistä myös osittain tai kokonaan verkko-opetuksena~~. Koulutuksen aikana tutustutaan myös kielitaidon päättötestialustan toimintaan ja harjoitellaan päättötestin tekemistä. Oppimisympäristön lisäksi koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa kiinnitetään huomiota koulutuksen järjestäjän johtamiskulttuuriin, kouluttajien ja opiskelijoiden motivaatioon ja sitoutumiseen, opiskelijoiden oma-aloitteisuuden ja aktiivisuuden vahvistamiseen, yhteisön jäsenten vaikuttamismahdollisuuksiin ja yhteistyön tekemisen tapoihin.

Työtavat

Opetuksessa ja opiskelussa käytetään oppimisen yhteisöllisyyttä painottavia ja kielitietoisia työtapoja. Opettajan ja opiskelijoiden välinen vuorovaikutteisuus sekä erilaisissa ryhmissä toimimisen oppiminen on keskeistä. Se edistää erilaisten näkemysten ja kokemusten ymmärtämistä ja valmentaa opiskelijoita myös työelämään. Työtavat tukevat itseohjautuvuutta, vastuun ottamista ja arviointiosaamisen vahvistumista. Ne kehittävät myös vertais- ja itsearvioinnin taitoja ja oman toiminnan arviointia suhteessa toisiin ihmisiin ja laajemmin koko yhteiskuntaan. Opettaja aktivoi opiskelijoita oma-aloitteisuuteen, yhteistyöhön, toiminnallisuuteen sekä oppimistavoitteiden saavuttamiseen.

Opetuksessa on tärkeää ottaa huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee ja he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana.

Joidenkin työtapojen käyttäminen voi myös edellyttää harjaantumista tai poisoppimista totutuista tavoista työskennellä. Opiskelijoiden erilaiset tarpeet huomioidaan opetusta eriyttämällä. Eriyttämisen avulla opiskelijalle pyritään löytämään sellaisia opiskelun tapoja, joiden avulla hän voi edetä opinnoissaan tavoitteidensa mukaisesti. Eriyttäminen auttaa opiskelijaa tunnistamaan vahvuuksiaan ja hyödyntämään niitä opiskelussa sekä vahvistamaan taitoja, joiden avulla hän edistyy opinnoissaan ja saavuttaa tavoitteitaan. Eriyttäminen palvelee sekä opinnoissaan hitaammin että nopeammin eteneviä opiskelijoita. Eriyttämisessä hyödynnetään erilaisia pedagogisia ratkaisuja, jotka tukevat opiskelijan oppimista.

Eriyttämisen ulottuvuudet liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetuksen sisältöihin, opetusmenetelmiin, toimintatapoihin, opetusmateriaaleihin, oppimisympäristöihin ja tehtävien määrään sekä käytettävissä olevaan aikaan. ~~Opiskelija voidaan ohjata myös hyödyntämään koulutuksen ulkopuolisia mahdollisuuksia esimerkiksi harrastus- tai vapaaehtois- ja mentoritoiminnasta.~~

Työtapoja voidaan muokata osallistavammiksi esimerkiksi tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelemällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä opiskelijoita joustavasti ja hyödyntämällä oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Opiskelijaa ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla sekä kehittämään tulevissa opinnoissa tarvittavia itsenäisen työskentelyn ja oppimisen tapoja ja opiskelutaitoja. Opiskelijat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

4.2 Yhteistyö muiden kotoutumista tukevien toimijoiden kanssa

Kotoutumiskoulutuksen järjestäjä tekee laajaa ja monipuolista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö edistää kotoutumista ja yhteiskunnan vastaanottavuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, että opiskelijat saavat valmiuksia ja motivaatiota kotoutumiseen, kun taas yhteistyötä tekevät toimijat osaavat tarjota palveluitaan ja toimintaansa kotoutumiskoulutuksen opiskelijoille ja muokata niitä heidän tarpeisiinsa sopiviksi ja niitä vastaanottaviksi.

Yhteistyön tavoitteena on edistää opiskelijoiden tutustumista eri toimijoihin (esimerkiksi työnantajat, ammatilliset verkostot, yrittäjyyttä tukevat verkostot ja palvelut, koulutuksen järjestäjät, julkiset palvelut, kolmas sektori) sekä omaan lähiympäristöön, paikkakuntaan ja asuinseutuun. Yhteistyö auttaa opiskelijoita löytämään autenttisia tilanteita opitun kielitaidon käyttämiseen ja uuden oppimiseen. Lisäksi yhteistyö monipuolistaa opintotarjontaa, oppimisympäristöjä ja työtapoja.

Kotoutumiskoulutuksen yhteistyösisältöihin kuuluu esimerkiksi tutustumiskäyntejä yrityksissä ja työpaikoilla sekä osallistumista kolmannen sektorin toimintaan. Opiskelijaryhmissä voi käydä vierailijoita, ja opiskelijoille voidaan tarjota mahdollisuus suorittaa valinnaisia yhteistyötahojen tarjoamia opintoja. Erityisosaamista vaativia aiheita on syytä käsitellä yhteistyössä vierailevien asiantuntijoiden kanssa. Vierailevien asiantuntijoiden järjestämiä tilaisuuksia voidaan tarjota eri kielillä ja räätälöidä erilaisten opiskelijaryhmien tarpeiden mukaan.

Yhteistyön mallit ja käytänteet kuvataan koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa. ~~Ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään koulutuksen järjestäjän yleisiä yhteistyömalleja- ja verkostoja.~~ Jos kotoutumiskoulutuksen järjestäjällä on muutakin koulutustarjontaa, kotoutumiskoulutuksen opiskelijoita tutustutetaan organisaation tarjoamiin opiskelumahdollisuuksiin opiskelijoiden yksilölliset tarpeet ja tavoitteet huomioon ottaen. Koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa kuvataan myös mahdollisten hankittavien koulutusosioiden toteuttajat, kuten työelämän sertifikaattien kouluttajat sekä yleisten kielitutkintojen järjestäjät.

Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on löytää opiskelijoille työssäoppimispaikkoja ja työpaikkoja. Yhteistyön kautta opiskelija voi tutustua alueen työnantajiin, työllistäviin aloihin, yrittäjyyteen ja elinkeinoelämään. Tavoitteena on myös vahvistaa työnantajien valmiuksia vastaanottaa, ohjata ja perehdyttää työelämään henkilöitä, jotka voivat vielä työssään tarvita muun muassa kielellistä tukea. Koulutuksen järjestäjä voi mahdollisuuksien mukaan tarjota asiantuntemustaan osa- tai kokoaikaista työtä tekevien tai yritystoimintaa harjoittavien kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden kielitaidon, työelämävalmiuksien ja urakehityksen tukemiseen.

Jos koulutusta järjestetään niin, että opiskelijat asuvat laajalla alueella, monialaista yhteistyötä tehdään soveltuvin osin. Yhteistyötä voidaan tehdä myös verkon välityksellä tarkoituksenmukaisella tavalla.

5 Arviointi kotoutumiskoulutuksessa

Opiskelijan oppimisen edistymistä ja osaamista arvioidaan sekä koulutuksen aikana (formatiivinen arviointi) että sen päättyessä (summatiivinen arviointi). Arviointi kattaa sekä kieli- ja viestintäosaamisen että yhteiskunta- ja työelämäosaamisen osa-alueet. Formatiivisella arvioinnilla kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa hänen henkilökohtaisiin oppimisen tavoitteisiinsa. Formatiivinen arviointi on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojen aikainen palaute sekä opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaispalaute auttavat opiskelijaa ymmärtämään

omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppimisen tavoitteiden suuntaisesti. Summatiivisen arvioinnin tarkoituksena on kuvata oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kieli- ja viestintäosaaminen arvioidaan kielitaitotasoilla *alle A1.2, A1.2, A1.3, A2.1, A2.2, B1.1, B1.2* ja *yli B1.2*. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen arvioidaan merkinnällä *suoritettu/ei suoritettu*. Yhteiskunta- ja työelämäosaamiseen liittyvä työssäoppimisjakso arvioidaan merkinnällä *suoritettu/ei suoritettu*. Mikäli opiskelija on tehnyt osa- tai kokoaikaista työtä tai harjoittanut yritystoimintaa koulutuksen aikana, voidaan se katsoa kokonaan tai osittain työssäoppimisjakson suorittamiseksi. Laaja-alaista osaamista ei arvioida erillisenä vaan osana kieli- ja viestintäosaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen osa-alueiden arviointia. Mahdollisia valinnaisia opintoja ei arvioida.

5.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet

Arviointi on koko kotoutumiskoulutuksen ajan jatkuva prosessi. Hyvä arviointi on oppimista tukevaa, monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Arvioinnin avulla opiskelija voi muodostaa realistisen käsityksen omasta osaamisestaan ja kehittää oppimaan oppimisen taitojaan. Arvioinnin tarkoituksena on antaa opiskelijalle kannustavaa ja ohjaavaa palautetta ja tukea hänen yksilöllistä oppimistaan. Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa myös opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. Lisäksi ohjaava arviointi ja arviointipalautteen antaminen on tärkeää opiskelijan siirtyessä kotoutumiskoulutuksessa seuraavaan moduuliin tai toiselle polulle.

Hyvä arviointi osallistaa opiskelijan. Opiskelijalle tarjotaan koulutuksen aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät koulutuksen osa-alueiden tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia asetettuja tavoitteita. Myös oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt otetaan arviointikäytänteissä huomioon.

Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä opiskelijan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Arviointiin osallistuvat kaikki opiskelijaa opettavat ja ohjaavat yhteistyössä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät koulutuksen järjestäjän arviointikulttuurissa. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, jotka ilmenevät arviointiperusteissa ja joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointiperusteiden selvittämisellä parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan.

5.2 Arviointi kotoutumiskoulutuksen aikana

Opintojen aikaisen arvioinnin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä kehittämään motivaatiotaan ja työskentelyään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Itsearvioinnin ja työskentelyn arvioinnin kehittymistä tuetaan. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kotoutumiskoulutuksen yleisiin ja opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin sekä koulutuksen keskeisiin sisältöihin.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia ja opiskelijoiden taustan ja osaamisen huomioon ottavia joustavia menetelmiä siten, että jokainen voi osoittaa osaamisensa. Arviointipalautetta annetaan sekä yksilöllisesti että ryhmälle yhteisesti.

Oppimista arvioidaan antamalla opiskelijalle säännöllisesti suullista ja kirjallista palautetta oppimisen etenemisestä. Suunniteltujen arviointitilanteiden lisäksi opiskelija saa välitöntä palautetta opiskelutilanteissa opettajalta ja muilta opiskelijoilta. Palautteen antamisessa tähdennetään arvostavaa vuorovaikutusta. Näin opiskelija saa tukea voidakseen hahmottaa oppimistaan ja edistymistään.

Oppimisen arvioinnin perusteella tehdään tarvittavat muutokset opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja ne otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja oppimisen tukemisessa.

5.3 Arviointi kotoutumiskoulutuksen päättyessä

Kotoutumiskoulutuksen päättyessä opiskelijoita arvioidaan suhteessa koko koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi kohdistuu opiskelijan yleiseen edistymiseen sekä koulutuksen eri osa-alueiden tavoitteiden saavuttamiseen.

Ennen koulutuksen päättymistä järjestetään myös suomen tai ruotsin kielitaidon päättötestaus Opetushallituksen laatimalla valtakunnallisella testillä. Päättötesti sisältää seuraavat neljä kielitaidon osa-alueiden osakoetta~~testiä~~: kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen ja puhuminen. Kuullun ymmärtämisen ja luetun ymmärtämisen osiot arvioidaan automaattisesti.

Kotoutumiskoulutuksen opettaja arvioi/opettajat arvioivat testiin osallistuvan kirjoittamisen ja puhumisen osiot. Päättötestauksen osa-alueet arvioidaan~~ssa käytetään~~ taitotasoasteikon (Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalainen viitekehys, Euroopan neuvosto 2001) tasoilla~~ja~~ alle A1, A1, A2, B1 ja yli B1. ~~Testin osa-alueet arvioidaan asteikolla alle A1, A1, A2, B1 ja yli B1.~~ Päättöt~~T~~estin tuloksia~~sta~~ hyödynnetään kieli- ja viestintäosaamisen osa-alueen arvioinnissa. Opiskelija saa päättötestistä suoritusotteen suoritettuaan ja opettajan arvioitua testin kaikki osakokeet. Suoritusote ei korvaa kotoutumiskoulutuksen päätteeksi annettavaa todistusta ja siihen sisältyvää kieli- ja viestintäosaamisen arviota eikä päättötestin tulosta voida käyttää opiskelijavalinnan kriteerinä kotoutumiskoulutuksen jälkeisiin opintoihin hakeutumisessa.

Viittomakielen osaamista arvioidaan viittomakielen koulutukseen erikoistuneen koulutuksen järjestäjän omilla menetelmillä. Viittomakielisessä kotoutumiskoulutuksessa voidaan hyödyntää suomen tai ruotsin kielitaidon päättötestausta soveltuvin osin.

5.4 Todistus ja siihen merkittävät tiedot

Kotoutumiskoulutuksesta annetaan koulutuksen päättyessä todistus. Todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- koulutusorganisaation nimi sekä mahdollinen oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi, syntymäaika ja mahdollinen oppijanumero
- koulutuksen nimi ja laajuus sekä opiskelijan suorittamien koulutuksen osa-alueiden laajuus (opintopisteiden määrä)

- opiskelijan saavuttama kielitaitotaso opetussuunnitelman perusteissa kuvatuilla kielitaidon osa-alueilla
- opiskelijan yhteiskunta- ja työelämäosaamisen ja siihen liittyvän työssäoppimisjakson suorittaminen (suoritettu/ei suoritettu)
- työssäoppimisjakson/jaksojen laajuus ja suorituspaikka/paikat sekä tieto siitä, jos opiskelija on korvannut työssäoppimisjakson tai osan siitä koulutuksen aikaisella osa- tai kokoaikaisella työllä tai yritystoiminnalla
- todistuksen antamispäivä
- mahdolliset lisätiedot (esimerkiksi suositus seuraavaksi koulutukseksi)
- koulutuksen järjestäjän allekirjoitus tai sähköinen allekirjoitus
- tieto siitä, että kotoutumiskoulutus on toteutettu Opetushallituksen laatimien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (Opetushallituksen määräys OPH-649-2022).
- tieto siitä, että kotoutumiskoulutus sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä

~~Todistukseen merkitään opiskelijan saavuttama kielitaitotaso opetussuunnitelman perusteissa kuvatuilla kielitaidon osa-alueilla (suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen sekä suullinen ja kirjallinen tuottaminen). Opiskelijan yhteiskunta- ja työelämäosaaminen ja siihen liittyvä työssäoppimisjakso arvioidaan asteikolla *suoritettu/ei suoritettu*.~~ Opiskelija saa työssäoppimispaikasta työtodistuksen, jossa on opetussuunnitelman perusteiden todistusmallin mukaiset tiedot.

Opiskelijan suorittamien valinnaisten opintojen nimet ja laajuudet merkitään todistukseen.

Jos opiskelija keskeyttää koulutuksen, hänelle annetaan todistus osallistumisesta kotoutumiskoulutukseen. Osallistumistodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- koulutusorganisaation nimi sekä mahdollinen oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi, syntymäaika ja mahdollinen oppijanumero
- koulutuksen nimi ja laajuus sekä opiskelijan koulutuksessa oloaika
- opiskelijan saavuttama kielitaitotaso opetussuunnitelman perusteissa kuvatuilla kielitaidon osa-alueilla, mikäli opiskelijan kielitaitoa on arvioitu
- opiskelijan yhteiskunta- ja työelämäosaamisen ja siihen liittyvän työssäoppimisjakson suorittaminen, mikäli opiskelija on suorittanut näitä opintoja
- osallistumistodistuksen antamispäivä
- mahdolliset lisätiedot (esimerkiksi suositus seuraavaksi koulutukseksi)
- koulutuksen järjestäjän allekirjoitus tai sähköinen allekirjoitus

- tieto siitä, että kotoutumiskoulutus on toteutettu Opetushallituksen laatimien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (Opetushallituksen määräys OPH-649-2022).
- tieto siitä, että kotoutumiskoulutus sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä

Jos koulutuksen järjestäjä toteuttaa vain osan kotoutumiskoulutuksen kokonaisuudesta, kuten esimerkiksi tietyn moduulin, ja opiskelija siirtyy toiselle koulutuksen järjestäjälle suorittamaan koulutuksen loppuun, hänelle annetaan todistus, johon merkitään samat tiedot kuin koko koulutuksen päätteeksi annettavaan todistukseen.

6 Kotoutumiskoulutuksen osa-alueiden keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Kotoutumiskoulutuksen osa-alueet muodostavat toisiinsa kietoutuvan jatkumon tietoja ja taitoja, oppimisen tapoja ja strategioita, tiedon välittämistä ja vuorovaikutusta. Käsiteltävät aiheet kertautuvat koulutuksen aikana spiraalimaisesti siten, että kieli- ja viestintäosaamisen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaamisen sisällöt tukevat toisiaan (kuvio 2).

KUVIO 2. KIELI- JA VIESTINTÄOSAAMISEN JA YHTEISKUNTA- JA TYÖELÄMÄOSAAMISEN LIMITTYMINEN JA SYNERGIA.

Arjen keskeisimpien ja merkittävimpien kielenkäyttötilanteiden tasosta edetään yleisempään tasoon, vaativampiin kielenkäyttötilanteisiin ja abstraktimpien yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyyn. Myös oppimaan oppimisen taidot ja opiskelutaidot kehittyvät ja opiskelijan omatoimisuus sekä itseohjautuvuus vahvistuvat~~u~~. Koulutuksen edetessä opiskelijan tiedot ja taidot syvenevät ja laajenevat ja toiminta eri tilanteissa monipuolistuu.

Kieli- ja viestintäosaamisen opetuksessa painottuvat kielelliset ja viestintään liittyvät tavoitteet, yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opetuksessa puolestaan tiedolliset ja taidolliset tavoitteet. Opettajien yhteistyö on keskeistä, jotta kotoutumiskoulutuksessa voidaan luoda opiskelijan kotoutumisen kannalta mielekkäitä oppimiskokemuksia ja vahvistaa tietomäärän kasvamista ja vahvistumista sekä taitojen kehittymistä.

Kotoutumiskoulutuksessa tunnistetaan aikaisemmin hankittua osaamista, ja koulutukseen sisältyy ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Koulutus auttaa siten opiskelijaa jäsentämään omaa koulutuspolkuaan ja elämänsuunnitelmiaan. Opiskelija tutustuu suomalaiseen koulutusjärjestelmään, osaa asemoida itsensä siihen ja tietää, miten aiemmin hankittu osaaminen ja koulutus voidaan tarvittaessa tunnustaa. Koulutuksessa voidaan antaa lisäksi muuta opetusta ja ohjausta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnassa tarvittavia valmiuksia. Opiskelija osaa hakeutua jatkokoulutukseen, töihin ja työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Myös opiskelijan kulttuuriseen identiteettiin liittyvän moninaisuuden ja muuntuvuuden ymmärtäminen nähdään kotoutumiskoulutuksen aikana yhtenä keskeisenä tavoitteena: yksilön identiteetin kerroksellisuutta, kulttuurisesti moninaisten sosiaalisten verkostojen muodostumista sekä osallisuuden ja ryhmään kuulumisen prosessia tuetaan läpi koko koulutuksen. Opiskelija asettaa itse henkilökohtaisia tavoitteita, ja häntä tuetaan ja ohjataan tavoitteiden asettelussa ja niiden

saavuttamisessa. Koulutus pyritään järjestämään joustavasti siten, että se antaa mahdollisuuden henkilökohtaisen opintopolun rakentamiseen.

6.1 Laaja-alainen osaaminen kotoutumiskoulutuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan oppimisen ja osaamisen perustana olevia kognitiivisia taitoja, metataitoja sekä muita taitoja, joita opiskelija tarvitsee arjessaan, opiskelussaan, yhteiskunnassa ja työelämässä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on tukea opiskelijan ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen alueet ilmentävät osaltaan myös kotoutumiskoulutuksen arvoperustaa, koulutuksen tehtävää ja koulutuksen yleisiä tavoitteita.

Kotoutumiskoulutuksen laaja-alaisen osaamisen alueet ja niiden arviointi kytketään kieli- ja viestintäosaamisen ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tavoitteisiin ja sisältöjen opetukseen ja arvioidaan osana niiden arviointia.

Laaja-alainen osaaminen koostuu seuraavista alueista:

Oppimaan oppimisen taidot ja opiskelutaidot

Opiskelija osaa hankkia tietoa sekä tuottaa, jäsentää, arvioida ja soveltaa sitä. Hän osaa ottaa vastuuta opinnoistaan ja suunnitella niitä realistisesti ja tavoitteellisesti. Hän osaa käyttää tarkoituksenmukaisia ja monipuolisia oppimistapoja ja -strategioita sekä tiedostaa niiden vaikutuksen oppimiseen. Hän ymmärtää vertaisryhmän ja muun lähipiirin merkityksen oppimisen ja opiskelun tukena.

Monilukutaito

Opiskelija osaa tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä sekä harjaantuu toimimaan monimuotoisten tekstien kanssa. Monimuotoiset tekstit voivat olla esimerkiksi puhuttuja, kirjoitettuja, visuaalisia, audiovisuaalisia ja näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä voivat sisältää erilaisia kielimuotoja arkikielestä opiskelukieleen ja eri tiedonalojen kieleen. Monilukutaitoon kuuluvat luku- ja kirjoitustaidon lisäksi esimerkiksi kuvanlukutaito, medialukutaito sekä matemaattinen lukutaito.

Monilukutaito harjaannuttaa myös tekstien kriittiseen lukemiseen ja kulttuuristen viittausten ymmärtämiseen. Opiskelija tarvitsee monilukutaitoa arjenhallinnassa, vuorovaikutuksessa sekä opinnoissa.

Digitaidot

Opiskelija osaa käyttää tietokonetta, älypuhelinta ja muita mobiililaitteita opiskelun, tiedonhankinnan, tekstien kääntämisen, työnhaun, koulutukseen haun ja vuorovaikutuksen apuvälineenä. Hän osaa toimia vastuullisesti sosiaalisessa mediassa ja digitaalisissa ympäristöissä. Hän käyttää digitaalisia palveluita tietoturvallisesti asioidessaan viranomaisten ja muiden sähköisiä asiointia edellyttävien palveluntarjoajien kanssa.

Vuorovaikutustaidot

Opiskelija toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja rakentavasti. Hän osaa kuunnella ja kunnioittaa toisten näkemyksiä ja tuoda omia näkökulmiaan esille yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Opiskelija kehittää empatiakykyään. Hän osaa

käyttää viestinnässä kielivarantoaan asianmukaisesti ja toimivasti. Opiskelija osaa viestiä asianmukaisesti myös erilaisilla digitaalisilla alustoilla.

Hyvinvointitaidot

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen. Hän osaa huolehtia fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta toimintakyvystään. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Hän osaa suunnitella omaa ajankäyttöään siten, että opiskelu ja vapaa-aika vuorottelevat tarkoituksenmukaisesti. Opiskelija osaa hakea tietoa, apua ja tukea oman hyvinvointinsa ylläpitämiseksi sekä hakeutua tarvittaessa hyvinvoinnin ja terveydenhuollon palveluihin.

Ympäristötaidot

Opiskelija ymmärtää kestävän kehityksen merkityksen yhteiskunnalle ja maapallolle ja osaa toimia kestävän kehityksen mukaisesti. Opiskelija tunnistaa ja ymmärtää keskeisiä ympäristön muutoksia ja ihmisen toiminnan merkityksen niihin. Hän tuntee kestävän kehityksen tavoitteet ja ymmärtää ilmiöiden vaikutuksia toisiinsa esimerkiksi kulttuurisesta, sosiaalisesta tai taloudellisesta näkökulmasta. Opiskelijaa osaa toimia kestävää elämäntapaa tukien ja ottaa vastuuta ympäristöstä yhteistyössä muiden kanssa.

Kulttuuriset taidot

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä opiskeluyhteisön ja yhteiskunnan kielellisestä, kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Hän tiedostaa oman kotoutumisprosessinsa eri vaiheet ja osaa tarkastella omaa tilannettaan. Opiskelija kartuttaa kokemuksiaan kansainvälisyydestä omassa arjessaan ja opiskeluympäristössään sekä esimerkiksi vierailujen, kulttuuritapahtumien, verkostoyhteistyön tai muun yhteistyön kautta.

6.2 Kieli- ja viestintäosaaminen

Kieli- ja viestintäosaamisen opetus perustuu käsitykseen opiskelijasta toimijana, joka käyttää kieltä omiin viestintätarpeisiinsa ja toimii aktiivisesti oppimisprosessissaan. Kielitaito kehittyy erilaisissa kielenkäyttö- ja vuorovaikutustilanteissa, joten opetuksessa painottuvat keskustelu- ja vuorovaikutusstrategiat ja sosiolingvistiset taidot, kuten tilanteeseen sopivuus, kohteliaisuus ja eri rekistereiden hallinta.

Kohdekielinen ympäristö antaa kieli- ja viestintäosaamisen harjoitteluun paljon mahdollisuuksia, joiden hyödyntämistä koulutus tukee. Koulutuksen aikana ohjataan opiskelijoita käyttämään kieltä oma-aloitteisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa myös koulutuksen ulkopuolella vapaa-ajalla ja harrastuksissa. Opiskelijaa kannustetaan itsenäiseen kieliympäristön havainnointiin ja suomen/ruotsin kielen käyttämiseen oman elämänsä kielenkäyttötilanteissa. Kohdekielisessä ympäristössä opiskelija oppii arvioimaan omia taitojaan ja kielenkäyttötarpeitaan.

Kielitietoisuus läpäisee kotoutumiskoulutuksen opetuksen. Kieli- ja viestintäosaamisen opetuksessa kieltä opetetaan tietoisesti ja tavoitteellisesti osana eri sisältöalueiden opetusta. Sisältöalueiden käsittelyssä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan opiskelijan omaa moninaista kielivarantoa. Monikielisyyden hyödyntäminen tukee myös viestin välittämistä, mediaatiota, niissä tilanteissa, jossa kaikilla ei ole yhteistä kieltä. Mediaatio sisältää sekä viestien välittämistä että viestintätilanteen eri osapuolten tukemista heidän viestimisessään. Mediaatio on viestin ymmärrettävyyden muokkaamisen lisäksi myös oman ajattelun välittämistä toiselle osapuolelle ja näiden ajatusten

edelleen kehittämistä yhdessä. Kotoutumiskoulutuksen kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa mediaatio ei rajoitu vain kieleen, vaan se on myös kulttuuristen tulkintojen välittämistä. Mediaatio edellyttää aktiivista osallisuutta viestintätilanteissa.

Kotoutumiskoulutuksessa opiskelijan tavoitteena on saavuttaa sellainen suomen/ruotsin kielen taito, joka on riittävä hänen urasuunnittelunsa tarpeisiin ja muihin tavoitteisiin, jotka määritellään henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

Koulutuksen alussa kielitaidon lähtötaso arvioidaan tarvittaessa. Koulutuksen yleisenä tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa keskimäärin toimivan peruskielitaidon suomen/ruotsin kielessä. Kielitaitoprofiilit vaihtelevat yksilöllisesti, joten opiskelijan kielitaito voi joillakin kielitaidon osa-alueilla ylittää tai alittaa kotoutumiskoulutuksen tavoitetason. Tämä tulee huomioida opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tavoitteiden asettelussa. Myös opiskelijoiden opiskelutaidot ja oppimaan oppimisen valmiudet vaihtelevat. Koulutuksessa on huomioitava opiskelijaryhmän ja yksilöiden tarpeet tavoitteiden asettelussa ja sisältöjen painotuksissa. Koulutusta mukautetaan tarvittaessa viittomakielen ja pistekirjoituksen edellyttämällä tavalla.

Kieli- ja viestintäosaamisen tavoitteet ja opiskelijan osaaminen kuvataan kielitaitotasoilla A1.2-A1.3, A2.1-A2.2 ja B1.1-B1.2. Ne vastaavat päättötestin taitotasoja A1, A2 ja B1. Sisällöt ja niihin liittyvät kielenkäyttötilanteet toistuvat ja syvenevät tasolta toiselle muodostaen jatkumon.

Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen sekä kieli- ja viestintäosaamisen sisällöt nivoutuvat toisiinsa. Tarkoituksena on, että opiskelija saa tarvitsemiaan kielellisiä valmiuksia opiskelua ja työelämää varten. Myös opiskelijoiden oman alan ammattikielen kehittämisen valmiuksia harjoitellaan ja tuetaan koulutuksen aikana. Kieli- ja viestintäosaaminen kehittyy tasolta toiselle ja tarjoaa oppijalle yhä monipuolisempia ilmaisukeinoja. Opiskelijan osaamisen kuvaus tasolta toiselle antaa yleiskuvan opetuksen sisältöjen syvenemisestä ja laajentumisesta ja kieli- ja viestintäosaamisen osa-alueen tavoitteista.

6.2.1 Keskeiset sisällöt

Kieli- ja viestintäosaamisen sisällöissä käsitellään laajasti opiskelijan lähipiiriin, arkielämään ja hyvinvointiin liittyviä teemoja. Niiden opetukseen sisällytetään myös kielelliset normit ja konventiot, joiden avulla kustakin teemasta puhutaan. Lisäksi käsitellään työelämä- ja yhteiskuntaosaamisen sisältöjen opiskelussa tarvittavaa sanastoa ja käsitteitä vuorovaikutustilanteiden näkökulmasta. Käsiteltävien sisältöjen valinnan ja laajuuden lähtökohtana ovat opiskelijan tarpeet ja tavoitteet. Sisältöjen valinnassa huomioidaan keskeisiä ajankohtaisia ilmiöitä ja tapahtumia, mikä vahvistaa opiskelijan osallisuutta ja aktiivista toimijuutta. Autenttiset tilanteet ja materiaalit kannustavat opiskelijaa omatoimiseen kielen käyttämiseen opetustilanteiden ulkopuolella ja koulutuksen päättymisen jälkeen.

Kieli- ja viestintäosaamisen opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä ja niihin liittyvää sanastoa ja keskeisiä käsitteitä:

- oma lähipiiri, arkielämä ja hyvinvointi, asuminen ja kodin turvallisuus, asukkaan oikeudet ja velvollisuudet
- oman asuinalueen peruspalvelut ja erilaiset asiointitilanteet: koulutus ja varhaiskasvatus, sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, työllisyyspalvelut, pelastustoimi, poliisi

- vapaa-aika ja harrastustoiminta, vapaaehtoistyö
- yhteiskunnallinen osallisuus ja vaikuttaminen, kolmannen sektorin toiminta ja palvelut
- digitaaliset ja monikieliset mediat ja palvelut
- luonto ja ympäristö, kestävän kehityksen periaatteet

6.2.2 Tavoitteet ja opiskelijan osaaminen

Kieli- ja viestintäosaamisen tavoitteiden pohjana ovat Opetushallituksen Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko (Opetushallitus 2019) sekä Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys, Täydentävä osa ja lisäkuvaimet (Opetushallitus 2018). Näissä opetussuunnitelman perusteissa opiskelijan osaaminen kuvataan suullisen ja kirjallisen vastaanottamisen ja tuottamisen sekä vuorovaikutuksen ja mediaation näkökulmista.

Kehittyvä ja toimiva alkeiskielitaito (A1.2–A1.3, päättötestin taitotaso A1)

Tavoitteet ja sisällöt

Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin. Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Hän osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Opiskelija osaa käyttää joitakin kohteliaita ilmauksia rutiininomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana.

Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä. Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan joistakin arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.

Opiskelijan osaaminen

Suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen

Opiskelija

- ymmärtää yleisimpiä peruskysymyksiä ja itselleen suunnattua selkeää ja/tai mukautettua puhetta tutuista aiheista sekä havainnollistettuja ohjeita asiayhteyden tukena (muun muassa asiakaspalvelu, opetustilanteet)
- osaa havainnoida ja poimia yksittäisiä tietoja ympäristöstään (muun muassa kartat, kyltit, opasteet, mainokset, lyhyet ja kuvin tuetut tekstit)
- ymmärtää keskeistä sisältöä ja osia lyhyistä, yksinkertaisista lähiympäristönsä teksteistä (muun muassa ilmoitukset, tiedotteet, kertomukset, uutiset)
- tunnistaa joitakin keskeisiä kirjoitettuja ja puhuttuja tekstilajeja

Suullinen ja kirjallinen tuottaminen

Opiskelija

- osaa ilmaista välittömät tarpeensa ja kertoa yksinkertaisin ilmaisuin itsestään, arjestaan sekä joistakin lähipiiriään ja -ympäristöään koskevista asioista suullisesti
- osaa ääntää sana- ja lausetasolla jokseenkin ymmärrettävästi
- osaa täyttää perustietonsa lomakkeeseen, kirjoittaa lyhyen tekstin kuten muistilapun tai viestin tutusta aiheesta
- osaa ilmaista suhtautumistaan yksinkertaisin, ulkoa opituin ilmaisuin pääsääntöisesti suullisesti

Vuorovaikutus ja mediaatio

Opiskelija

- osaa toimia arkielämän rutiininomaisissa vuorovaikutustilanteissa ja vastata yksinkertaisesti itseään koskeviin kysymyksiin suullisesti ja kirjallisesti
- käyttää tavallisimpia viestintävälineitä tarvittaessa tuetusti
- osaa ilmaista, ymmärtääkö ja tarvitseeko toistoa tai täsmennystä
- osaa toimia ohjatuissa ryhmätilanteissa ja tarvittaessa kysyä tarkennuksia esimerkiksi tehtävänantoon
- osaa ilmaista suhtautumistaan käyttämällä erilaisia strategisia keinoja (nonverbaalisuus, monikielisyys) viestinsä tukena

---

Peruskielitaidon alkuvaihe ja kehittyvä peruskielitaito (A2.1-A2.2, päättötestin taitotaso A2)

Tavoitteet ja sisällöt

Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen niissä. Hän joutuu silloin tällöin pyytämään toistoa, tarkennusta avainsanoista tai selvennystä vakiosanontoja käyttäen. Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

Opiskelija pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita.

Opiskelijan osaaminen

Suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen

Opiskelija

- ymmärtää lyhyitä keskusteluja ja kerrontaa itselleen tutuista aiheista sekä keskeisen sisällön selkeästi puhutuista teksteistä
- ymmärtää keskeisen sisällön yksinkertaisista arkielämän autenttisista teksteistä ja asiateksteistä
- tuntee erilaisia itselleen merkityksellisiä kirjoitettuja ja puhuttuja tekstilajeja sekä osaa käyttää niitä

Suullinen ja kirjallinen tuottaminen

Opiskelija

- osaa kertoa keskeisistä omaan elämäänsä liittyvistä asioista kuten henkilö- ja työhistoriastaan ja vapaa-ajastaan sekä lähiympäristöstään suullisesti
- osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa
- osaa kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin kuten sähköpostin tutuista aiheista ja tehdä lyhyitä muistiinpanoja
- osaa ilmaista suhtautumistaan ja mieltymyksiään sekä perustella niitä yksinkertaisin, tavanomaisin ilmaisuin myös kirjallisesti

Vuorovaikutus ja mediaatio

Opiskelija

- osaa toimia ennakoitavissa ja rutiininomaisissa asiointitilanteissa suullisesti ja kirjallisesti
- osaa käyttää itselleen tarpeellisia viestintävälineitä
- osaa pyytää toistoa ja tarkennusta asioihin, joita ei ymmärrä sekä sietää osittaista ymmärtämistä
- osaa esittää ryhmätilanteissa sosiaalisten normien mukaisia pyyntöjä sekä välittää tietoja ja ohjeita
- osaa keskustella tutuista asioista ja ilmaista suppeasti mielipiteensä käyttämällä erilaisia strategisia keinoja (nonverbaalisuus, monikielisyys)
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielen konventiot

Toimiva ja sujuva peruskielitaito (B1.1-B1.2, päättötestin taitotaso B1)

Tavoitteet ja sisällöt

Opiskelija ymmärtää kielenkäytön tilannesidonnaisuuden ja osaa mukauttaa viestintäänsä yleisimmissä tilanteissa. Hän pystyy toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kun tilanne tai aihepiiri on itselle tuttu tai tärkeä.

Opiskelija osaa käyttää erilaisia viestintästrategioita, esimerkiksi pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin.

Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman ilmauksen tai muotoilla viestinsä uudelleen sekä neuvotella tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.

Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.

Opiskelija löytää tekstistä pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista aiheista.

Opiskelijan osaaminen

Suullinen ja kirjallinen vastaanottaminen

Opiskelija

- ymmärtää yleisiä aihepiirejä käsittelevän puheen pääajatukset ja itselleen keskeisiä yksityiskohtia
- ymmärtää ääntämykseltään erilaisia puhujia
- pystyy lukemaan monenlaisia, eripituisia ja monimediaisia tekstejä sekä löytämään tekstistä pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia, kun aihepiiri on itselle tuttu
- tuntee eri tekstilajien käyttötarkoituksia ja osaa tulkita ja käyttää tarvitsemiaan tekstilajeja tarkoituksenmukaisesti

Suullinen ja kirjallinen tuottaminen

Opiskelija

- osaa kertoa omasta taustastaan ja osaamisestaan jo melko yksityiskohtaisesti sekä selostaa yleiseen ja itselle tuttuun aihepiiriin liittyviä tapahtumia ja tilanteita suullisesti
- osaa ääntää suhteellisen vaivattomasti ja ymmärrettävästi
- osaa tuottaa yleisimpien tekstilajien mukaisia tekstejä itselle tärkeistä aiheista (muun muassa työhakemus) ja osaa tehdä kuulemastaan tai lukemastaan ohjatusti muistiinpanoja itselle tutusta aiheesta
- osaa ilmaista suhtautumistaan, mieltymyksiään ja mielipiteitään sekä perustella niitä melko monipuolisin keinoin sekä suullisesti että kirjallisesti

Vuorovaikutus ja mediaatio

Opiskelija

- osaa toimia monenlaisissa, myös vähemmän rutiininomaisissa ja puolivirallisissa tilanteissa suullisesti ja kirjallisesti
- osaa käyttää yleisimpiä viestintävälineitä ja hakea tietoa eri medioista sekä välittää ja tiivistää sitä muille
- osaa pyytää kohdennetusti tarkennusta tai selvennystä sekä osaa tarkentaa ja korjata omaa puhettaan vuorovaikutustilanteessa

- osaa toimia ryhmässä epämuodollisissa vuorovaikutustilanteissa esimerkiksi opetustilanteessa sekä pystyy osallistumaan yhdessä ideointiin, kun aihepiiri on tuttu
- osaa osoittaa omaa suhtautumistaan vuorovaikutustilanteessa ja tulkita vuorovaikutuskumppaniaan käyttämällä erilaisia strategisia keinoja (nonverbaalisuus, monikielisyys)
- tunnistaa kielen tilanteista vaihtelua, sosiaalisia käytänteitä ja normeja ennakoitavissa tilanteissa

6.2.3 Kieli- ja viestintäosaamisen arviointi

Kieli- ja viestintäosaamisen arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kielitaitoprofiilin epätasaisuus. Opiskelijan osaaminen arvioidaan suullisessa ja kirjallisessa vastaanottamisessa sekä suullisessa ja kirjallisessa tuottamisessa. Arvioinnissa huomioidaan läpäisevästi vuorovaikutuksen ja mediaation näkökulmat. Arvioinnissa käytetään kielitaitotasoja A1.2, A1.3, A2.1, A2.2, B1.1 ja B1.2. Jos opiskelijan taitotason arvioidaan kotoutumiskoulutuksen päättyessä olevan jollakin osa-alueella alle A1.2, merkitään todistukseen alle A1.2. Vastaavasti jos opiskelijan taitotaso jollain osa-alueella ylittää taitotason B1.2, merkitään todistukseen yli B1.2.

Kotoutumiskoulutuksen hallinnointia ja kotoutumiskoulutuksen jälkeisiin koulutuksiin ohjaamista varten annetaan myös yleisarvio opiskelijan saavuttamasta kielitaitotasosta koulutuksen päättyessä. Tämä yleisarvio muodostetaan osa-alueiden taitotasojen keskiarvona siten, että tarvittaessa painotetaan opiskelijan jatkosuunnitelman kannalta keskeisimpien kielitaidon osa-alueiden arvioita. Yleisarviota ei merkitä todistukseen, vaan sitä käytetään vain koulutusten ja jatkosuositusten hallinnoinnin välineenä. Päättötestin (ks. luku 5.3) tuloksia hyödynnetään kieli- ja viestintäosaamisen osa-alueen arvioinnissa.

6.2.4 Latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavat opinnot ja lukutaitokoulutuksen toteuttaminen

Niille opiskelijoille, jotka osaavat lukea ei-aakkosellisella kirjoitusjärjestelmällä tai muulla kuin latinalaisella kirjaimistolla ja joiden lukutaito voi teknisen lukutaidon lisäksi vaatia vielä harjoitusta kohti funktionaalista lukutaitoa, voidaan kotoutumiskoulutuksen osana tarjota latinalaisen kirjaimiston osaamisen vahvistamista tukeva opintokokonaisuus. Edellytyksenä on, että opiskelijoiden oppimisvalmiudet ja koulutustausta riittävät opintokokonaisuuden opiskeluun, ja kotoutumiskoulutus on muutoin tavoitteiltaan ja sisällöiltään heille tarkoituksenmukaisin koulutus.

Latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavissa opinnoissa painopiste on aluksi teknisessä lukemisessa ja sana- ja lausetason kirjoittamisessa, sen jälkeen tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja tuottamisessa. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan äänne- ja tavutietoisuutta sekä äänne-kirjainvastaavuuden periaatteen ymmärtämistä lukemisessa ja kirjoittamisessa. Opintokokonaisuuden aikana harjoitellaan erottamaan, tunnistamaan ja tuottamaan äänteitä ja kirjaimia sekä ymmärtämään niiden välinen yhteys. Niin ikään harjoitellaan äänteiden yhdistämistä tavuiksi ja sanoiksi. Teknisen luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen latinalaisella kirjaimistolla mahdollistaa myös luetun ymmärtämisen ja erilaisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen. Opiskelijoiden luku- ja kirjoitustaitoa tulee vahvistaa koko kotoutumiskoulutuksen ajan.

Kotoutumiskoulutuksessa voidaan toteuttaa myös työvoimakoulutuksena järjestettävää lukutaitokoulutusta niillä alueilla, joissa omia lukutaitokoulutuksen opetusryhmiä ei voida muodostaa. Tällöin lukutaitokoulutusta tarvitsevia opiskelijoita opetetaan eriytetysti kotoutumiskoulutuksen ryhmissä lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Koulutuksen

järjestäjä kuvaa koulutuksen järjestämisen kummankin koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa.

6.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen

Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opinnot kulkevat kieli- ja viestintäosaamisen opiskelun rinnalla koulutuksen alusta alkaen. Sisällöissä huomioidaan opiskelijoiden suomen/ruotsin kielen taidon taso. Sisältöjä käsitellään ja painotetaan toteutuksen kannalta tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä. Sisältökokonaisuuksien painotukset voivat vaihdella opiskelijoiden ja opetusryhmien tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Opiskelija on saattanut osallistua monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon tai saada esimerkiksi työn, opiskelun tai verkostojensa kautta tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, koulutuksesta ja työelämästä. Kotoutumiskoulutuksen yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opinnot tukevat ja syventävät näitä tietoja ja antavat opiskelijalle valmiuksia toimia suomen/ruotsin kielellä yhteiskuntaan, työelämään ja koulutukseen liittyvissä tilanteissa. Opintojen tavoitteena on myös kehittää niissä tarvittavia sosiaalisia ja viestinnällisiä taitoja, tiedonhaun taitoja ja digitaalisia taitoja.

Kotoutumiskoulutuksen yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opinnot tukevat maahanmuuttajan vastuunottoa omasta kotoutumisprosessistaan ~~a~~ ja sosiaalista osallisuutta. Opintojen avulla opiskelija saa realistisen ja ajantasaisen kuvan sekä suomalaisen yhteiskunnan toimintamekanismeista että omista mahdollisuuksistaan yhteiskunnan jäsenenä työelämässä ja arjessa. Koulutus tarjoaa välineitä ammatillisten ja muiden jatkosuunnitelmien tueksi sekä tietoa suomalaisesta työkulttuurista. Opiskelija saa sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän kykenee toimimaan uudessa elämäntilanteessa ja tekemään valintoja.

Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen sisältökokonaisuuksia opetetaan kotoutumiskoulutuksen alusta lähtien ja ne nivoutuvat kieli- ja viestintäosaamisen sisältöihin. Sisällöissä huomioidaan erityisesti käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempaa yhteiskunnan ja työelämän tuntemusta. Opiskelijan osaaminen syvenee koulutuksen edetessä sellaisiksi tiedoiksi ja taidoiksi, jotka auttavat häntä ymmärtämään suomalaista yhteiskuntaa sekä yhteiskunnassa vaikuttavia arvoja ja asenteita. Koulutuksen alkuvaiheessa kokonaisuuksien käsittely keskittyy enemmän sanastoon ja keskeisiin käsitteisiin, ja teemojen käsittely laajenee ja syvenee koulutuksen edetessä.

Koulutuksen tavoitteena on myös lisätä opiskelijan paikallistuntemusta. Sisällöissä huomioidaan alueelliset erityispiirteet kuten työmarkkinatilanne ja koulutustarjonta. Opintojen järjestämiseen hankitaan tarvittaessa oppilaitoksen ulkopuolista asiantuntemusta.

Osana yhteiskunta- ja työelämäosaamisen opetusta opiskelijoita rohkaistaan oma-aloitteiseen työ- ja koulutusmahdollisuuksien etsimise~~n ohella~~ sekä osallistumaan myös harrastustoimintaan ja esimerkiksi vapaaehtoistyöhön. Opiskelijoita tuetaan rakentamaan verkostoja, joista on hyötyä kotoutumisessa ja työllistymisessä. Opiskelijoiden verkostoitumista voidaan tukea muun muassa järjestämällä erilaisia tilaisuuksia yhteistyökumppaneiden kanssa, rohkaisemalla opiskelijoita harrastus- ja vapaa- ehtoistoimintaan sekä tukemalla heitä oman alan mentorin löytämisessä.

Opiskelijan yhteiskunta- ja työelämäosaamista arvioidaan koko koulutuksen ajan. Osa opinnoista voidaan tarjota mahdollisuuksien mukaan myös opiskelijan äidinkielellä tai muulla hänen käyttämällään kielellä.

6.3.1 Yhteiskuntaosaaminen

Yhteiskuntaosaamisen opinnot antavat opiskelijalle yleisiä tietoja, taitoja ja valmiuksia ymmärtää suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuriympäristöä sekä toimia yhteiskunnassa yhdenvertaisena ja aktiivisena jäsenenä. Yhteiskuntaosaamisen opinnoissa perehdytään yhteiskunnan perusrakenteisiin ja maantuntemukseen sekä peruspalveluihin. Suomalaisuutta ja suomalaista kulttuuriympäristöä tarkastelemalla opiskelijalle syntyy käsitys niistä toimintatavoista ja arvoista, joihin suomalainen yhteiskunta nojaa. Tavoitteena on, että opiskelija oppii havainnoimaan ja tulkitsemaan kulttuureihin liittyviä tapoja, arvoja, normeja ja asenteita. Opiskelijoita tuetaan rakentavan vuoropuhelun käymisessä erilaisten ihmisten kanssa ja sitä kautta turvallisen yhteiskunnan rakentamisessa.

Yhteiskunnan perusrakenteet ja maantuntemus, 3–6 op

Tavoitteet ja sisällöt

Tavoitteena on, että opiskelija tuntee suomalaisen yhteiskunnan rakennetta ja toimintaa sekä saa perustiedot voidakseen toimia aktiivisena ja tasa-arvoisena yhteiskunnan jäsenenä. Opiskelija tunnistaa yhtäläisyyksiä ja eroja itsensä, aiempien asuinympäristöjensä ja Suomen välillä suhteuttaen niitä omiin kokemuksiinsa, aiempiin asuin- ja kulttuuriympäristöihinsä sekä nykyiseen elinpiirinsä. Opiskelija ymmärtää demokraattisen yhteiskunnan toimintaa. Opiskeltavien aiheiden kautta opiskelija saa perustietoa Suomen lainsäädännöstä ja erityisesti hänen kotoutumisensa kannalta keskeisestä säädöspohjasta. Opiskelija ymmärtää sukupuolten tasa-arvoon ja seksuaalioikeuksiin liittyvän lainsäädännön ja arvojen merkityksen Suomessa.

Opinnoissa käsitellään myös perheen, lasten ja nuorten asemaa ja oikeuksia Suomessa. Osana lainsäädäntöä käsitellään myös perus- ja ihmisoikeuksia, Suomen kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita ja -sitoumuksia sekä perus- ja ihmisoikeuksien valvontaa siltä osin kuin ne ovat olennaisia kotoutumisen kannalta. Opiskelija tunnistaa syrjinnän ja rasismin muotoja ja saa valmiuksia toimia tilanteissa, joissa hän saattaa kohdata syrjintää. Opiskelija saa valmiuksia toimia itse syrjimättömästi.

Opintojen myötä opiskelija tuntee pääpiirteittäin Suomen ja lähialueiden maantiedettä sekä Suomen asemaa ja toimintaa osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa. Opiskelija tutustuu yhteiskunnalliseen toimintaan, elinkeinoihin ja luontoon alueellaan ja asuinpaikkakunnallaan. Opiskelija tuntee jokaisen ~~miehen~~oikeudet ja luonnossa liikkujan velvollisuudet. Erityistä asiantuntemusta vaativissa aiheissa hyödynnetään niihin perehtyneitä asiantuntevia yhteistyötahoja.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- Suomen historian keskeiset tapahtumat ja maantuntemus
- kestävän kehityksen periaatteet, ympäristö ja luonto
- Suomen yhteiskuntarakenteen peruspiirteet kuten poliittinen järjestelmä, paikallishallinto, valtioelimet
- julkisten palveluiden rahoitus sekä arvot, joille yhteiskunta rakentuu
- elinkeinorakenne valtakunnallisesti ja paikallisesti
- Suomi osana Euroopan unionia ja globalisaatiota

- Suomessa asuvan perusoikeudet ja velvollisuudet
- yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteet
- yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet
- suomalaisten tapojen, arvojen ja normien eri muotojen tunnistaminen

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee Suomen historian keskeisiä tapahtumia ja Suomea maana
- tuntee ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen periaatteita
- tuntee lähiluontoa ja sen mahdollisuuksia
- tuntee Suomen yhteiskuntarakenteen ja elinkeinorakenteen peruspiirteitä
- tietää Suomessa asuvan perusoikeudet ja velvollisuudet
- tuntee ja osaa käyttää poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia
- tietää yhdenvertaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja uskonnonvapauden periaatteet ja saa valmiudet toimia niiden mukaisesti
- osaa toimia kohdatessaan syrjintää, saa valmiudet toimia syrjimättömästi
- tuntee suomalaisia tapoja, arvoja ja normeja

Yhteiskunnan peruspalvelut, 3–5 op

Tavoitteet ja sisällöt

Tavoitteena on tutustua julkisiin, yksityisiin ja kolmannen sektorin tuottamiin palveluihin, joita opiskelija voi yhteiskunnan jäsenenä käyttää. Opiskelija tuntee peruspalvelujärjestelmää sekä oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan palveluiden käyttäjänä. Opiskelijaa tuetaan toimimaan vastuullisesti tiedostaen oikeutensa ja velvollisuutena kuluttajana. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee eri asumismuodot, kodin turvallisuuteen liittyvät seikat ja osaa toimia hätätilanteessa.

Opiskelija osaa hakeutua tarvitsemansa palvelun piiriin ja tietää, mistä saa tietoa tarvitsemastaan palvelusta sekä osaa toimia palveluiden käyttäjänä. Tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää digitaalisia ja monikielisiä palveluita.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- oman asuinalueen peruspalvelut, esimerkiksi koulutus ja varhaiskasvatus, sosiaali- ja terveyspalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, työllisyys- ja yrittäjyyspalvelut
- hyvinvointi ja sosiaaliturva
- asuminen, asumismuodot ja kodin turvallisuus
- muut tärkeät palvelut kuten pelastustoimi ja poliisi

- digitaaliset ja monikieliset palvelut
- julkinen ja yksityinen sektori palveluntuottajana, palveluiden rahoitus
- kuluttajana toimiminen ja oman talouden suunnittelu
- kolmannen sektorin toiminta ja palvelut, vapaaehtoistyö ja harrastustoiminta
- verenluovutuksen merkitys monimuotoisen asiakaskunnan verivalmisteiden saamisen turvaamiseksi

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee asumiseen liittyviä sääntöjä ja käytänteitä
- tuntee elämäntilanteensa kannalta keskeisiä etuuksia ja palveluita ja osaa hakeutua tarvitsemiinsa palveluihin
- tuntee keskeiset oikeutensa ja velvollisuutensa palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana
- osaa käyttää digitaalisia palveluita tietoturvallisesti ja vastuullisesti
- osaa hakeutua harrastus- tai vapaaehtoistoimintaan ja ymmärtää niiden merkityksen kielenoppimisen, kotoutumisen ja työllistymisen tukena

6.3.2 Työelämäosaaminen

Työelämäosaamisen opinnot sisältävät ammatti- ja koulutustietoutta, työelämätietoutta ja työssäoppimista. Tarkoituksena on antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, joiden avulla hän voi hakeutua työelämään ja työllistyä kestävästi suomalaisille työmarkkinoille suunnitelmiensa mukaisesti. Työelämäosaamisen opinnot tukevat myös niitä kotoutumiskoulutuksen opiskelijoita, jotka ovat työllistyneet koulutuksen aikana osa- tai kokoaikaiseen työhön tai harjoittavat yritystoimintaa koulutuksen rinnalla. Työelämäosaamisen opinnot antavat opiskelijalle myös taitoja selviytyä työpaikan arjessa ja muuttuvassa työelämässä. Opinnot tukevat opiskelijaa ammatinvalinnan sekä urasuunnittelun kysymyksissä ja osaamisen tunnistamisessa, arvioimisessa ja kuvaamisessa. Opiskelija pystyy vertaamaan omaa osaamistaan ja valmiuksiaan suhteessa työmarkkinoiden vaatimuksiin ja hyödyntämään tätä tietoa työllistymisessä, ammatinvalinnassa ja jatkokoulutuksen tai osaamisen täydentämisen tarpeiden tunnistamisessa. Kotoutumiskoulutuksen aikana työllistynyt tai yritystoimintaa harjoittava opiskelija saa lisää ymmärrystä työelämässä kohtaamistaan ilmiöistä sekä valmiuksia suunnitella työuralla etenemistä esimerkiksi osaamisen kehittämisen avulla.

Ammatti- ja koulutustietous, 2–4 op

Tavoitteet ja sisällöt

Ammatti- ja koulutustietouden tavoitteena on, että opiskelija saa monipuolisen kuvan ammateista, koulutusmahdollisuuksista ja työelämän vaatimuksista urasuunnittelun ja jatkosuunnitelmiensa tueksi. Opiskelija peilaa osaamistaan, vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan suhteessa ammattien vaatimuksiin sekä saa valmiuksia, joiden avulla hän voi suunnitella työllistymispolkuaan. Tavoitteena on, että opiskelijan ymmärrys mahdollisuuksistaan kasvaa ja jatkosuunnitelma selkenee. Ammatti- ja koulutustietous tukee myös kotoutumiskoulutuksen aikana työllistyneitä tai yritystoimintaa

harjoittavia opiskelijoita ja auttaa heitä arvioimaan ja suhteuttamaan nykyistä työtään muihin työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksiin.

Ammattitietouden tarkoituksena on antaa opiskelijalle ajankohtaista tietoa ammattialoista, ammateista ja niiden vaatimuksista. Yleisen ammattitietouden lisäksi painotetaan niitä ammatteja ja aloja, jotka erityisesti hyödyttävät opiskelijaa. Opiskelija tutustuu ammatteihin, työtehtäviin, ammatin vaatimuksiin kuten koulutus- ja kielitaitovaatimuksiin, mahdollisiin työpaikkoihin ja palkkaukseen. Opiskelijaa tuetaan oman osaamisen tunnistamisessa ja suhteuttamisessa suomalaisen työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Lisäksi opiskelija oppii omaan osaamiseen ja omaan alaan liittyvää ammatillista kieltä, jonka osaamista hän voi itsenäisesti täydentää myös koulutuksen jälkeen.

Koulutustietouden tavoitteena on antaa opiskelijalle paitsi yleistä tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä myös tietoa omasta osaamisestaan suhteessa työelämän pätevyys- ja osaamisvaatimuksiin. Opiskelija saa tietoa koulutusmahdollisuuksista ja hakumenettelyistä, opiskelusta, tutkinnoista ja opintojen rahoituksesta. Erityisenä painopisteenä on maahanmuuttajille tarjottava koulutus kuten valmentavat koulutukset. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua soveltuviin opintoihin kotoutumiskoulutuksen aikana tai sen jälkeen. Opintoihin sisällytetään vierailuja ja tutustumiskäyntejä koulutuksiin ja oppilaitoksiin.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- ammattialat, ammatit ja niiden vaatimukset, työtehtävät, työpaikat, palkkaus
- suomalainen koulutusjärjestelmä, koulutusasteet, tutkintojärjestelmä
- koulutusmuodot ja -mahdollisuudet, opintojen rahoitus
- koulutushaku

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee ammatteja, työtehtäviä ja niiden vaatimuksia
- osaa kertoa ammatillisesta ja muusta osaamisestaan, kokemuksestaan ja tavoitteistaan
- tuntee suomalaista koulutusjärjestelmää
- osaa suhteuttaa omaa koulutustaustaansa ja osaamistaan suomalaiseen koulutusjärjestelmään
- tuntee asuinalueensa koulutustarjontaa ja opiskelumahdollisuuksia sekä opintojen rahoitusmahdollisuuksia
- tuntee erilaisia hakumenettelyjä ja osaa hakeutua itselleen sopivaan koulutukseen

---

Työelämätietous, 4–7 op

Tavoitteet ja sisällöt

Työelämätietous sisältää tietoa suomalaisesta työlainsäädännöstä, työmarkkinoiden toimintamekanismeista ja ajankohtaisesta tilanteesta, työnhausta, yrittäjyydestä sekä yleisistä suomalaiseen työkulttuuriin liittyvistä toiminta- tavoista. Tavoitteena on, että opiskelija saa tietoa

työlainsäädäntöön ja työelämän käytäntöihin liittyvistä perusasioista yleisesti ja ennen kaikkea työntekijän ja työpaikan arjen näkökulmasta. Työelämätietouden asiasisältöjen lisäksi painotetaan erityisesti käytännön tilanteita, joita opiskelija kohtaa sekä työllistyessään että työtä tehdessään. Lisäksi käsitellään suomalaista työkulttuuria, yhdenvertaisuutta työelämässä ja työn merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Opinnot auttavat kotoutumiskoulutuksen aikana työllistyneitä tai yritystoimintaa harjoittavia opiskelijoita ymmärtämään työelämässä kohtaamiaan ilmiöitä sekä tuntemaan omia oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan nykyisessä työssään. Opinnoissa tutustutaan myös työmarkkinoihin, jotta opiskelija saa käsityksen mahdollisuuksistaan ja työllistymiseen liittyvistä tekijöistä. Tämän pohjalta hän voi arvioida omia valmiuksiaan ja kehittämistarpeitaan. Tätä tietoa hyödynnetään ohjauksessa ja jatkopolun suunnittelussa. Myös koulutuksen rinnalla työskenteleviä tai yritystoimintaa harjoittavia opiskelijoita tuetaan jatkopolun suunnittelussa ja työuralla etenemisessä.

Työnhaun valmennuksen tarkoituksena on antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hän voi hakea työtä tavoitteellisesti. Opiskelijan kanssa selvitetään mahdollisuuksia hyödyntää hänen aiempaa koulutus- ja työkokemustaan ja muuta osaamistaan sekä niihin liittyviä asiakirjoja, joita voidaan muokata työnhakuun sopiviksi. Opiskelijaa ohjataan verkostoitumaan ja hyödyntämään verkostoja työnhaun tukena.

Opetuksessa käsitellään seuraavia sisältöjä:

- työnantajan ja työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
- työlainsäädännön perusasiat kuten työsuhteen alkaminen ja päättyminen, työsopimus, työsuhteen kesto ja työn muodot, vuosiloma ja muut lomat, palkkaus ja työntekijän verotus, työsuojelu- ja työturvallisuussäädökset, eläkejärjestelmä
- työmarkkinajärjestöt ja niiden toiminta, järjestäytymisoikeus, luottamus- henkilöjärjestelmä
- suomalainen työkulttuuri, yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys työelämässä
- työmarkkinat ja niiden toimintamekanismit, työllistävät alat, osaamisvaatimukset
- yrittäjyys, yrittäjänä toimiminen, yrittäjän palvelut
- työnhaku, työnhakukanavat, työnhaun välineet, työnvälityspalvelut
- verkostoitumisen merkitys työnhaussa

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tuntee työntekijän ja työnantajan oikeudet ja velvollisuudet
- ymmärtää työlainsäädäntöön ja työelämän käytänteisiin liittyviä perusasioita
- osaa toimia työelämän käytänteiden ja pelisääntöjen mukaisesti
- tuntee oman alansa paikallisia työmahdollisuuksia, työnantajia ja työllisyystilannetta sekä omia mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla
- tuntee yrittäjänä toimimisen perusasioita ja yrittäjille tarjolla olevia palveluita, osaa arvioida omia mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänä

- ymmärtää työelämän osaamistarpeita ja osaa suhteuttaa oman osaamisensa niihin ja tietää, miten sitä pitäisi kehittää
- ymmärtää kielitaidon merkityksen työtehtävissä ja työelämän vuorovaikutustilanteissa
- osaa esittää osaamisensa työnhakutilanteeseen tarkoituksenmukaisella tavalla (esimerkiksi ansioluettelo eri muodoissaan, sähköiset lomakkeet) ja toimia työhaastattelussa
- osaa käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia, ajanmukaisia työnhakukanavia ja hakea itsenäisesti työtä
- osaa käyttää verkostoja työhaun tukena

Työssäoppiminen, vähintään 8 op

Tavoitteet ja sisällöt

Työssäoppimisjakso on laajuudeltaan vähintään 8 opintopistettä ja sen kesto, ajankohta ja tavoitteet voivat vaihdella opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Jakson voi suorittaa yhtäjaksoisesti, lyhyemmissä jaksoissa tai niin, että opiskelija on työssäoppimispaikassa säännöllisesti yksittäisiä päiviä tai osan päivästä. Työssäoppimisjakso voidaan suorittaa eri työpaikoilla. Mikäli opiskelija on tehnyt osa- tai kokoaikaista työtä tai harjoittanut yritystoimintaa koulutuksen aikana, voidaan se katsoa kokonaan tai osittain työssäoppimisjakson suorittamiseksi.

Opiskelijan tavoitteista ja valmiuksista riippuen paikan valinnassa voidaan painottaa kieli- ja viestintäosaamisen kehittymistä, osallisuuden lisäämistä, ammattiosaamisen vahvistamista tai työllistymistä. Koulutuksen alkupuolella toteutettavat jaksot voivat painottua kieli- ja viestintäosaamisen kehittämiseen, myöhemmässä vaiheessa toteuttavissa jaksoissa voidaan painottaa työllistymisen ja ammatillisen kehittymisen näkökulmaa. Työssäoppimisjakso voidaan tarvittaessa toteuttaa tutustumalla opiskelijan urasuunnitelmia tukevaan koulutukseen, jos se hyödyttää opiskelijaa enemmän. Osa työssäoppimisjaksosta voidaan toteuttaa myös osallisuutta tukevana toimintana, esimerkiksi osallistumisena yhdistys-, järjestö- tai vapaaehtoistoimintaan. Tarvittaessa työssäoppimisjakson tai osan siitä voi korvata kuntoutusjaksolla.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu suomalaiseen työelämään ja kehittää työelämävalmiuksiaan ja työelämässä tarvittavia viestintätaitoja. Työssäoppimisen tavoitteena on myös edistää opiskelijan työllistymistä sekä tukea opiskelijan omaa koulutus- ja työllistymissuunnitelmaa. Tavoitteena on myös, että yhdessä työpaikkaohjaajan kanssa opiskelija saa mahdollisuuden arvioida aiemmin hankittua ammatillista osaamistaan oman alan työtehtävissä työpaikalla.

Työssäoppimisjakson aikana opiskelija kehittää kieli- ja viestintäosaamistaan ja saa käsityksen kyseisen työpaikan tai alan tyypillisistä vuorovaikutustilanteista ja vaadittavasta kielitaidosta. Myös koulutuksen rinnalla osa- tai kokoaikatyötä tekeviä tai yritystoimintaa harjoittavia opiskelijoita tuetaan oman työpaikkansa kielenoppimis- ja vuorovaikutustilanteiden havainnointiin ja hyödyntämiseen. ~~Tämän perusteella o~~Opiskelijaa ohjataan kehittämään kieli- ja viestintäosaamistaan riittävälle tasolle, jotta hän voi edetä omalla työ- tai koulutuspolullaan.

Työssäoppimisjakson yhtenä tavoitteena on myös verkostoituminen oman alan toimijoiden kanssa. Verkostojen avulla opiskelija saa tietoa omasta alastaan ja työllistymismahdollisuuksistaan sekä paremmat mahdollisuudet työllistymiseen. Opiskelijaa ohjataan verkostoitumaan oman alan

toimijoiden kanssa työssäoppimispaikkaa etsiessään ja mahdollisuuksien mukaan myös työssäoppimispaikassa. Myös koulutuksen rinnalla työskenteleviä tai yritystoimintaa harjoittavia opiskelijoita ohjataan hyödyntämään työpaikkansa tai yritystoiminnan kautta syntyviä verkostoja. Hyvin toteutettuna työssäoppimisjakso myös vahvistaa työnantajien valmiuksia vastaanottaa, ohjata ja perehdyttää työelämään henkilöitä, jotka voivat vielä tarvita työssään muun muassa kielellistä tukea. Mahdollisuuksien mukaan koulutuksen järjestäjä voi tukea myös koulutuksen rinnalla osa- tai kokoaikatyötä tekevien tai yritystoimintaa harjoittavien opiskelijoiden työnantajia ja työyhteisöjä kielitietoisessa työskentelyssä.

Työssäoppimisjakson toteutus

Koulutuksen järjestäjä tukee opiskelijaa työssäoppimispaikan löytämisessä. Opiskelijalle pyritään löytämään työllistymis- ja urasuunnitelmaa parhaiten tukeva työssäoppimispaikka.

Työssäoppimisjakso toteutetaan koulutuksen järjestäjän, työpaikan ja opiskelijan tiiviissä yhteistyössä. Opiskelijan ohjaajana työpaikalla toimii nimetty työpaikkaohjaaja. Koulutuksen järjestäjä nimeää työssäoppimisjakson vastuuhenkilön, joka vastaa työssäoppimisjaksoon liittyvästä käytännön yhteistyöstä ja tarvittavien sopimusten laatimisesta. Koulutuksen järjestäjän nimeämä vastuuhenkilö myös varmistaa, että työpaikkaohjaajalla on riittävästi tietoa työssäoppimisjakson yleisistä tavoitteista, opiskelijan omista tavoitteista sekä siitä, miten opiskelijaa ohjataan ja millaista on kielitietoinen ohjaus. Opiskelijan tulee saada työpaikalla perehdytystä ja ohjausta työtehtäviin, työpaikan käytänteisiin ja työturvallisuusmääräyksiin. Opiskelijan tulee myös saada tukea kielitaidon kehittämiseen työpaikalla. Työssäoppimispaikalla ohjauksessa keskitytään niihin tavoitteisiin, jotka opiskelija, koulutuksen järjestäjän vastuuhenkilö ja työpaikkaohjaaja ovat yhdessä sopineet. Opiskelijan tavoitteita määriteltäessä vastuuhenkilö sopii yhdessä työnantajan kanssa, miten opiskelija voi jakson aikana näyttää ammatillista osaamistaan ja miten se tunnistetaan ja dokumentoidaan.

Opiskelija, vastuuhenkilö ja työpaikkaohjaaja seuraavat työssäoppimisjakson etenemistä ja arvioivat sitä yhdessä. Työssäoppimisjakson suorittamisen aikana opiskelija saa palautetta vastuuhenkilöltä ja työpaikkaohjaajalta. Työssäoppimisjakson aikana käydään yksi tai useampia palautekeskusteluita, joissa ovat mukana opiskelija, työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän vastuuhenkilö.

Opiskelija saa työssäoppimispaikasta työtodistuksen, jossa on opetussuunnitelman perusteiden työtodistusmallin mukaiset asiat. Lisäksi opiskelija saa erillisen arvion jakson sujumisesta. Arvioita ja työssäoppimisjakson aikana saatua palautetta hyödynnetään opiskelijan ohjauksessa ja jatkopolun suunnittelussa.

Opiskelijan osaaminen

Opiskelija

- tunnistaa ammatillista osaamistaan ja työssä tarvittavia taitoja
- tunnistaa työtehtävän vaatimukset ja arvioi omaa osaamistaan
- tunnistaa ja arvioi omaa työkykyään
- tunnistaa vahvuuksiaan ja valmiuksiaan työuran sekä mahdollisen ammatillisen ja muun jatko-opiskelun suunnittelussa
- tunnistaa verkostoitumisen merkityksen ja osaa käyttää verkostoja työhaun tukena

- tietää työelämäjaksoon liittyvän alan tärkeimmät työsuojelumääräykset ja ohjeet ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa noudattaa työpaikan sääntöjä ja käytänteitä
- tutustuu oman alansa työympäristöihin ja työvälineisiin
- ymmärtää työpaikan suullisia ja kirjallisia ohjeita ja viestejä
- pystyy toimimaan vuorovaikutuksessa työyhteisönsä ja asiakkaiden kanssa
- muodostaa käsityksen kieli- ja viestintäosaamisensa riittävyydestä työelämässä ja tietää, miten kehittää kieli- ja viestintäosaamistaan jatkossa
- tutustuu suomalaiseen työkulttuuriin ja vertailee sitä aiempiin kokemuksiinsa työelämästä

6.3.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen arviointi

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen arvioidaan merkinnällä suoritettu/ei suoritettu. Myös työssäoppimisjakso arvioidaan merkinnällä suoritettu/ei suoritettu.

6.4 Valinnaiset opinnot

Koulutukseen kuuluu opiskelijan tarpeista riippuen valinnaisia opintoja, joiden tavoitteena on auttaa opiskelijaa kohti työelämää ja jatko-opintoja sekä edistää kotoutumista. Opintojen tulee olla sisällöltään sopivia ja tarkoituksenmukaisia opiskelijan henkilökohtaisen opiskelu- ja kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman kannalta. Valinnaisista opinnoista sovitaan opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Valinnaisista opinnoista tulisi sopia myös kotoutumis- tai työllistymissuunnitelman laativan tahon kanssa, jotta voidaan etukäteen varmistaa muun muassa työttömyysetuuteen mahdollisesti vaikuttavat seikat. Valinnaisten opintojen tarjonnassa voidaan hyödyntää koulutuksen järjestäjän oman tarjonnan lisäksi koko alueen opintotarjontaa ja verkossa olevia koulutuksia. Valinnaiset opinnot ja niiden järjestämistavat kuvataan koulutuksen järjestäjän paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Valinnaisia opintoja voivat olla esimerkiksi

- työelämän sertifikaatit
- oman ammattialan osaamisen päivitykseen liittyvät täydennyskoulutusosiot
- oman ammattialan tai urasuunnitelman mukaiset lisäopinnot suomen/ruotsin kielessä
- muiden kielten opinnot (esimerkiksi toinen kotimainen kieli tai englannin kieli)
- työelämään tai jatko-opintoihin siirtymistä tukevat matematiikan opinnot (esimerkiksi ammattiin liittyvää matematiikkaa, kuten lääkelaskut tai pinta-ala- ja menekkilaskenta)
- ammatillisten perustutkintojen yhteisiin tutkinnonosiin orientoivat opinnot
- ohjatut tutustumiskäynnit ja -jaksot oppilaitoksissa opiskelijan jatkosuunnitelman mukaan
- yleiseen kielitutkintoon valmentautuminen
- monikielinen yhteiskuntaorientaatiojakso
- muut opiskelijan kotoutumisen ja jatkosuunnitelman kannalta olennaiset opinnot

7 Ohjaus ja oppimisen tuki

Kotoutumiskoulutuksessa opiskelija saa henkilökohtaisesti suunniteltua ja toteutettua ohjausta ja tukea kotoutumiskoulutuksen suorittamiseen, opinto- ja urasuunnitteluun sekä niihin liittyvien suunnitelmien ja hakemusten laadintaan. Neuvonta ja tiedon jakaminen ovat osa ohjaustilanteita. Ohjauksen toteuttaminen käytännössä kuvataan koulutuksen järjestäjän ohjaussuunnitelmassa.

Kotoutumiskoulutuksen aikana ohjausta antavat pääsääntöisesti ohjausalan ammattilaiset. Ohjausta ja tukea voi antaa myös muu kotoutumiskoulutuksen henkilöstö. Ohjausta ja tukea voidaan järjestää henkilökohtaisen ohjauksen lisäksi myös opintojaksomuotoisena opetuksena, pienryhmäohjauksena tai näiden yhdistelmänä. Ohjausta voidaan antaa myös opiskelijan äidinkielellä tai muulla opiskelijan hyvin osaamalla kielellä.

Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Ohjauksen tulee olla tarvelähtöistä, oikea-aikaista ja eettisten periaatteiden mukaista. Toimiva ohjaus tukee opiskelijan tavoitteiden saavuttamista sekä sujuvia siirtymiä työhön tai jatkokoulutukseen.

7.1 Ohjaus osana kotoutumiskoulutusta

Ohjauksen avulla edistetään opiskelijoiden osallisuutta ja yhdenvertaista asemaa yhteiskunnassa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Ohjauksella tarkoitetaan opiskelijan vuorovaikutuksellista tukemista, jonka pyrkimyksenä on vahvistaa opiskelijan toimijuutta ja aktiivista roolia kotoutumisessa. Se motivoi ja kannustaa opiskelijaa kohti tavoitteitaan ja päämääriään. Kotoutumiskoulutuksessa ohjauksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea opiskelijaa niin, että hän osaa tehdä koulutusta, työllistymistä ja urasuunnittelua koskevia valintoja ja ratkaisuja ja ymmärtää niiden vaikutuksen elämäänsä. Ohjauksella edistetään työelämään siirtymistä, jatkokoulutukseen hakeutumista ja opiskelijan ammatillista kasvua. Työssä tai yritystoiminnassa jo olevien opiskelijoiden kohdalla ohjauksella tuetaan erityisesti työssä pysymistä tai työuralla etenemistä. Ohjaus ~~Se~~ tukee opiskelijan hyvinvointia, ennaltaehkäisee opintojen keskeyttämistä, kannustaa itsetuntemukseen ja itseohjautuvuuden kasvamiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen. Ohjaus kehittää myös opiskelijan valmiuksia hakea tukea elämäntilanteeseen, opiskeluun ja oppimiseen mahdollisesti liittyvien haasteiden ratkaisemiseen.

Ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä opiskelijoiden sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Ohjausta toteutetaan kielitietoisesti, ja kaikkia opiskelijan osaamia kieliä voidaan käyttää ohjauksessa. Ohjauksen keskeinen arvo on kohtaavuus, minkä seurauksena ohjaus ei ole geneeristä, vaan perustuu kunkin opiskelijan henkilökohtaiseen tilanteeseen, tavoitteisiin ja tarpeisiin.

Opiskelija nähdään oman elämänsä asiantuntijana ja toimijana, jolle ohjaustyötä tekevä antaa oman asiantuntemuksensa käyttöön. Ohjauksessa tiedostetaan, miten esimerkiksi tiettyihin aloihin tai ohjattavan opiskelijan sukupuoleen, ikään tai etniseen taustaan liittyvät ennakkoasenteet ja -käsitykset voivat vaikuttaa urasuunnitteluun ja työllistymiseen. Ohjauksen avulla pyritään purkamaan näitä ennakkokäsityksiä ja vaikuttamaan myönteisesti asenteisiin. Eri ammatti- ja uravaihtoehtoja esitellään opiskelijoille laajasti.

Opiskelija saa ohjauksessa tukea opiskeluun ja jatkuvaan oppimiseen, jatkopolun suunnitteluun sekä tarvittaessa elämänhallintaan. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteet ja elämäntilanne ja etsitään yhdessä sopivia ratkaisuvaihtoehtoja. Työssä olevia tai yritystoimintaa harjoittavia opiskelijoita tuetaan työn ja opiskelun yhdistämisessä sekä muun muassa työn ja opiskelun vaatimien aikataulujen yhteensovittamisessa. Ohjauksen avulla opiskelija tunnistaa kotoutumisprosessinsa eri

vaiheet ja osaa tarkastella omaa tilannettaan. Ohjaus antaa opiskelijalle valmiuksia selkiyttää valintojaan sekä suunnitella opiskelujensa sisältöjä ja rakennetta omien voimavarojensa mukaisesti. Ohjaustilanteissa opiskelija ja ohjaaja käsittelevät koulutuksessa annettuja tietoja ja sisältöjä. Jotta opiskelija sisäistää tiedot, hänen on osattava ankkuroida ne omaan elämäänsä.

Tavoitteet

- opiskelijan henkilökohtaisen työllistymiseen ja/tai koulutukseen liittyvän jatkosuunnitelman laadinta
- opiskelijan ura- ja elämänsuunnittelutaitojen edistäminen
- opiskelijan ammatillisen kasvun ja opiskelun tukeminen kotoutumiskoulutuksen eri vaiheissa
- kotoutumisen tukeminen
- vuorovaikutus- ja sosiaalisten taitojen edistäminen
- opiskeluun liittyvien vaikeuksien ja koulutuksen keskeytymisen ennalta ehkäiseminen

Keskeiset sisällöt

- oppimisen ohjaus ja opiskelutaidot
- opiskelijoiden koulutus- ja työllistymispolkujen hahmottaminen ja suunnittelu
- erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaus
- ohjaus ja tuki eri ongelmatilanteissa
- työ- ja työssäoppimispaikan hakuun liittyvä ohjaus
- työssä tai yritystoiminnassa olevien opiskelijoiden tukeminen työn ja koulutuksen yhteensovittamisessa
- osaamisen tunnistaminen ~~ja tunnustaminen~~
- koulutuksen järjestäjän tarjoamat muut tukipalvelut

7.2 Uraohjaus

Kotoutumiskoulutuksessa uraohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa monipuolisesti tietoa työelämästä ja ura- ja koulutusmahdollisuuksista. Opiskelijan uraa ja ammatillista suuntautumista koskevia suunnitelmia ja tavoitteita käsitellään yhdessä opiskelijan kanssa käytävissä ohjauskeskusteluissa.

Uraohjauksella tuetaan opiskelijan urasuunnittelutaitojen kehittymistä ja kotoutumiskoulutuksen jälkeisen urapolun jäsentymistä.

Ohjauskeskusteluissa käydään läpi opiskelijan osaamista, tavoitteita sekä tunnistetaan osaamisen kehittämisen tarpeita ja keskustellaan niistä. Ohjaustoiminta tukee konkreettisesti opiskelijan jatkosuunnitelman hahmottamista. Uravalintaansa pohtivaa opiskelijaa ohjataan tutustumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin ammattivaihtoehtoihin. Opiskelijaa ohjataan myös valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan työelämässä sekä erilaisissa jatko-opinnoissa. Opiskelijan ohjauksessa tuodaan esiin verkostoitumisen merkitys

urapolun ja työllistymisen kannalta. Korkeakoulutaustaisten opiskelijoiden uraohjauksessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Uraohjausta antavilla on tarpeen olla kattava käsitys oman alueen työmarkkinatilanteesta, työ- ja harjoittelumahdollisuuksista sekä yrittäjyydestä. Yhteydet työelämään ja opiskelijoiden jatkopolkujen kannalta keskeisiin toimijoihin ovat hyödyksi ohjauksessa. Kotoutumiskoulutukseen sisältyvän työssäoppimisjakson aikana ohjausta antavat sekä työnantajan että koulutuksen järjestäjän edustaja. Työssäoppimisjakson paikkojen valinnassa huomioidaan sekä opiskelijan ura- ja ammatilliseen suunnitelmaan liittyvät tavoitteet että työllistymismahdollisuudet.

Opiskelija saa ohjauskeskustelujen ja työssäoppimisjakson avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltumisesta suomalaiseen työelämään. Työssä olevien tai yritystoimintaa harjoittavien opiskelijoiden työelämästä saamia kokemuksia ja palautetta hyödynnetään ohjauskeskusteluissa. Opiskelijan kanssa laadittava jatkosuunnitelma sisältää pidemmän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Koulutuksen aikaisesta uraohjauksesta rakentuu jatkuva prosessi, joka tukee opiskelijan omien tavoitteiden selkiytymistä ja opiskelijan urasuunnitelmaa. Ohjauksella vahvistetaan opiskelijan toimijuutta ja motivaatiota myös tilanteissa, joissa jatkopolkuun liittyvät tavoitteet ja suunnitelma ovat vielä selkiytymättömiä tai päätavoitteen saavuttaminen edellyttää opiskelijalta useita välitavoitteita.

7.3 Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma

Koulutuksen alussa laaditaan yhteistyössä opiskelijan kanssa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Suunnitelman tavoitteena on selkeyttää opiskelijan päämääriä, tukea opiskelijaa tavoitteiden saavuttamisessa ja kehittää opiskelijan aktiivista toimijuutta ja vastuunottoa omasta opiskelustaan. Suunnitelma auttaa opiskelijaa sitoutumaan opintoihin ja tavoitteiden edistämiseen sekä selventää kotoutumisprosessia. Suunnitelma toimii myös opettajien työvälineenä opiskelijan ohjaamisessa ja opintopolun suunnittelussa. Työssä olevien tai yritystoimintaa harjoittavien opiskelijoiden henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa huomioidaan työn ja opiskelun yhdistämisen vaatimia seikkoja kuten koulutuksen laajuus, kesto, viikoittainen opiskeluaika ja -tapa sekä aikataulujen yhteensovittaminen. Suunnitelman avulla kotoutumiskoulutuksen aikainen ohjaus tulee näkyväksi ja opiskelu tavoitteellisemmaksi.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma koostuu ammatillisesta ja uraohjauksesta, opintojen ja oppimisen ohjauksesta ja mahdollisista tukitoimista tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmaan sisällytetään opiskelijan lyhyen aikavälin tavoitteet ja pitkän aikavälin päämäärät sekä tavoitteiden saavuttamiseksi määritellyt toimet, opintojen suoritustavat, henkilökohtaisen ohjauksen tarve ja mahdolliset tukitoimet. Päämääriä ja tavoitteita asetettaessa huomioidaan opiskelijan aiemmat opinnot ja aiemmin hankkima ammatillinen ja muu osaaminen, opiskelijan valmiudet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, mahdollinen koulutuksen aikainen työssäkäynti tai yritystoiminta sekä tarpeet ja kehittämiskohteet. Suunnitelmaan sisällytetään myös toimenpiteet aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseksi sekä tarpeen mukaan työelämän sertifikaattien suorittamiseksi. Suunnitelmaan voidaan sisällyttää myös laajemmin kotoutumista tukevia toimia, kuten järjestö-, vapaaehtois-, mentorointi- tai harrastustoimintaan osallistumista.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa huomioidaan myös kotoutumiskoulutukselle asetettu sekä opiskelijan yksilöllinen kielitaitotavoite suhteessa omiin jatkosuunnitelmiin. Oppimisvalmiuksiin ja opiskelutaitoihin vaikuttavat esimerkiksi ikä, koulutustausta, kokemus vieraiden kielten oppimisesta ja elämäntilanne. Opiskelijan kanssa keskustellaan eri alojen ja ammattien edellyttämästä

kielitaitotasosta. Kielitaito ja viestintätaidot eivät myöskään aina kehity samassa tahdissa muiden työelämävalmiuksien kanssa, mikä tulee huomioida henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa.

Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa opiskelijan tilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti. Kokonaisvaltainen lähestymistapa edellyttää luottamuksellista ohjaussuhdetta, jotta opiskelijan oppimista ja tavoitteiden saavuttamista voidaan tukea. Suunnitelmassa huomioidaan opiskelijan elämäntilanne, edellytykset opiskeluun ja työllistymiseen sekä muut opiskeluun vaikuttavat tekijät tai oppimista vaikeuttavat seikat. Työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä arvioidaan ja tätä tietoa hyödynnetään opiskelijan ammatinvalinnassa, ohjauksessa ja jatkosuunnitelman laadinnassa, jotta opiskelijaa voidaan tukea realistisen ja mielekkään työllistymispolun suunnittelussa. Jos koulutuksessa tai työssäoppimisjaksolla ilmenee sellaisia seikkoja, joiden perusteella opiskelijan työ- ja toimintakykyä on syytä erikseen kartoittaa tai erityisesti tukea, tulee opiskelija tarvittaessa ohjata hänen tarpeitaan paremmin vastaavaan koulutukseen, palveluun tai työ- ja toimintakyvyn arviointiin.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laaditaan opiskelijan ja opettajan yhteistyönä. Suunnitelman toteutumista ja opintojen edistymistä seurataan ja päivitetään yhdessä opiskelijan kanssa koko koulutuksen ajan. Suunnitelman laatimiseen voi tarvittaessa osallistua myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

7.4 Osaamisen tunnistaminen ~~ja tunnustaminen~~

Osaamisen tunnistaminen ~~ja tunnustaminen ovat~~on olennainen osa kotoutumiskoulutuksen aikaista henkilökohtaistamista ja HOPS-prosessia sekä laajempaa työllistymis- ja oppimisvalmiuksien ja opiskelijan toiveiden tunnistamista. Osaamisen tunnistaminen jatkaa kotoutumislain mukaisessa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa aloitettua kartoittamista, osaamisen dokumentoimista ja hyödyntämistä osana urasuunnittelua. Se toimii myös pohjana kotoutumiskoulutuksen jälkeen tapahtuvalle osaamisen tunnistamiselle ja mahdolliselle tutkinnon tunnustamiselle sekä ohjaukselle.

Osaaminen koostuu kolmesta osa-alueesta, joita ovat tiedot, taidot ja pätevyys. Osaaminen ei ole sidottu siihen, miten se on hankittu. Osaamista kertyy virallisissa, epävirallisissa ja arkioppimisen ympäristöissä. Kotoutumiskoulutuksessa keskeistä on tunnistaa osaaminen, joka auttaa opiskelijaa työllistymisessä, työuralla etenemisessä, pätevöitymisessä tai jatko-opintoihin hakeutumisessa. Eri tavoin hankittua osaamista tunnistetaan ~~ja tunnustetaan~~ koko kotoutumiskoulutuksen ajan järjestelmällisesti esimerkiksi osana ohjausta. Koulutuksen aikana kumuloituvat tiedot dokumentoidaan työnhaun asiakirjoihin, osaamis- tai työtodistukseen, portfolioon tai muuhun tarkoituksenmukaiseen muotoon, joka hyödyttää opiskelijaa jatkossa.

Osaamisen tunnistamiseen ~~ja tunnustamiseen~~ liittyvät tiedot kirjataan myös opiskelijan jatkosuunnitelmaan, jotta niitä voi täydentää ja hyödyntää opiskelijan jatko-ohjauksessa ja urasuunnittelussa myöhemminkin.

Koulutuksessa opiskelija saa tietoa osaamisen käsitteestä, osaamisen tunnistamisen tavoitteista, hyödyistä ja menetelmistä sekä ohjausta, mahdollisuuksia ja välineitä osaamisen näyttämiseen. Niiden opiskelijoiden osalta, joille oman osaamisen kuvaaminen ja tunnistaminen on vieraampaa, on tärkeä aloittaa perusteista ja arkiosaamisen tunnistamisesta sekä ohjata opiskelijaa oman ammattitaidon ja osaamisen arvioinnissa.

Osaamista tunnistetaan esimerkiksi ohjauskeskusteluissa, opetukseen integroituna, työssäoppimisjaksoilla, osaamiskartoituksissa tai työpajoilla, näytöillä sekä erilaisten osaamis-, työ- ja tutkintotodistusten avulla, työelämän sertifikaatit mukaan lukien. Opiskelija voi myös esimerkiksi osallistua muiden koulutusten valintakokeisiin, joista saatua tietoa voidaan hyödyntää osaamisen tunnistamisessa. Kotoutumiskoulutuksessa työssäoppimisjaksojen aikana tapahtuva osaamisen tunnistaminen ~~ja tunnustaminen~~ yhteistyössä työnantajan kanssa on erittäin keskeisessä roolissa. Työelämäjaksojen aikana opiskelija saa työtehtäviä ja tilaisuuksia, joiden avulla hän voi näyttää ammatillista ja muuta osaamistaan todellisissa työtehtävissä työpaikalla. Työssäkäyvien tai yritystoimintaa harjoittavien opiskelijoiden osaamista voidaan mahdollisuuksien mukaan tunnistaa heidän työpaikoillaan.

Mikäli opiskelijan työllistymisen kannalta on olennaista saada pätevyys Suomessa säänneltyyn ammattiin, oikeustieteelliseen ammattiin tai päätös korkeakoulututkinnon tason rinnastamisesta, opiskelija ohjataan tutkinnon tunnustamiseen toimivaltaiselle viranomaiselle. Koulutuksen aikana neuvotaan ja tuetaan opiskelijaa tutkinnon tunnustamisprosessin käynnistämisessä ja siihen liittyvissä mahdollisissa jatkotoimissa osana urasuunnittelua ja ohjausta.

Osaamisen tunnistamisen tukena voidaan käyttää erilaisia sovelluksia ja työkaluja, jotka voivat olla myös monikielisiä, visuaalisia ja virtuaalisia. Opiskelijan äidinkieltä ja muita hyvin osaamia kieliä voidaan käyttää osaamisen tunnistamisen apuna. Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi osaamisen tunnistamista voidaan tarpeen mukaan tehdä yhteistyössä myös esimerkiksi ammatillisten oppilaitosten, korkeakoulujen, ohjauspalvelujen ja kolmannen sektorin kanssa.

Osaamisen tunnistaminen ~~ja tunnustaminen~~ kotoutumiskoulutuksen aikana ~~ovat~~on edellytys kotoutumiskoulutuksen aikaiselle ohjaukselle ja kestävälle urasuunnittelulle koulutuksen aikana ja sen jälkeen. Eri tavoin hankitun osaamisen näkyväksi tekeminen lisää opiskelijan voimavaroja ja vaikuttaa positiivisesti opiskelijan työllistymismahdollisuuksiin. Opiskelija pystyy suhteuttamaan vahvuuksiaan ja valmiuksiaan työelämän, työtehtävien ja ammattien vaatimuksiin sekä saa tietoa mahdollisista kehittämis- ja koulutustarpeistaan. Suomeksi tai ruotsiksi tehtävä osaamisen tunnistaminen tukee myös kotoutumiskoulutuksen kielenoppimistavoitetta. Opiskelija saa valmiuksia sanoittaa ja kuvata omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan kielitaitonsa tason mukaisesti, mikä hyödyttää häntä niin urasuunnittelussa, työssä kuin opintoihin sekä työelämään hakeutuessakin.

7.5 Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tavoitteena on lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja, ennaltaehkäistä opiskeluun liittyviä haasteita sekä edistää opiskelijan hyvinvointia. Tuen avulla opiskelija saa yhdenvertaiset mahdollisuudet saavuttaa tavoitteita koulutuksen aikana ja sen jälkeen.

Opiskelua ja oppimista ohjaavat ja tukevat sekä kotoutumiskoulutuksen opettajat että muut ammattilaiset. Erityistä tukea tarvitsevien ja tarpeen mukaan muiden tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla voidaan tarvittaessa hyödyntää myös esimerkiksi erityisopettajien asiantuntemusta. Tieto oppimisvaikeuksista, niiden tunnistamisesta ja erilaisista tukimuodoista on eduksi opetus- ja ohjaustyössä toimiville. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä paikallisten tai alueellisten eri alan asiantuntijoiden ja toimijoiden kanssa.

Oppimisen ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan oppimisen valmiuksiin ja oppimaan oppimisen kehittämiseen. Lisäksi opiskelijaa ohjataan vastuun ottamiseen omasta

opiskelustaan. Opiskelijaa tuetaan opintojen suunnittelussa, tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään opiskelun tavoitteet ja merkitys. Opiskelijalle annetaan onnistumista edistävää palautetta, ohjausta ja tukea. Keskeistä on vahvistaa opiskelijan aktiivista toimijuutta opinnoissa, jatkosuunnitelman toteuttamisessa ja yhteiskunnassa toimimisessa.

Opetuksen ja ohjauksen eriyttäminen on ensisijainen keino ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset tarpeet (ks. luku 3.1). Eriyttäminen toimii myös välineenä oppimisen haasteiden havaitsemisessa ja oikeanlaisten tukitoimien löytämisessä.

Opiskelijan oppimisen esteitä ja oppimisvaikeuksia pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Opettajien ja muun henkilöstön havaintojen lisäksi opiskelijan omat havainnot ja kokemukset ovat keskeisiä tuen tarpeen tunnistamisessa. Tukea tarvitsevan opiskelijan vaikeudet pyritään tunnistamaan, jotta voidaan löytää oikeanlaiset keinot oppimisen tukemiseen. Opiskelijalle voidaan tarjota sekä yksilöllistä ja yhteisöllistä tukea että oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja. Tuen vaikutusta opiskelijan oppimiseen seurataan, ja lisäksi huomioidaan koulutuksen aikana tehdyt havainnot myös ohjattaessa opiskelijaa toiseen koulutukseen tai palveluun. Tällä varmistetaan, että opiskelija saa tarvitsemaansa tukea myös jatkossa.

Oppimiseen vaikuttavat myös opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjessa toimimista. Opiskelijalle tarjotaan neuvontaa ja ohjausta myös muihin mahdollisiin opiskeluun ja oppimiseen negatiivisesti vaikuttaviin tekijöihin, kuten henkilökohtaiseen elämään tai terveyteen liittyviin ongelmiin. Mikäli koulutuksen alussa tai aikana havaitaan joitakin opiskelijoiden fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen tilanteeseen liittyviä seikkoja, opiskelija ohjataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sellaisen tuen piiriin, josta hän saa apua ja tukea ongelmaansa ja sen ratkaisemiseen. Opiskelija voidaan ohjata myös ennaltaehkäisevästi etsimään tukea ja apua, jotta mahdollinen koulutuksen keskeytyminen ja ongelmien kasaantuminen voidaan välttää.